

Державний податковий університет

Навчально-науковий інститут
економічної безпеки та митної справи

Кафедра митної справи та товарознавства

Студентські наукові гуртки

«Innovation», «Митник»

РЕАЛЬНИЙ СЕКТОР ЕКОНОМІКИ ТА МИТНИЦЯ: ВЗАЄМОДІЯ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Матеріали студентського
науково-практичного
круглого столу

13.05.2026 року, м. Ірпінь

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Навчально-науковий інститут економічної безпеки та митної справи
Кафедра митної справи та товарознавства**

**РЕАЛЬНИЙ СЕКТОР ЕКОНОМІКИ ТА МИТНИЦЯ:
ВЗАЄМОДІЯ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ**

**Матеріали
студентського науково-практичного круглого столу
в рамках роботи студентських наукових гуртків
«Innovation», «Митник»**

13 травня 2026 р.

Ірпінь – 2026

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

УДК 339.543:338.2(477)(06)

*Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
Навчально-наукового інституту економічної безпеки та митної справи
Державного податкового університету
(протокол № 11 від 05 червня 2026 року)*

Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності [Електронне видання] : матеріали студентського науково-практичного круглого столу (Ірпінь, 13 травня 2026 року) / Держ. податк. ун-т ; відп. ред. та упоряд. І. С. Сагайдак. Ірпінь : ДПУ, 2026. 191 с.

У збірнику представлено результати студентських наукових досліджень, присвячених актуальним проблемам розвитку реального сектору економіки України в умовах воєнного стану, глобальних трансформацій та посилення євроінтеграційних процесів. Тематика доповідей охоплює широке коло питань, пов'язаних із зовнішньою торгівлею, митним регулюванням, логістикою, управлінням митними ризиками, цифровізацією митних процедур, ринковим наглядом, технічним регулюванням, товарознавчою експертизою та безпечністю продукції. Значну увагу приділено адаптації українського бізнесу до кризових викликів, впливу воєнного стану на експортно-імпорتنі операції, розвитку цифрових технологій і штучного інтелекту, а також сучасним підходам до менеджменту та організації діяльності підприємств.

Окремі дослідження присвячені питанням митної безпеки, захисту внутрішнього ринку, екологічним вимогам до пакувальних матеріалів, проблемам класифікації товарів за УКТ ЗЕД, забезпеченню якості продукції у зовнішньоекономічній діяльності та впровадженню європейських стандартів у сфері технічного регулювання й ринкового нагляду.

Матеріали збірника відображають науковий потенціал студентської молоді, сприяють розвитку дослідницьких компетентностей та формуванню сучасного бачення взаємодії митниці й реального сектору економіки в умовах невизначеності. Видання може бути корисним для здобувачів освіти, науково-педагогічних працівників, фахівців у сфері митної справи, економіки, менеджменту, логістики та товарознавства.

Матеріали публікуються в авторській редакції

© Державний податковий університет, 2026

ЗМІСТ

Анопрієнко Оксана Юріївна ТРАНСФОРМАЦІЯ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	8
Бережна Олеся Григорівна ЛОГІСТИЧНІ РИЗИКИ ПОШКОДЖЕННЯ ТОВАРІВ І РОЛЬ ПРАВИЛЬНОЇ ТАРИ ПРИ МИТНОМУ ОФОРМЛЕННІ	12
Білошицька Дарина Василівна МИТНІ РИЗИКИ, БЕЗПЕКА ТА ЗАХИСТ ВНУТРІШНЬОГО РИНКУ	17
Большагін Дмитро Олександрович РЕЛОКАЦІЯ ПІДПРИЄМСТВ ЯК ОРГАНІЗАЦІЙНА ТРАНСФОРМАЦІЯ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ	20
Босак Альона Сергіївна МИТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ	23
Васильченко Крістіна Миколаївна МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПІДХІД В СУЧАСНОМУ МЕНЕДЖМЕНТІ ...	26
Вітьман Діана Олександрівна МЕНЕДЖМЕНТ МИТНИХ РИЗИКІВ ПРИ ВВЕЗЕННІ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ ЯК ГУМАНІТАРНОЇ ДОПОМОГИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	29
Галяк Аліна Сергіївна ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ МИТНИХ ПРОЦЕДУР ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДТРИМКИ ТОРГОВЕЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ РЕАЛЬНОГО СЕКТОРУ	33
Герцун Олександра Сергіївна ВЗАЄМОДІЯ МИТНИЦІ ТА ПІДПРИЄМСТВ ЩОДО КОНТРОЛЮ БЕЗПЕЧНОСТІ ПАКУВАЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ	36

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

Голуб Христина Андріївна УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ У МИТНИХ ОРГАНАХ УКРАЇНИ	40
Євгієнко Тетяна Валентинівна ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ВЕКТОР: ІІІ ТА ЦИФРОВІЗАЦІЯ	45
Єфімова Дарія Олегівна ТРАНСФОРМАЦІЯ СИСТЕМИ НЕТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗЕД УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ	48
Збудчак Анна Олександрівна ОРГАНІЗАЦІЯ ЯК СОЦІАЛЬНА СИСТЕМА	52
Зюзін Роман Борисович ТРАНСФОРМАЦІЯ СИСТЕМИ РИНКОВОГО НАГЛЯДУ УКРАЇНИ НА ОСНОВІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ПІДХОДІВ	56
Кан Діана Русланівна ПРОЦЕС МИТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКСПОРТУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ З УКРАЇНИ	60
Капчук Анна Володимирівна ВПЛИВ ПОВЕДІНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ НА СИСТЕМУ ОРГАНІЗАЦІЇ ...	67
Клочкова Анна Володимирівна ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ТА ЛОГІСТИЧНА АДАПТАЦІЯ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ	71
Кравчук Валерія Олександрівна СИСТЕМНИЙ ТА СИТУАЦІЙНИЙ ПІДХІД У СУЧАСНОМУ МЕНЕДЖМЕНТІ	74
Кулик Владислав Юрійович КОНКУРЕНТНІ ПЕРЕВАГИ АГРАРНОЇ ПРОДУКЦІЇ В ЗОВНІШНІЙ ТОРГІВЛІ	77
Левченко Анастасія Сергіївна ВПЛИВ ЛІДЕРСТВА НА РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ КОЛЕКТИВУ СУЧАСНОГО ПІДПРИЄМСТВА	82

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

Личкун Ліза Олександрівна ІНФОРМАТИВНІСТЬ МАРКУВАННЯ ЯК ЧИННИК ЕФЕКТИВНОСТІ ЛОГІСТИКИ ДИТЯЧОГО ХАРЧУВАННЯ В ЗОВНІШНІЙ ТОРГІВЛІ	86
Метсо Анастасія Сергіївна ТРАНСФОРМАЦІЯ МЕНЕДЖМЕНТУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	89
Муравська Альона Володимирівна ВПЛИВ ВАЛЮТНИХ ОБМЕЖЕНЬ НА МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗОВНІШНЬОТОРГІВЕЛЬНИХ КОНТРАКТІВ У КРИЗОВИЙ ПЕРІОД	93
Неізвестна Анастасія Ігорівна КОНТРАФАКТ І ФАЛЬСИФІКАЦІЯ: ЗНАЧЕННЯ ТАРИ ТА ПАКУВАННЯ ДЛЯ МИТНОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ТОВАРІВ	97
Павлюк Катерина Андріївна ТИПОВІ ПОМИЛКИ КЛАСИФІКАЦІЇ ТОВАРІВ ТА ЇХ НАСЛІДКИ ДЛЯ СУБ'ЄКТІВ ЗЕД	102
Пиріжок Марія Вікторівна КЛАСИФІКАЦІЯ СКЛАДНИХ БАГАТОКОМПОНЕНТНИХ ТОВАРІВ ЗА УКТ ЗЕД: ПРОБЛЕМИ ПРАКТИКИ	106
Полторацька Юлія Олександрівна РОЛЬ ТОВАРОЗНАВЧОЇ ЕКСПЕРТИЗИ У ЗАПОБІГАННІ ІМПОРТУ НЕБЕЗПЕЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ	110
Полюхович Марія Петрівна РИЗИКИ ІМПОРТУ ПРОДОВОЛЬЧИХ ТОВАРІВ В УКРАЇНУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	113
Попадинець Василь Валерійович УПРАВЛІННЯ ТОВАРОЗНАВЧИМИ РИЗИКАМИ ПРИ ЕКСПОРТІ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ ЗЕРНОПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ .	116
Порохнюк Крістіна Сергіївна УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ ІМПОРТУ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНОГО ОБЛАДНАННЯ НА ВНУТРІШНЬОМУ РИНКУ УКРАЇНИ	122

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

Ратушинська Надія Михайлівна РОЛЬ МИТНОЇ ПОЛІТИКИ У РОЗВИТКУ ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ УКРАЇНИ	125
Ревенко Вікторія Русланівна ЦИФРОВЕ ЛІДЕРСТВО ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ СУЧАСНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ	129
Рудник Дарина Сергіївна ВІПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ДІЯЛЬНІСТЬ МИТНИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ	132
Ручка Євгеній Дмитрович ВПЛИВ НОВИХ ТОРГОВЕЛЬНИХ ОБМЕЖЕНЬ ЄС НА ЕКСПОРТ МЕТАЛОПРОДУКЦІЇ УКРАЇНИ	137
Саркісян Вероніка Артемівна РОЛЬ ОЦІНКИ ВІДПОВІДНОСТІ У СИСТЕМІ МІНІМІЗАЦІЇ МИТНИХ РИЗИКІВ	144
Сатанівська Катерина Вікторівна ВПЛИВ ТЕХНІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ НА ІМПОРТ НЕПРОДОВОЛЬЧИХ ТОВАРІВ	148
Солоп Анастасія Петрівна БРЕНДИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ АДАПТАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО БІЗНЕСУ ДО КРИЗОВИХ ВИКЛИКІВ СВІТОВОГО РИНКУ	151
Татаренко Анастасія Русланівна ЕКОЛОГІЧНІ ВИМОГИ ДО ПАКУВАЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ У ЄС ТА ЇХ ВПЛИВ НА УКРАЇНСЬКИХ ЕКСПОРТЕРІВ: АДАПТАЦІЯ ДО «ЗЕЛЕНИХ» СТАНДАРТІВ	155
Теребейчик Юлія Романівна ЕКСПОРТ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ОСОБЛИВОСТІ ТА ВИКЛИКИ	158
Турлюн Анастасія Віталіївна АСОРТИМЕНТ ІМПОРТНИХ КРУП'ЯНИХ ТОВАРІВ НА ВНУТРІШНЬОМУ РИНКУ УКРАЇНИ	161

Цикулова Альбіна Едуардівна РЕЛОКАЦІЯ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВИКЛИКІВ	164
Черкас Ярина Петрівна ПРОБЛЕМИ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ТА КЛАСИФІКАЦІЇ НЕПРОДОВОЛЬЧИХ ТОВАРІВ ПІД ЧАС МИТНОГО ОФОРМЛЕННЯ ...	169
Чижевський Ярослав Альбертович МИТНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	176
Шапран Дарина Олександрівна ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ: ЕКОНОМІЧНІ ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВІЙНИ	179
Шевченко Алла Олександрівна ОРГАНІЗАЦІЯ ЯК КІБЕРНЕТИЧНА СИСТЕМА	185
Шевченко Микола Григорович ВПЛИВ ЛОГІСТИЧНИХ ЧИННИКІВ НА ЗБЕРЕЖЕННЯ ЯКОСТІ ПРОДОВОЛЬЧИХ ТОВАРІВ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ОПЕРАЦІЙ	187

*Анопрієнко Оксана Юріївна,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, група ПТБ-23-1,
факультет податкової справи, обліку та аудиту
Науковий керівник: Сагайдак Ірина Степанівна,
к.н.т., доцент, доцент кафедри митної справи та товарознавства
Державний податковий університет*

ТРАНСФОРМАЦІЯ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Воєнний стан радикально змінив умови функціонування зовнішньої торгівлі України. Після початку повномасштабної агресії відбулося порушення традиційних логістичних маршрутів, часткова або повна втрата доступу до окремих морських портів, зростання транспортних та страхових витрат, а також переорієнтація товаропотоків на західний напрям. За цих умов зовнішня торгівля перестала бути лише сферою міжнародного обміну товарами й послугами та перетворилася на один із ключових механізмів забезпечення макрофінансової стійкості держави [1; 2].

Метою роботи є стислий аналіз основних змін у структурі та динаміці зовнішньої торгівлі України в умовах воєнного стану. Для цього доцільно порівняти довоєнний 2021 рік із 2024 роком як періодом часткової адаптації економіки до нових умов. Саме таке зіставлення дає змогу простежити не лише падіння або зростання окремих показників, а й виявити якісну трансформацію логістики, географії торгівлі та ролі митно-транспортної інфраструктури [1, 2, 3].

За даними Національного банку України, у 2021 році експорт товарів становив 63,13 млрд дол. США, а імпорт – 69,692 млрд дол. США; експорт послуг дорівнював 18,631 млрд дол. США, імпорт послуг – 14,342 млрд дол. США [1]. За уточненими даними НБУ, у 2024 році експорт товарів становив 39,328 млрд дол. США, імпорт товарів – 72,320 млрд дол. США; експорт послуг – 17,252 млрд дол. США, імпорт послуг – 24,769 млрд дол. США [2]. Отже, товарний експорт

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

скоротився на 37,7 %, тоді як товарний імпорт, навпаки, зріс на 3,8 %. Експорт послуг зменшився на 7,4 %, а імпорт послуг збільшився на 72,7 %. Сальдо торгівлі товарами погіршилося з -6,562 до -32,992 млрд дол. США, а сальдо торгівлі послугами змінилося з позитивного (+4,289 млрд дол. США) на від'ємне (-7,517 млрд дол. США). Узагальнення цих змін подано в табл. 1.

Таблиця 1

Динаміка окремих показників зовнішньої торгівлі України
у 2021 та 2024 роках, млрд дол. США

Показник	2021 р.	2024 р.	Зміна, %
Експорт товарів	63,130	39,328	-37,7
Імпорт товарів	69,692	72,320	3,8
Сальдо торгівлі товарами	-6,562	-32,992	—
Експорт послуг	18,631	17,252	-7,4
Імпорт послуг	14,342	24,769	72,7
Сальдо торгівлі послугами	4,289	-7,517	—

Джерело: складено автором на основі [1, 2].

Сутність трансформації полягає не лише у зміні обсягів, а й у переорієнтації торговельної системи. У 2024 році, за аналітичними матеріалами НБУ, частка країн ЄС у товарному експорті України зменшилася з 62,6 % до 56,4 %, тоді як частка Азії зросла з 23,0 % до 25,3 %, Африки – з 4,8 % до 7,5 %, а Америки – з 2,1 % до 2,9 % [3]. Це свідчить про розширення географії збуту та прагнення українських експортерів компенсувати війсьні втрати через пошук нових ринків і гнучкіших логістичних рішень.

Важливим чинником стабілізації експорту стало формування альтернативних маршрутів постачання. Міністерство економіки України повідомляло, що у квітні 2024 року експорт досяг 13,1 млн т – це був найбільший місячний обсяг з часу початку повномасштабного вторгнення, а його зростання пов'язувалося, зокрема, з роботою українського морського коридору [4]. Паралельно суттєво зросла роль європейських сухопутних маршрутів. Європейська комісія зазначала, що станом на

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

кінець 2024 року «Шляхи солідарності» дали змогу експортувати близько 170 млн т українських товарів, у тому числі приблизно 87 млн т аграрної продукції [5].

Окремий аспект трансформації пов'язаний із митною модернізацією. Державна митна служба України наголошує, що Україна є учасницею Конвенції про процедуру спільного транзиту з 1 жовтня 2022 року, а у 2024 році відбувся перехід на NCTS Фаза 5 [6]. За підсумками 2024 року було оформлено понад 94 тис. транзитних декларацій у системі спільного транзиту, з яких майже 60 тис. – у системі NCTS Фаза 5 [7]. Це означає, що трансформація зовнішньої торгівлі відбувається не тільки на рівні товаропотоків, а й на рівні митних процедур, цифровізації та інтеграції з європейським митним простором.

Отже, в умовах воєнного стану зовнішня торгівля України зазнала комплексної трансформації. Її основними проявами стали скорочення товарного експорту, суттєве зростання імпорту послуг, погіршення торговельного сальдо, зміна географічної структури експорту, посилення ролі морського коридору та сухопутних європейських маршрутів, а також прискорення митної цифровізації. У перспективі підвищення стійкості зовнішньої торгівлі України залежатиме від безпеки логістики, поглиблення інтеграції з ринком ЄС та подальшої адаптації митної інфраструктури до стандартів спільного європейського транзиту.

Список використаних джерел:

1. Національний банк України. Reasons for Discrepancies between NBU and SSSU External Trade Data. Kyiv, 2022. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/rozbizh_NBU_DSSU_2021_en.pdf (дата звернення: 17.04.2026).
2. Національний банк України. External Trade Statistics (Trade_m_en.pdf), оновлено 31.03.2026. URL: https://bank.gov.ua/files/ES/Trade_m_en.pdf (дата звернення: 17.04.2026).
3. Національний банк України. Balance of payments in 2024. URL: https://bank.gov.ua/files/ES/State_y_en.pdf (дата звернення: 17.04.2026).

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

4. Міністерство економіки України. Ukraine has reached pre-war export levels – Yuliia Svyrydenko. 07.05.2024. URL: <https://surl.li/izntsd> (дата звернення: 17.04.2026).

5. European Commission. Solidarity Lanes: Latest figures. December 2024. 21.01.2025. URL: https://transport.ec.europa.eu/news-events/news/solidarity-lanes-latest-figures-december-2024-2025-01-21_en (дата звернення: 17.04.2026).

6. Державна митна служба України. Спільний транзит (NCTS). URL: <https://customs.gov.ua/rezhim-spilnogo-tranzitu-ncts> (дата звернення: 17.04.2026).

7. Державна митна служба України. Підсумки «митного безвізу» за 2024 рік. URL: <https://customs.gov.ua/news/ncts-26/post/pidsumki-mitnogo-bezvizu-za-2024-rik-ukrayinskii-biznes-okhoche-koristuietsia-protseduroiu-spilnogo-tranzitu-1981> (дата звернення: 17.04.2026).

*Бережна Олеся Григорівна,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, група ТЕБ-22-1,
ННІ економічної безпеки та митної справи
Науковий керівник: Авраменко Наталія Леонідівна,
к.т.н., доцент, доцент кафедри митної справи та товарознавства
Державний податковий університет*

ЛОГІСТИЧНІ РИЗИКИ ПОШКОДЖЕННЯ ТОВАРІВ І РОЛЬ ПРАВИЛЬНОЇ ТАРИ ПРИ МИТНОМУ ОФОРМЛЕННІ

У сучасних умовах розвитку міжнародної торгівлі важливого значення набуває забезпечення збереження товарів під час їх транспортування, зберігання та митного оформлення. Зростання обсягів міжнародних перевезень призводить до збільшення кількості логістичних операцій і, відповідно, до підвищення ризиків пошкодження товарів. За даними досліджень у сфері транспортної логістики, значна частина втрат під час перевезень пов'язана саме з недотриманням вимог до пакування та використання неналежної тари [1]. Саме тому важливою складовою ефективної логістичної системи є використання правильно підібраної тари та пакування. У даній роботі розглянуто основні логістичні ризики пошкодження товарів, їх економічні наслідки, а також роль тари у зменшенні страхових випадків під час митного оформлення.

Під логістичними ризиками доцільно розуміти можливість виникнення небажаних ситуацій у процесі транспортування, зберігання або обробки товарів, що можуть призвести до матеріальних або фінансових втрат. У сфері міжнародних перевезень до основних ризиків належать механічні пошкодження товарів, затримки доставки, крадіжки, несприятливі погодні умови, а також помилки під час навантажувально-розвантажувальних робіт. Дослідники зазначають, що понад третина пошкоджень вантажів виникає через неправильне пакування або використання тари, яка не відповідає властивостям товару [2]. Особливо це

стосується товарів, які є крихкими, швидкопсувними або чутливими до змін температури та вологості.

Серед найбільш поширених ризиків можна виділити механічні пошкодження, які виникають через неналежне пакування, а також затримки доставки, що часто пов'язані з організаційними недоліками. Пошкодження товарів може виникати на різних етапах логістичного ланцюга: під час транспортування, перевантаження, складування або митного огляду. Наприклад, при перевезенні електроніки, скляних виробів або фармацевтичної продукції недостатньо міцна тара може спричинити деформацію або повне руйнування товару. Крім того, неправильне розміщення вантажу у транспортному засобі або відсутність спеціальних засобів фіксації підвищує ризик механічних пошкоджень. Дослідження у сфері транспортної логістики свідчать, що значна частина інцидентів під час перевезення пов'язана саме з порушенням правил пакування, укладання та кріплення вантажів [1].

Важливим фактором зменшення логістичних ризиків є правильний вибір тари. Тара виконує кілька функцій: захисну, транспортну, складську та інформаційну. Основне її призначення полягає у забезпеченні фізичного захисту товарів від механічних пошкоджень, впливу вологи, температури або інших зовнішніх факторів. У міжнародній логістиці широко застосовуються різні види тари: дерев'яна (ящики, піддони), картонна (коробки), металева, скляна та полімерна. Наприклад, дерев'яна тара використовується для транспортування великогабаритних вантажів, картонна – для споживчих товарів, а полімерна – для продуктів харчування та рідин [3].

Особливу роль тара відіграє під час митного оформлення товарів. У процесі митного контролю перевіряється не лише документація, а й фактичний стан вантажу, його пакування та маркування. Неналежна тара може ускладнювати митний огляд, оскільки пошкоджене пакування або відсутність належного

маркування викликає додаткові перевірки з боку митних органів. У деяких випадках це може призвести до затримки вантажу або проведення детального огляду, що збільшує час проходження митних процедур [4].

Крім того, у міжнародній практиці існують спеціальні стандарти щодо тари та пакування. Наприклад, дерев'яна тара, яка використовується у міжнародних перевезеннях, повинна відповідати міжнародному фітосанітарному стандарту ISPM 15, що передбачає обов'язкову термічну обробку деревини для запобігання поширенню шкідників. Недотримання цих вимог може призвести до затримки або навіть повернення вантажу країною-імпортером [3].

Неправильне пакування товарів часто призводить до значних економічних втрат. У разі пошкодження продукції підприємства змушені компенсувати збитки, здійснювати повторне транспортування або утилізацію товару. Крім того, можливі фінансові втрати, пов'язані з порушенням контрактних зобов'язань перед партнерами. У деяких випадках компанії змушені сплачувати штрафні санкції або втрачати частину прибутку через зниження якості товару [2].

Окрім прямих економічних втрат, пошкодження товарів може призвести до репутаційних ризиків для підприємства. Якщо клієнт отримує товар у пошкодженому стані, це негативно впливає на довіру до компанії та може призвести до втрати постійних партнерів. Саме тому підприємства намагаються впроваджувати сучасні системи управління логістичними ризиками та використовувати більш надійні пакувальні матеріали.

Важливим інструментом зниження логістичних ризиків є страхування вантажів. Страхування дозволяє компенсувати фінансові збитки у разі пошкодження або втрати товару під час транспортування. Залежно від умов договору страхування можуть покриватися різні ризики: дорожньо-транспортні пригоди, пожежі, стихійні лиха, крадіжки, а також пошкодження товару під час навантаження або розвантаження [5]. Проте страхові компанії зазвичай враховують

якість пакування вантажу. Якщо буде встановлено, що пошкодження виникло через неналежну тару або порушення правил пакування, страхова виплата може бути зменшена або навіть відхилена.

У сучасних умовах, особливо з урахуванням економічної нестабільності та зростання транспортних ризиків, страхування вантажів набуває ще більшого значення. Експерти зазначають, що підприємства можуть втрачати значну частину вантажів через пошкодження під час транспортування, тому використання якісної тари разом зі страхуванням є важливим елементом захисту бізнесу [5].

Таким чином, логістичні ризики пошкодження товарів є важливою проблемою сучасної міжнародної торгівлі та транспортної логістики. Одним із найбільш ефективних способів їх мінімізації є використання правильної тари, яка забезпечує надійний захист товарів від механічних пошкоджень та інших негативних факторів. Це свідчить про те, що тара фактично виступає не лише елементом упаковки, а й інструментом управління логістичними ризиками.

Крім того, значну роль відіграє страхування вантажів, що дозволяє компенсувати можливі фінансові втрати у разі настання страхового випадку. Отже, поєднання якісної тари, правильного пакування та страхового захисту є важливими умовами ефективного функціонування логістичних систем і зниження економічних ризиків у сфері міжнародних перевезень.

Список використаних джерел:

1. Дорош А. С., Демченко Є. Б., Маркуль Р. В., Бердичевська Т. М. Аналіз ризиків при здійсненні міжнародних автомобільних перевезень вантажів. *Транспортні системи та технології перевезень*. Дніпро : УДУНТ, 2020. Вип. 20. С. 12–20. URL: <https://surl.li/fxcqlk> (дата звернення: 15.04.2026)
2. Березовий М. І., Болжеларський Я. В. Аналіз логістичних ризиків перевезення вантажів. *Транспортні системи та технології перевезень*. Дніпро: УДУНТ, 2023. Вип. 25. С. 60–69. URL: <https://surl.lu/wenhod> (дата звернення: 17.04.2026)

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

3. Крикавський Є. В., Похильченко О. А., Фертч М. Логістика та управління ланцюгами поставок : підручник. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2020. 848 с.
4. Митний кодекс України : Закон України від 13.03.2012 № 4495-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17> (дата звернення: 19.04.2026)
5. Негода А., Русак Д. Міжнародна логістика та глобальні ланцюги постачань : навчальний посібник у схемах. 2023. 268 с. URL: <https://surl.li/qvkpif> (дата звернення: 22.04.2026)

Білошицька Дарина Василівна,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, група ММБ-25-1,
ННІ економічної безпеки та митної справи
Науковий керівник: Держак Наталія Олександрівна,
к.е.н., доцент, доцент кафедри митної справи та товарознавства
Державний податковий університет

МИТНІ РИЗИКИ, БЕЗПЕКА ТА ЗАХИСТ ВНУТРІШНЬОГО РИНКУ

У сучасних умовах розвитку глобальної торгівлі та євроінтеграційних процесів ключовим завданням митної служби є знаходження балансу між сприянням законній міжнародній торгівлі та забезпеченням захисту внутрішнього ринку держави. Система управління митними ризиками виступає базовим інструментом досягнення цього компромісу, оскільки дозволяє зосередити контрольні заходи на найбільш вразливих ланках зовнішньоекономічної діяльності.

Метою даного дослідження є аналіз сутності митних ризиків, їх впливу на економічну безпеку держави та визначення ефективних механізмів захисту внутрішнього ринку в контексті імплементації міжнародних стандартів.

Завданням роботи виступає систематизація видів митних ризиків та обґрунтування підходів до їх мінімізації через призму забезпечення безпекової компоненти.

Під митними ризиками слід розуміти ймовірність недотримання законодавства про державну митну справу, що може призвести до матеріальних чи нематеріальних втрат для держави та суспільства. Ризики класифікуються за об'єктами (неправильна класифікація товарів, заниження митної вартості, порушення прав інтелектуальної власності) та суб'єктами (діяльність недобросовісних суб'єктів ЗЕД, корупційні дії посадових осіб) [1, с. 45].

Особливої актуальності набувають ризики у сфері безпеки: контрабанда зброї, наркотичних речовин, небезпечних товарів, що загрожують життю та здоров'ю населення. Поряд із фіскальними загрозами, вони створюють прямі виклики національній безпеці. Система аналізу та управління ризиками (САУР), впроваджена відповідно до стандартів Всесвітньої митної організації (Рамкові стандарти SAFE), дозволяє автоматизовано виявляти індикатори ризику ще на етапі подання декларації. Проте, як показує практика, її ефективність знижується через недостатню інтеграцію інформаційних баз даних між контролюючими органами [2, с. 112].

Захист внутрішнього ринку є похідною функцією від якості управління митними ризиками. Вона реалізується через комплекс заходів: застосування скоригованої митної вартості, посилення пост-митного контролю, використання нетарифних заходів регулювання (ліцензування, квотування). Безпекова складова передбачає також застосування сучасних технічних засобів контролю (інспекційно-оглядові комплекси, системи радіаційного контролю). В умовах воєнного стану особливого значення набуває контроль за переміщенням товарів подвійного призначення, що прямо корелює із захистом критичної інфраструктури внутрішнього ринку.

Таким чином, митні ризики є об'єктивною реальністю функціонування зовнішньоекономічної діяльності. Забезпечення безпеки та захисту внутрішнього ринку вимагає від митної служби постійного вдосконалення САУР, цифровізації процесів, посилення міжвідомчої взаємодії та підвищення кваліфікації особового складу. Перспективним напрямом дослідження є вивчення можливостей застосування технологій штучного інтелекту для прогнозування ризикових поставок на основі великих масивів даних.

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

Список використаних джерел:

1. Дубініна А. А., Сорокіна С. В., Зельніченко О. В. Управління митризмами : навч. посіб. Миколаїв : МНАУ, 2020. 196 с.
2. Пашинський В. В. Система управління митними ризиками як інструмент забезпечення економічної безпеки держави. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2021. Вип. 36. С. 110–114.
3. Про затвердження Порядку здійснення аналізу та управління ризиками для цілей контролю за правильністю визначення митної вартості товарів : Наказ Мінфіну України від 08.12.2021 № 654. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0131-22> (дата звернення: 15.04.2026).

*Большагін Дмитро Олександрович,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, група МБУ-25-1,
факультет соціально-гуманітарних технологій, спорту та реабілітації
Науковий керівник: Держак Наталія Олександрівна,
к.е.н., доцент, доцент кафедри митної справи та товарознавства
Державний податковий університет*

РЕЛОКАЦІЯ ПІДПРИЄМСТВ ЯК ОРГАНІЗАЦІЙНА ТРАНСФОРМАЦІЯ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Повномасштабне вторгнення 2022 року змусило українські підприємства пройти радикальну організаційну трансформацію. Одним із ключових механізмів адаптації стало перенесення – географічне переміщення виробничих потужностей, персоналу та управлінських структур у безпечніші регіони. Аналіз цього явища крізь призму організаційної теорії є актуальним як для наукових досліджень, так і для практичного відновлення вітчизняного бізнесу. Організаційна теорія розглядає компанію як відкриту систему, що перебуває у постійній взаємодії зі своїм зовнішнім середовищем. Сучасні бізнес-процеси вимагають від підприємств постійної адаптації та ефективного управління, а організаційні структури є ключовим аспектом корпоративного управління, що забезпечує ефективне функціонування та сприяє досягненню стратегічних цілей [4]. У контексті збройного конфлікту зовнішнє середовище стає надзвичайно нестабільним, перетворюючи адаптацію організаційної структури зі стратегічного завдання на умову виживання підприємства.

Масштаби процесів релокації в Україні є безпрецедентними. За даними Opendatabot, станом на листопад 2023 року з кінця лютого 2022 року релокацію здійснили майже 7 820 українських компаній; переважна більшість із них – підприємства сектору оптової торгівлі – 44 % від загальної кількості [2]. Водночас держава запровадила системну підтримку: за урядовою програмою за перший рік війни в більш безпечні регіони переміщено 800 підприємств, 623 з яких вже

відновили роботу на новому місці [4]. Географічно бізнес концентрувався переважно на заході країни: до Львівської області переїхало 30% релокованих підприємств, до Закарпатської – 17%, Чернівецької – 11%, завдяки чому вдалося зберегти понад 35 тисяч робочих місць [1].

З позицій теорії організації релокацію доцільно аналізувати через концепцію організаційної стійкості. Стійкість організацій значною мірою залежить від їх здатності швидко та ефективно долати наслідки економічних потрясінь і системних криз; при цьому компанії, які розвивають організаційну стійкість, орієнтуючись не лише на кризу, а й на можливості, отримують важливу довгострокову перевагу над конкурентами [3]. Релокація є практичним проявом такої стійкості: підприємство зберігає функціональність через просторову реорганізацію замість припинення діяльності. Водночас релокація породжує специфічні організаційні виклики, що безпосередньо впливають на торговельну діяльність. За результатами опитувань власників та CEO 46,8 % підприємств повністю або майже повністю припинили роботу з 24.02.2022 року, а загальні втрати МСП за період війни сягнули 85 млрд доларів [2]. Переміщення розриває налагоджені зв'язки з постачальниками та клієнтами, вимагає реорганізації логістики, переоформлення митних документів та пошуку нових ринків. Управління організаційними змінами передбачає пошук балансу між стабільністю та змінами, автономією та контролем, і саме ті організації, які інтегрують гнучке мислення у свої управлінські практики, досягають довгострокового успіху в динамічному бізнес-середовищі [2]. Саме цей баланс стає головним викликом для керівництва підприємств, що переїжджають.

Таким чином, релокація підприємств є комплексним організаційним процесом, що поєднує антикризове управління, реструктуризацію та стратегічну адаптацію. З точки зору теорії організації успішність релокації визначається гнучкістю організаційної структури, якістю внутрішніх комунікацій, рівнем цифровізації бізнес-процесів та здатністю менеджменту управляти змінами в

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

умовах крайньої невизначеності. Подальше дослідження організаційних моделей ефективної релокації матиме практичне значення для відновлення реального сектору економіки України.

Список використаних джерел:

1. Ярошенко О. В. Релокація підприємств України в умовах воєнного стану: географічний аспект. *Природнича освіта та наука*. 2024. № 2. DOI: 10.32782/NSER/2024-2.11.
2. Мельник М. І., Лещух І. В. Особливості, проблеми та стимули релокації національного виробництва в умовах війни. *Регіональна економіка*. 2022. № 2. С. 94–100.
3. Підвищення стійкості організаційного розвитку вітчизняних підприємств в умовах цифровізації економіки. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2022. URL: <http://tnv-econom.ksauniv.ks.ua/index.php/journal/article/view/306>.
4. Теорія організації та організаційні структури сучасного корпоративного управління. *Економіка та суспільство*. 2023. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2718>.

Босак Альона Сергіївна,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти, група МММ-25-1,
ННІ економічної безпеки та митної справи
Науковий керівник: **Держак Наталія Олександрівна,**
к.е.н., доцент, доцент кафедри митної справи та товарознавства
Державний податковий університет

МИТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ

Зовнішня торгівля є однією з ключових складових економічного розвитку держави, оскільки забезпечує інтеграцію національної економіки у світовий господарський простір. У цьому процесі важливу роль відіграють митні органи, які здійснюють регулювання переміщення товарів через митний кордон та забезпечують дотримання законодавства у сфері зовнішньоекономічної діяльності [1].

Митниця виступає важливим інструментом державної політики у сфері зовнішньої торгівлі. Вона забезпечує реалізацію митної політики, яка спрямована на захист економічних інтересів держави, створення сприятливих умов для розвитку національного виробництва та підтримання стабільності торговельних відносин з іншими країнами [3]. Основними функціями митних органів є контрольна, фіскальна та регулятивна.

Контрольна функція митниці полягає у здійсненні митного контролю за переміщенням товарів, транспортних засобів і валютних цінностей через митний кордон. Це дозволяє запобігати порушенням митного законодавства, зокрема контрабанді, незаконному переміщенню товарів, а також ввезенню продукції, яка не відповідає встановленим стандартам якості та безпеки [1]. Таким чином, митні органи сприяють захисту внутрішнього ринку та забезпеченню належного рівня економічної безпеки держави.

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

Фіскальна функція митниці полягає у справлянні митних платежів, які є важливим джерелом наповнення державного бюджету. До таких платежів належать мито, податок на додану вартість та акцизний податок. Ефективна діяльність митних органів у цій сфері забезпечує стабільні надходження до бюджету та сприяє фінансовій стабільності держави [2].

Регулятивна функція митниці реалізується через застосування заходів тарифного та нетарифного регулювання зовнішньої торгівлі. До тарифних заходів належить встановлення митних ставок, а до нетарифних – квоти, ліцензування, технічні регламенти та інші обмеження. Використання таких інструментів дозволяє державі впливати на обсяги імпорту та експорту, захищати національного виробника та забезпечувати баланс зовнішньоторговельних операцій [3].

Важливою складовою сучасної діяльності митниці є впровадження ризик-орієнтованого підходу до митного контролю. Системи управління ризиками дозволяють зосереджувати увагу на операціях із підвищеним рівнем ризику, що підвищує ефективність контролю та одночасно сприяє спрощенню процедур для добросовісних суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності [4]. Це позитивно впливає на швидкість митного оформлення та загальну стабільність зовнішньої торгівлі.

У сучасних умовах цифровізації економіки митні органи активно впроваджують електронні сервіси, що значно спрощує взаємодію між державою та бізнесом. Електронне декларування, автоматизація процесів та обмін інформацією між державними органами дозволяють зменшити адміністративні бар'єри та підвищити прозорість митних процедур [2].

Особливого значення роль митниці набуває в умовах кризових явищ, зокрема під час воєнних дій та економічної нестабільності. У таких умовах митні органи забезпечують безперебійне функціонування критично важливих поставок, сприяють швидкому переміщенню гуманітарної допомоги та підтримують

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

стабільність зовнішньоторговельних потоків. Крім того, митниця відіграє важливу роль у забезпеченні міжнародного співробітництва та виконанні міжнародних зобов'язань України [5].

Таким чином, митниця є важливим елементом системи державного регулювання зовнішньої торгівлі. Вона забезпечує баланс між контролем і сприянням торгівлі, що є необхідною умовою стабільного економічного розвитку держави. Ефективне функціонування митних органів сприяє підвищенню конкурентоспроможності національної економіки, зміцненню економічної безпеки та інтеграції України у світовий економічний простір.

Список використаних джерел:

1. Митний кодекс України : Кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17> (дата звернення: 05.05.2026).
2. Державна митна служба України : офіційний вебсайт. URL: <https://customs.gov.ua> (дата звернення: 04.05.2026).
3. Міністерство фінансів України. Митна політика : вебсайт. URL: <https://mof.gov.ua> (дата звернення: 04.05.2026).
4. World Customs Organization : official website. URL: <https://www.wcoomd.org> (дата звернення: 01.05.2026).
5. Світова організація торгівлі (WTO) : вебсайт. URL: <https://www.wto.org> (дата звернення: 05.05.2026).

Васильченко Крістіна Миколаївна,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, група ММБ-25-1,
ННІ економічної безпеки та митної справи
Науковий керівник: **Держак Наталія Олександрівна,**
к.е.н., доцент, доцент кафедри митної справи та товарознавства
Державний податковий університет

МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПІДХІД В СУЧАСНОМУ МЕНЕДЖМЕНТІ

Сучасний менеджмент перестав бути вузькоспеціалізованою сферою діяльності. Умови глобалізації, цифровізації та швидких змін змушують управлінців виходити за межі однієї науки і активно використовувати знання з різних галузей. На думку дослідників [1], саме міждисциплінарний підхід стає ключовою основою ефективного менеджменту, забезпечуючи синергію знань та стимулюючи інновації.

Менеджмент як наука і практика формувався на перетині кількох дисциплін. Економічні науки дозволяють аналізувати ресурси, витрати та прибуток, проте лише економічного підходу недостатньо для повного розуміння процесів управління. Важливу роль відіграє психологія, яка, за словами Стівена Роббінса [6], допомагає досліджувати поведінку людей у колективі, мотивацію та лідерство. Без урахування людського фактору ефективне управління в сучасних організаціях є неможливим.

Соціологія доповнює менеджмент знаннями про групову динаміку та корпоративну культуру. Вона дозволяє зрозуміти, як формуються неформальні структури та як соціальні норми впливають на продуктивність. У свою чергу, правові науки забезпечують регулювання діяльності організацій та захищають права сторін у бізнес-середовищі.

Окреме значення мають інформаційні технології, які стали невід'ємною частиною управління. Використання цифрових систем управління та аналітики

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

даних дозволяє підвищити швидкість реагування на зміни зовнішнього середовища. Згідно з методичними рекомендаціями МОН [5], сучасний фахівець повинен володіти цифровими навичками та розуміти принципи трансформації бізнес-процесів.

Синергія знань проявляється у поєднанні різних підходів для вирішення складних задач. Наприклад, розробка стратегії вимагає поєднання економічного аналізу, розуміння поведінки споживачів та врахування соціальних факторів. Саме поєднання цих знань створює додатковий ефект, який перевищує результат окремого використання кожної дисципліни.

Інновації є прямим результатом міждисциплінарного підходу. Нові ідеї виникають на стику галузей, коли менеджери інтегрують досвід з різних сфер. Зокрема, використання методів штучного інтелекту або поведінкової економіки в управлінні дозволяє отримати суттєві конкурентні переваги. Важливим аспектом при цьому є розвиток системного мислення, що дозволяє бачити організацію як єдину систему.

У наукових працях за редакцією В. Г. Федоренка [7] наголошується, що міждисциплінарність сприяє гнучкості управління. У сучасних умовах нестабільності менеджери повинні швидко адаптуватися до змін, використовуючи широкий спектр інструментів. Попри складність інтеграції знань, цей підхід забезпечує інноваційність та високу конкурентоспроможність організацій у майбутньому.

Список використаних джерел:

1. Гривківська О. В. Сучасні теорії менеджменту: навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 244 с. URL: https://cul.com.ua/index.php?route=product/product&product_id=1460 (дата звернення: 04.05.2026).

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

2. Кіндрацька Г. І. Менеджмент: методологія, теорія, практика: підручник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2021. 412 с. URL: <https://vlp.com.ua/node/18413> (дата звернення: 04.05.2026).
3. Маркетинг : підручник / за ред. С. І. Чеботар. Київ: Наш формат, 2020. 504 с. URL: <https://nashformat.ua/products/marketing-pidruchnyk-709230> (дата звернення: 04.05.2026).
4. Дафт Р. Менеджмент: підручник / пер. з англ. 12-те вид. Харків : Ранок, 2019. 784 с. URL: <https://www.ranok.com.ua/info-menedzhment-24838.html> (дата звернення: 04.05.2026).
5. Міністерство освіти і науки України. Методичні рекомендації з підготовки студентських робіт. Київ, 2020. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa> (дата звернення: 04.05.2026).
6. Роббінс С., Джадж Т. Основи організаційної поведінки. Київ : Основи, 2015. 312 с. URL: <https://osnovypublishing.com/products/osnovy-orhanizatsiinoi-povedinky> (дата звернення: 04.05.2026).
7. Менеджмент : навч. посібник / за ред. В. Г. Федоренка. Київ : Алерта, 2019. 492 с. URL: <https://alerta.kiev.ua/book/menedzhment-navchalnij-posibnik-za-red-v-g-fedorenka> (дата звернення: 04.05.2026).

*Вітьман Діана Олександрівна,
здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти, група МММ-26-1
Науковий керівник: Гребельник Олександр Петрович,
д.е.н., професор, професор кафедри митної справи та товарознавства
Державний податковий університет*

ТРАНСФОРМАЦІЯ МОДЕЛЕЙ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ В УМОВАХ РЕГУЛЯТОРНИХ ОБМЕЖЕНЬ КРАЇН, ЩО РОЗВИВАЮТЬСЯ (НА ПРИКЛАДІ НІГЕРІЇ)

Сучасний стан зовнішньоекономічної діяльності України характеризується глибокою трансформацією, зумовленою кризовими викликами, передусім воєнним станом, порушенням традиційних логістичних ланцюгів та необхідністю диверсифікації ринків збуту. У відповідь на посилення регуляторних бар'єрів на ринках країн, що розвиваються, українські підприємства змушені трансформувати традиційні моделі ЗЕД, переходячи до більш гнучких стратегій, що передбачають локалізацію виробництва, розвиток партнерських форматів та зміну товарної структури експорту.

У цьому контексті, на нашу думку, африканський вектор як складова трансформації зовнішньої торгівлі України, зокрема стратегічне партнерство з Федеративною Республікою Нігерія як показовий приклад цієї трансформації, набуває особливої ваги. Нігерія, будучи найбільшим споживчим ринком континенту з населенням понад 210 млн осіб та прогнозованим ВВП у 2025 році на рівні понад \$450 млрд, представляє собою складне регуляторне середовище, що вимагає від українських експортерів високого рівня адаптивності [1, 2]. Станом на 2024 рік, торговельний баланс між країнами демонструє стабільність, товарообіг становив +\$13,7 млн із профіцитом на користь України, проте якісна структура експорту потребує перегляду відповідно до нових протекціоністських вимог нігерійського уряду [1].

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

Процес трансформації торгівлі в даному напрямку стикається із жорсткою політикою «інклюзивного економічного зростання», яку впроваджує Міністерство промисловості, торгівлі та інвестицій Нігерії (FMITI). Основною перешкодою є система Єдиного зовнішнього тарифу (CET) ECOWAS, яка у 2024 – 2026 рр. була посилена додатковими зборами. Зокрема, українські постачальники металопродукції змушені враховувати, що окрім базової ставки мита у 10 – 20 %, часто застосовується Import Adjustment Tax, що піднімає фактичне фіскальне навантаження до 35 – 50 %. У результаті аналізу встановлено, що це змушує український бізнес трансформувати модель присутності на ринку: від прямого продажу готової продукції до експорту напівфабрикатів із низькою доданою вартістю, які підпадають під пільгові категорії мита (5 %), з подальшою доробкою на території Нігерії [3].

Окремим викликом є сектор фармацевтики (код 3004), де український експорт перевищив позначку у \$1,1 млн. Стратегічна адаптація тут полягає у подоланні технічних бар'єрів (TBT), що встановлюються агентством NAFDAC. Регуляторна трансформація Нігерії передбачає обов'язкову цифрову реєстрацію продуктів у системі PAAR, що вимагає від українських підприємств повної верифікації виробничих ліній згідно з нігерійськими стандартами якості, які часто є суворішими за загальноприйняті міжнародні норми через боротьбу з контрафактом. Також варто враховувати дію Виконавчих указів (Executive Orders), які встановлюють 40 % квоту на закупівлю товарів місцевого походження у державних тендерах. Для українських ІТ-компаній та виробників медичного обладнання це означає необхідність пошуку локальних партнерів для створення консорціумів, оскільки пряма участь іноземного суб'єкта у держзакупівлях стає практично неможливою [3, 4].

Трансформація логістичних ланцюгів в умовах кризи також вимагає інтеграції в нові митні цифрові платформи, такі як B'Odogwu. Використання цих

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

інструментів дозволяє нівелювати корупційні ризики та затримки в портах Апапа та Тін-Кан, де середній час простою вантажу без попередньої цифрової декларації може становити до 25 діб. Фінансовий аспект адаптації пов'язаний із валютними обмеженнями Центрального банку Нігерії (CBN). Через дефіцит ліквідності та множинність валютних курсів, українські експортери змушені використовувати складні схеми торговельного фінансування, включаючи підтверджені акредитиви та роботу через верифіковані B2B-платформи, що дозволяють обходити обмеження на пряму купівлю долара для імпорту певних груп товарів [5, 6].

У підсумку, успішна адаптація до нігерійського регуляторного поля є не лише питанням виживання українського експорту, а й можливістю створення плацдарму для експансії на весь ринок Західної Африки, де Нігерія виступає головним законодавцем торговельних правил. Розглянутий кейс Нігерії відображає ширшу тенденцію трансформації зовнішньої торгівлі України в умовах кризових викликів, що полягає у переході до гнучких, локалізованих та партнерсько-орієнтованих моделей ЗЕД.

У роботі обґрунтовано доцільність переходу до моделі «експорт технологій + сировина» як базового інструменту адаптації українських експортерів до регуляторних обмежень країн, що розвиваються. Синергія між державною підтримкою експорту та гнучкістю приватного сектору у відповідь на нігерійські Executive Orders стане вирішальним фактором у подоланні кризових викликів 2025 – 2026 років.

Список використаних джерел:

1. Країни. Нігерія: Загальна інформація. Дія. Бізнес: Експортний напрям. URL: <https://business.diia.gov.ua/exporters-handbook/countries/single-countries/ng/general-information> (дата звернення: 27.04.2026).
2. Trade Policy Review: Nigeria. World Trade Organization. 2024. URL: <https://www.wto.org> (дата звернення: 27.04.2026).

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

3. Federal Ministry of Industry, Trade and Investment (FMITI): Official Website. URL: <https://fmiti.gov.ng> (дата звернення: 27.04.2026).

4. Nigeria - Trade Barriers. International Trade Administration. 2025. URL: <https://www.trade.gov/country-commercial-guides/nigeria-trade-barriers> (дата звернення: 27.04.2026).

5. Top Products Nigeria Imports: A Strategic Guide (2025). Kingmansa: B2B Trade Intelligence. URL: <https://kingmansa.com/blog/top-products-nigeria-imports> (дата звернення: 27.04.2026).

6. Central Bank of Nigeria (CBN): Annual Economic Report 2025. Statistical Bulletin.

*Галяк Аліна Сергіївна,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, група ММБ-24-1,
ННІ економічної безпеки та митної справи
Науковий керівник: Ішук Михайло Анатолійович
старший викладач кафедри митної справи та товарознавства
Державний податковий університет*

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ МИТНИХ ПРОЦЕДУР ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДТРИМКИ ТОРГОВЕЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ РЕАЛЬНОГО СЕКТОРУ

В умовах війни та євроінтеграції цифрова трансформація митниці стала критичним інструментом підтримки реального сектору економіки України. Заміна паперового документообігу на електронний, впровадження системи спільного транзиту NCTS («митний безвіз») та автоматизація оформлення дозволили скоротити час на кордоні, підвищити передбачуваність процедур для бізнесу та наростити товарообіг [1].

Портал «Єдине вікно для міжнародної торгівлі» об'єднує митний, санітарний, ветеринарний та інші види контролю в єдиному цифровому просторі. Декларант подає документи один раз, а система автоматично розподіляє їх між відповідними органами. У березні 2026 року вперше запроваджено автоматичне оформлення імпорتنих декларацій – раніше така можливість була лише для експорту. На першому етапі послуга доступна для авторизованих економічних операторів, які мають найвищий рівень довіри з боку держави [2].

Система спільного транзиту NCTS, відома як «митний безвіз», дозволяє використовувати єдиний транзитний документ та єдину фінансову гарантію на всьому шляху через країни-учасниці Конвенції. Це означає, що українському експортеру більше не потрібно переоформлювати вантаж на кожному кордоні. За перший квартал 2026 року оформлено 46,3 тис. транзитних декларацій, що на 20,5

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

тис. більше, ніж за аналогічний період минулого року. Найактивніший рух вантажів відбувається з Польщею, Німеччиною та Чехією [1].

Статус авторизованого економічного оператора (АЕО) надає підприємствам пріоритетне митне оформлення, зменшення кількості перевірок та доступ до автоматичного випуску декларацій. Станом на І квартал 2026 року в Україні діє 117 підприємств зі статусом АЕО, і за минулий рік їх кількість зросла на третину. Крім того, надано понад 1400 інших авторизацій на застосування митних спрощень. З квітня 2025 року інститут авторизацій поширено на митних брокерів [3].

У 2025 році запроваджено низку цифрових сервісів, які безпосередньо знижують витрати підприємств. Через Open API бізнес отримав автоматизований доступ до власних митних декларацій – кількість таких запитів склала 5,4 млн. У пунктах пропуску запроваджено використання штучного інтелекту для розпізнавання характеристик автомобілів за номерними знаками. Також розширено функціонал Telegram-боту, який тепер може надавати митні консультації автоматично, без очікування оператора. Крім того, 100 % поштових та експрес-відправлень оформлюється виключно в цифровому форматі. Понад 70 % структур даних митних ІТ-систем вже узгоджуються з підходами країн Європейського Союзу [4].

Результати цифрової трансформації безпосередньо вплинули на торговельну активність. За підсумками 2025 року загальний обсяг зовнішньої торгівлі України зріс на 10 % порівняно з попереднім роком і становив 125,1 млрд доларів США.

Надходження до Державного бюджету від митниці у першому кварталі 2026 року збільшилися на 30 % порівняно з аналогічним періодом минулого року. При цьому час митного оформлення експортних декларацій скоротився на 36 %. Автоматизований контроль дозволив виявити на 16 % більше порушень, що свідчить про підвищення ефективності нагляду без додаткового навантаження на сумлінний бізнес [5].

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

Отже, цифрова трансформація митних процедур в Україні довела свою ефективність як інструмент підтримки реального сектору. Впровадження «Єдиного вікна», системи NCTS, автоматичного випуску декларацій та інституту АЕО дозволило прискорити товарообіг, підвищити передбачуваність митних процедур для бізнесу та забезпечити виконання 96 % митних зобов'язань в межах Угоди про асоціацію з ЄС. Подальший розвиток передбачає ухвалення нового Митного кодексу та розширення переліку процедур, доступних для автоматичного оформлення.

Список використаних джерел:

1. Міністерство фінансів України. *Митний огляд «Українська митниця: розвиток попри війну» за I квартал 2026 року*. URL: <https://mof.gov.ua/uk/news/mitnii-ogliad-ukrainska-mitnitsia-rozvitok-popri-viinu-za-i-kvartal-2026-roku-kurs-na-ies-ta-rozvitok-vzaiemodii-5698> (дата звернення: 23.04.2026).
2. Дубовик О. Ю. Митна політика як інструмент зміцнення фіскальної безпеки. *Науковий Вісник Одеського національного економічного університету*. №1 (338). 2026. DOI: <https://doi.org/10.32680/2409-9260-2026-1-338-44-50>
3. Державна митна служба України. *Митний огляд «Українська митниця: розвиток попри війну» – підсумки I кварталу 2026 року*. URL: <https://customs.gov.ua/en/news/novini-20/post/mitnii-ogliad-ukrayinska-mitnitsia-rozvitok-popri-viinu-pidsumki-i-kvartalu-2026-roku-2790> (дата звернення: 23.04.2026).
4. Державна митна служба України. *Цифровізація, модернізація, довіра: як митниця змінювала взаємодію з бізнесом у 2025 році*. URL: <https://customs.gov.ua/en/news/it-transformatsiia-62/post/tsifrovizatsiia-modernizatsiia-dovira-iaak-mitnitsia-zminiuvava-vzaiemodiiu-z-biznesom-u-2025-rotsi-2619> (дата звернення: 25.04.2026).
5. Перетятко Ю. М. Цифровізація митної діяльності: становлення, періодизація та перспективи розвитку. *Ефективна економіка*. 2025. № 2. DOI: <http://doi.org/10.32702/23072105.2025.2.49>

*Герцун Олександра Сергіївна,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, група ТЕБ-22-1,
ННІ економічної безпеки та митної справи
Науковий керівник: Авраменко Наталія Леонідівна,
к.т.н., доцент, доцент кафедри митної справи та товарознавства
Державний податковий університет*

ВЗАЄМОДІЯ МИТНИЦІ ТА ПІДПРИЄМСТВ ЩОДО КОНТРОЛЮ БЕЗПЕЧНОСТІ ПАКУВАЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ

Активізація міжнародної торгівлі та поглиблення глобальних економічних зв'язків актуалізують питання контролю безпеки продукції, що переміщується через митний кордон України. Одним із ключових аспектів є якість і відповідність пакувальних матеріалів встановленим вимогам, оскільки саме вони безпосередньо контактують із продукцією та можуть впливати на її фізико-хімічні властивості і безпеку для споживача. Особливо це стосується харчових продуктів, фармацевтичної продукції та дитячих товарів, для яких законодавством встановлено підвищені вимоги. У даному контексті важливого значення набуває ефективна взаємодія між митними органами та суб'єктами господарювання, спрямована на забезпечення належного рівня контролю. На важливості даного питання звертають увагу О. Ю. Григор'єв та А. В. Вершкова [1, с. 10].

Правове регулювання безпеки пакувальних матеріалів в Україні базується на комплексі нормативно-правових актів, гармонізованих із законодавством Європейського Союзу, що свідчить про поступову гармонізацію національної системи контролю з європейськими підходами. Важливим кроком у даному напрямі стало прийняття Закону України «Про матеріали і предмети, призначені для контакту з харчовими продуктами», який встановлює єдині вимоги до безпеки пакування [2]. Згідно з його положеннями, матеріали, що контактують із харчовими продуктами, не повинні виділяти шкідливі речовини, змінювати склад продуктів або впливати на їх органолептичні властивості. Слід

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

відзначити, що законодавство передбачає обов'язкове дотримання принципів належної виробничої практики та забезпечення простежуваності таких матеріалів. Водночас діють положення Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» [3], а також законодавство у сфері державного контролю, які разом формують цілісну систему правового забезпечення.

Особлива роль у забезпеченні безпечності пакувальних матеріалів належить митним органам, які здійснюють контроль на етапі переміщення товарів через митний кордон. Їх діяльність включає перевірку документів, що підтверджують відповідність продукції встановленим вимогам, аналіз декларацій відповідності, а також взаємодію з іншими органами державного контролю, зокрема з Держпродспоживслужбою. У разі виявлення порушень митні органи мають право застосовувати відповідні заходи реагування, включаючи затримання товарів, відмову у їх митному оформленні або повернення відправнику [4, с. 118]. Важливим інструментом підвищення ефективності контролю є застосування ризик-орієнтованого підходу, що дозволяє зосереджувати увагу на товарах із підвищеним рівнем потенційної небезпеки [5, с. 26], зокрема на фармацевтичній продукції, дитячих товарах та харчових продуктах.

Водночас ключова відповідальність за безпечність пакувальних матеріалів фактично лежить на суб'єктах господарювання. Виробники, імпортери та дистриб'ютори зобов'язані забезпечити відповідність пакування встановленим вимогам шляхом впровадження систем управління якістю, зокрема принципів належної виробничої практики. Вони повинні здійснювати оцінку ризиків, контролювати можливу міграцію шкідливих речовин із пакування, забезпечувати належне маркування та простежуваність продукції, а також формувати і зберігати технічну документацію, яка підтверджує безпечність матеріалів [6, с. 206].

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

Особливо жорсткі вимоги встановлюються до пакування лікарських засобів, що повинно забезпечувати стабільність препаратів і захист від зовнішніх впливів, а також до дитячих товарів, для яких критичною є відсутність токсичних компонентів [7, с. 29].

Ефективність контролю значною мірою залежить від рівня взаємодії між митними органами та підприємствами. Така взаємодія реалізується через подання електронних декларацій, попереднє інформування, обмін інформацією щодо ризиків, а також участь у спільних контрольних заходах [1, с. 10–11]. На практиці це свідчить про зміщення акценту від формального контролю до превентивного управління ризиками. Водночас існує низка проблем, які ускладнюють цей процес. До них належать недостатня узгодженість дій між різними органами державного контролю, складність процедур оцінки відповідності, а також недостатній рівень цифровізації митних процедур. Варто також відзначити, що відсутність уніфікованих підходів до контролю окремих категорій продукції, зокрема дитячих товарів і фармацевтичної продукції, створює додаткові труднощі для суб'єктів господарювання.

Підсумовуючи, слід наголосити, що особливості контролю пакувальних матеріалів залежать від виду продукції. У сфері харчових продуктів основна увага приділяється недопущенню забруднення та контролю міграції речовин із пакування. Для фармацевтичної продукції важливим є забезпечення стабільності лікарських засобів і відповідність фармакопейним вимогам. У випадку дитячих товарів ключовими є підвищені вимоги до безпечності, включаючи механічну та хімічну безпеку матеріалів.

Таким чином, взаємодія митних органів і підприємств у сфері контролю безпечності пакувальних матеріалів є важливим елементом державної політики у сфері захисту здоров'я населення. Подальше вдосконалення даної взаємодії має здійснюватися шляхом підвищення рівня координації між органами державної

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

влади, впровадження сучасних інформаційних технологій, розвитку ризик-орієнтованого підходу та гармонізації національного законодавства з європейськими стандартами. Окреслене сприятиме підвищенню ефективності контролю та забезпеченню належного рівня безпечності продукції на внутрішньому ринку України.

Список використаних джерел:

1. Григор'єв О. Ю., Вершкова А. В. Проблеми взаємодії вітчизняних підприємств із митними органами. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку*. 2025. № 2 (14). С. 9–16. URL: <https://surl.li/chdzfr> (дата звернення: 10.04.2026).
2. Про матеріали і предмети, призначені для контакту з харчовими продуктами : Закон України від 02.03.2026 № 2718-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2718-20#Text> (дата звернення: 30.03.2026).
3. Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів : Закон України від 02.03.2026 № 771/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/771/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 30.03.2026).
4. Королик В. Загальна характеристика процедур митного контролю та митного оформлення. *Актуальні питання фінансової теорії та практики*. 2023. С. 118–121.
5. Прокопенко В., Григорчук М., Мельник О. Правові засади управління митними ризиками в ЄС. *Foreign trade: economics, finance, law*. 2025. 139(2). С. 25–35.
6. Кравченко М., Михайлик В. Санітарно-гігієнічні вимоги до пакувальних матеріалів для харчової продукції. *Промисловість та крафт для HoReCa в туризмі: досвід, проблеми, інновації*. 2024. С. 207–208. URL: <https://surl.lt/rsmdqjb> (дата звернення: 24.04.2026).
7. Трудько С. С., Губеня О. О., Десик М. Г., Гавва О. М. Пакування ліків у блістерну упаковку. *Упаковка*. 2024. № 3. С. 28–31.

*Голуб Христина Андріївна,
здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти, група МММ-25-1,
ННІ економічної безпеки та митної справи
Науковий керівник: Ткаченко Сергій Олександрович,
к.е.н., доцент, завідувач кафедри митної справи та товарознавства
Державний податковий університет*

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ У МИТНИХ ОРГАНАХ УКРАЇНИ

У сучасних умовах трансформації державного управління та поглиблення міжнародної економічної інтеграції особливого значення набуває підвищення ефективності діяльності митних органів України. Важливим чинником забезпечення результативності митної системи є ефективне управління персоналом, оскільки саме людські ресурси формують основу функціонування будь-якої державної інституції. Реалізацію державної митної політики забезпечує Державна митна служба України, яка здійснює контроль за переміщенням товарів через митний кордон, сприяє розвитку міжнародної торгівлі та захищає економічні інтереси держави.

Ефективність діяльності митних органів значною мірою залежить від рівня професійної підготовки, компетентності та відповідальності працівників. У зв'язку з цим система управління персоналом повинна забезпечувати формування висококваліфікованого кадрового складу, здатного ефективно виконувати покладені на нього функції. Управління персоналом у митних органах передбачає комплекс заходів, спрямованих на планування кадрового потенціалу, відбір і розстановку кадрів, їх професійний розвиток, оцінювання результатів діяльності та створення належної системи мотивації. Однією з ключових проблем у сфері кадрового менеджменту митних органів є необхідність підвищення рівня мотивації працівників. Низький рівень матеріального та нематеріального стимулювання може негативно впливати на ефективність виконання службових

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

обов'язків та знижувати рівень професійної зацікавленості працівників. Тому важливим напрямом удосконалення системи управління персоналом є створення ефективної системи мотивації, яка включає не лише матеріальні стимули, а й можливості професійного розвитку, кар'єрного зростання та підвищення соціального статусу працівників.

За 2025 рік Держмитслужбі вдалося успішно реалізувати низку заходів, покликаних якісно змінити підходи до митної справи в Україні. Зокрема, у рамках гармонізації митного законодавства України до норм ЄС прийнято Закон України «Про внесення змін до Митного кодексу України щодо імплементації деяких положень Митного кодексу Європейського Союзу» №3926-IX [3]. Нові стандарти проходження служби в митних органах запроваджено прийнятим Законом України «Про внесення змін до Митного кодексу України щодо встановлення особливостей проходження служби в митних органах та проведення атестації посадових осіб митних органів» №3977-IX. Основні зміни, передбачені цим нормативно-правовим актом, наведено в табл. 1.

Таблиця 1

**Законодавчі зміни у сфері митного регулювання
та функціонування митних органів України**

Зміни стосовно Закону України №3926-IX	Зміни стосовно Закону України №3977-IX
Впровадження європейської моделі митного представництва	Запровадження нових стандартів проходження служби
Узгодження митних процедур із законодавством ЄС	Проведення атестації посадових осіб митних органів
Нові підходи до застосування митних режимів	Створення незалежної комісії з оцінювання
Посилення захисту прав інтелектуальної власності	Незалежний аудит ефективності діяльності митних органів та їх керівництв
Розвиток цифровізації та автоматизації митних процедур	Посилення контролю за ефективністю керівництва митниці

Джерело: складено автором на основі [1, 2]

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

Не менш важливим є вдосконалення системи професійного відбору та підготовки кадрів. В умовах сучасних викликів митні органи потребують фахівців, які володіють не лише професійними знаннями у сфері митної справи, а й сучасними управлінськими та аналітичними навичками.

Важливим напрямом розвитку кадрової політики є організація системи безперервного професійного навчання. Підвищення кваліфікації працівників, участь у тренінгах, семінарах, спеціалізованих освітніх програмах сприяють розвитку професійних компетентностей та підвищенню якості виконання службових обов'язків. Крім того, важливо враховувати міжнародний досвід організації митної служби, зокрема практику країн Європейського Союзу, де велика увага приділяється розвитку людського потенціалу державних службовців.

Сучасні тенденції розвитку державного управління також передбачають активне використання цифрових технологій у кадровому менеджменті. Цифровізація процесів управління персоналом дозволяє автоматизувати кадрові процедури, спростити процес обробки інформації та підвищити прозорість управлінських рішень. Впровадження електронних систем управління персоналом сприяє більш ефективному плануванню кадрового потенціалу, контролю за результатами діяльності працівників та організації їх професійного розвитку. Довгостроковий стратегічний план цифрового розвитку Держмитслужби спрямований на модернізацію митної інфраструктури, перехід до безпаперових процедур та підвищення кібербезпеки. Основна мета – цифровізація процесів для швидшого митного оформлення, впровадження сучасних ІТ-систем та інтеграція з європейськими стандартами. Основні напрями реформи управління митними органами узагальнено на рис. 1.

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

Рис. 1. Напрями модернізації системи управління митними органами

Джерело: розроблено автором на основі [4] та візуалізовано із використанням інструментів III

Нормативно-правове регулювання діяльності митних органів здійснюється на основі національного законодавства, зокрема Митний кодекс України, який визначає правові засади організації митної справи, повноваження митних органів та посадових осіб. Дотримання законодавчих норм і принципів державної служби є важливою передумовою формування професійного, компетентного та відповідального кадрового складу митних органів.

Отже, удосконалення системи управління персоналом у митних органах України є важливою умовою підвищення ефективності діяльності Державної митної служби України. Основними напрямками такого удосконалення є розвиток системи мотивації персоналу, впровадження компетентнісного підходу до управління кадрами, удосконалення професійної підготовки працівників та використання сучасних інформаційних технологій у кадровому менеджменті. Реалізація цих заходів сприятиме формуванню високопрофесійного кадрового

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

потенціалу митної служби, що забезпечить ефективне виконання її функцій та сприятиме економічному розвитку держави.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до Митного кодексу України щодо імплементації деяких положень Митного кодексу Європейського Союзу : Закон України від 22.08.2024 № 3926-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3926-20#Text> (дата звернення: 09.05.2026).
2. Про внесення змін до Митного кодексу України щодо встановлення особливостей проходження служби в митних органах та проведення атестації посадових осіб митних органів : Закон України від 17.09.2024 № 3977-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3977-20#Text> (дата звернення: 09.05.2026).
3. Удосконалення роботи митниці: від стратегічних цілей до практичних результатів : новини / Державна митна служба України. URL: <https://customs.gov.ua/news/zagalne-20/post/udoskonalennia-roboti-mitnitsi-vid-strategichnikh-tsilei-do-praktichnikh-rezultativ-2031> (дата звернення: 09.05.2026).
3. Довгостроковий стратегічний план цифрового розвитку Держмитслужби : документ. URL: <https://share.google/tGZDA1zZ3anfnBK6B> (дата звернення: 09.05.2026).

*Євгієнко Тетяна Валентинівна,
здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти, група МММ-25-1,
ННІ економічної безпеки та митної справи
Науковий керівник: **Ткаченко Сергій Олександрович**,
к.е.н., доцент, завідувач кафедри митної справи та товарознавства
Державний податковий університет*

ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ВЕКТОР: ШІ ТА ЦИФРОВІЗАЦІЯ

У ХХІ ст. світ переживає стрімкі технологічні зміни, основними чинниками яких стали штучний інтелект (ШІ) та цифрові технології. Вони визначають сучасний розвиток суспільства, впливаючи на економіку, державне управління, зайнятість населення та повсякденне життя людей. Якщо раніше технологічні трансформації тривали десятки років, то сьогодні нові рішення можуть кардинально змінювати суспільство за короткий час. Тому цифрові технології та ШІ розглядаються не лише як допоміжні інструменти, а як основа формування нового цифрового середовища.

Головна особливість ШІ полягає у створенні комп'ютерних систем, які можуть виконувати завдання, замінюючи при цьому участь людини у даних процесах. До таких завдань належать обробка інформації, розпізнавання зображень, аналіз даних, прогнозування подій і навіть елементи творчої діяльності. Використання технологій комп'ютерного навчання дає змогу системам самостійно вдосконалюватися, аналізуючи великі обсяги інформації. Завдяки цьому ШІ активно використовується у медицині, освіті, фінансовій сфері, промисловості та багатьох інших галузях [1].

Важливою умовою розвитку ШІ є наявність великих масивів інформації. На даний момент у нинішньому світі люди постійно генерують інформацію, користуючись соціальними мережами, мобільними застосунками та різними онлайн-платформами. Такі дані стають цінним ресурсом для навчання алгоритмів,

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

які можуть визначати закономірності, прогнозувати поведінку користувачів та допомагати у прийнятті управлінських рішень.

Цифровізація означає активне проникнення інформаційних, цифрових та комп'ютерних технологій майже у всі сфери діяльності. Наприклад, онлайн-банкінг, електронні державні сервіси, дистанційне навчання та телемедицина значно спрощують доступ до необхідних послуг і роблять їх швидшими та зручнішими. У сфері бізнесу цифрові рішення сприяють автоматизації виробничих процесів, використанню інтернету речей і підвищенню ефективності компаній. У результаті формується нова модель економіки, у якій важливу роль технологічні рішення.

Разом із цим технологічні зміни мають і соціальні наслідки. Впровадження автоматизованих систем поступово змінює структуру зайнятості. Частина професій зникає або зазнає суттєвих змін, але водночас виникають нові напрямки діяльності, пов'язані з аналізом інформації, кібербезпекою, програмуванням та управлінням цифровими технологіями. Це вимагає модернізації освітніх програм і розвитку вмінь праці з цифровими технологіями, комп'ютерної грамотності та ін. [2].

Також необхідно зазначити, що поширення ІІІ пов'язане з новими викликами, серед яких захист конфіденційних даних про осіб, можливі упередження алгоритмів та відповідальність за рішення, прийняті автоматизованими системами. Саме тому виникає потреба у створенні чітких правил, міжнародних стандартів та правових норм, які регулюватимуть використання таких технологій.

Одним із сучасних напрямів цифрового розвитку є створення «розумних міст». Ця концепція передбачає використання цифрових рішень для ефективного управління міською інфраструктурою, транспортною системою, енергетикою та екологічним станом міста. Завдяки датчикам, системам моніторингу та аналітиці

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

даних можна ефективніше використовувати ресурси, зменшувати затори на дорогах і покращувати якість життя населення.

На глобальному рівні розвиток ІІІ та цифрових технологій суттєво впливає на міжнародні відносини. Країни, які інвестують у цифрові та інформаційні технології, отримують важливі конкурентні переваги у світовій економіці. Технологічний потенціал стає дуже важливою опорою для економіки країн. Саме тому багато держав формують власні стратегії розвитку ІІІ та підтримують діяльність інноваційних компаній і дослідницьких центрів [3].

Крім економічних і політичних аспектів, цифровізація значно впливає і на культурну сферу та комунікацію між людьми. Соціальні мережі, онлайн-платформи та цифрові медіа створили нові способи обміну інформацією, що дозволяє людям швидко взаємодіяти незалежно від відстані. Водночас це призводить до появи нових проблем, таких як поширення дезінформації, кіберзагрози та ін.

Отже, розвиток ІІІ та цифровізації відкриває значні можливості для подальшого прогресу людства. Вони сприяють підвищенню ефективності економіки, покращенню життя. Однак для повноцінного використання потенціалу цифрової епохи важливо поєднувати технологічний розвиток із дотриманням принципів конфіденційності, етичних норм, розвитком освіти та міжнародною співпрацею.

Список використаних джерел:

1. Баранов О. А. Визначення терміна «штучний інтелект». *Інформація і право*. 2023. №1(44). С. 32–49.
2. Воронкова В. Г., Нікітенко В. О. Філософія цифрової людини і цифрового суспільства: теорія і практика: монографія. Львів: Торунь : LihaPres, 2022. 460 с.
3. Козловець М. А. Технології штучного інтелекту та їх вплив на буттєвість людини. *Humanities Studies: збірник наукових праць* / гол. ред. В. Г. Воронкова. Запоріжжя : Видавничий дім «Гельветика», 2024. Вип. 19 (96). С. 55–66.

*Єфімова Дарія Олегівна,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, група ММБ-24-1,
ННІ економічної безпеки та митної справи
Науковий керівник: Іщук Михайло Анатолійович,
старший викладач кафедри митної справи та товарознавства
Державний податковий університет*

ТРАНСФОРМАЦІЯ СИСТЕМИ НЕТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗЕД УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

У сучасних умовах глобалізації світової економіки та поступової лібералізації міжнародної торгівлі відбувається суттєва трансформація інструментів державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Якщо раніше ключову роль відігравали митні тарифи, то сьогодні центр ваги зміщується у бік нетарифних заходів, які стають основним інструментом впливу держави на зовнішню торгівлю. Для України ця трансформація має особливе значення, оскільки вона відбувається одночасно з процесами євроінтеграції, структурної перебудови економіки та протидії наслідкам повномасштабної війни. У таких умовах нетарифне регулювання виконує не лише класичну захисну функцію, а й стає інструментом інтеграції до європейського економічного простору.

Нетарифне регулювання охоплює широкий спектр заходів, що застосовуються поза межами митного тарифу та спрямовані на регламентацію імпорту й експорту товарів. До них належать ліцензування, квотування, технічні бар'єри у торгівлі, санітарні та фітосанітарні заходи, екологічний контроль, сертифікація продукції тощо [1]. Важливою особливістю сучасного етапу є те, що ці інструменти дедалі частіше виконують не обмежувальну, а регулятивно-стандартизуючу функцію, спрямовану на забезпечення якості продукції та захист споживачів.

Особливої актуальності проблема нетарифного регулювання набуває у контексті реалізації Поглибленої і всеохоплюючої зони вільної торгівлі між Україною та Європейським Союзом. Скасування або зниження митних тарифів сприяло зростанню обсягів торгівлі, однак водночас виявило значний вплив нетарифних бар'єрів. За оцінками експертів, їхній адвалорний еквівалент суттєво перевищує рівень митного захисту, що фактично робить їх головним обмежувальним фактором для українського експорту [2]. Найбільшу частку серед таких бар'єрів становлять технічні регламенти та процедури оцінки відповідності, які потребують від українських виробників адаптації продукції до стандартів ЄС. Значну роль також відіграють санітарні та фітосанітарні заходи, особливо у сфері аграрного виробництва, де вимоги до якості та безпечності продукції є надзвичайно високими [3]. У результаті саме аграрний сектор залишається найбільш чутливим до нетарифних обмежень, незважаючи на його високий експортний потенціал.

Поряд із європейським напрямом важливим аспектом є трансформація торговельно-економічних відносин з країнами СНД. Для цього регіону традиційно характерне активне застосування технічних бар'єрів, а також нестабільність регуляторного середовища. Геополітичні фактори, включаючи пандемію COVID-19 та військову агресію Російської Федерації, суттєво вплинули на структуру зовнішньої торгівлі України та призвели до скорочення частки цього ринку [4]. У сучасних умовах українські підприємства змушені переорієнтовуватися на нові ринки збуту, що вимагає адаптації до різних систем нетарифного регулювання. Це підвищує значення інституційної спроможності держави забезпечувати ефективне супроводження експортерів, зокрема через інформаційну підтримку, спрощення процедур та розвиток цифрових сервісів.

Окремої уваги заслуговує вплив повномасштабної війни на систему зовнішньоекономічної діяльності. Порушення логістичних ланцюгів, руйнування інфраструктури та зростання ризиків здійснення зовнішньоторговельних операцій

суттєво ускладнили функціонування підприємств. У відповідь бізнес активно впроваджує адаптаційні стратегії, серед яких релокація виробництва, диверсифікація ринків збуту, цифровізація бізнес-процесів та оптимізація ланцюгів постачання [5]. Водночас значну підтримку забезпечує тимчасова лібералізація торгівлі з боку Європейського Союзу, яка передбачає скасування мит та квот для українських товарів. Це дозволяє частково компенсувати негативні наслідки війни та сприяє збереженню експортного потенціалу країни. Однак у довгостроковій перспективі ключовим фактором конкурентоспроможності залишатиметься саме здатність відповідати нетарифним вимогам міжнародних ринків.

Таким чином, система нетарифного регулювання в Україні перебуває у стані глибокої трансформації, що обумовлена як внутрішніми реформами, так і зовнішніми викликами. Її подальший розвиток має бути спрямований на підвищення прозорості та передбачуваності регуляторного середовища, гармонізацію технічних стандартів із нормами ЄС, а також цифровізацію процедур контролю. Не менш важливим є забезпечення балансу між захисною функцією держави та створенням сприятливих умов для розвитку зовнішньоекономічної діяльності.

Список використаних джерел

1. Тищенко В. Ф., Найдено О. Є., Остапенко В. М. Реалізація методів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в митній справі. *Економіка та суспільство*. 2022. № 35. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-35-43>
2. Таран С., Шепотило О., Яворський П., Бондаренко Є. Аналіз торгівлі товарами між Україною та ЄС в рамках ПВЗВТ: поточний стан та перспективи для лібералізації : звіт. Київ : KSE Institute, 2022. URL: <https://kse.ua/wp-content/uploads/2022/05/DCFTA-Commodities-2022-16-05.pdf> (дата звернення: 25.04.2026)
3. Бутенко О., Кот О., Козуб В. Вплив нетарифних бар'єрів ЄС на експорт ключових аграрних товарів України. *Журнал європейської економіки*. 2025.

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

Т. 24, № 4. URL: <https://jeej.wunu.edu.ua/index.php/ukjee/article/view/1900/1838> (дата звернення: 25.04.2026)

4. Кильницька Є. В., Глухова С. В. Особливості нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності України та СНД в умовах дестабілізації соціально-економічних систем. *Бізнес Інформ*. 2022. № 1. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-1-47-53>

5. Цимбаленко Н., Тарасенко О. Напрями адаптації торговельних підприємств України до викликів війни. *Вісник економіки*. 2025. № 4. С. 180–189. URL: <https://visnykj.wunu.edu.ua/index.php/visnykj/article/view/1891> (дата звернення: 25.04.2026)

*Збудчак Анна Олександрівна,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, група МБУ-25-1,
факультет соціально-гуманітарних технологій, спорту та реабілітації
Науковий керівник: Держак Наталія Олександрівна,
к.е.н., доцент, доцент кафедри митної справи та товарознавства
Державний податковий університет*

ОРГАНІЗАЦІЯ ЯК СОЦІАЛЬНА СИСТЕМА

Протягом історії людські спільноти завжди були ареною зіткнення інтересів. Існування суперечливих інтересів та необхідність забезпечення порядку та справедливості для всіх (або більшості) членів суспільства пояснюють виникнення таких явищ, як політика та держава. Групу індивідів, кожен з яких має певні права та обов'язки, необхідні для співіснування, зазвичай називають соціальним об'єднанням.

Специфічний характер цих об'єднань залежить від певних соціальних ролей та відповідних норм поведінки. Крім того, вони передбачають існування загальновизнаної ієрархії та ранжування членів усередині групи. Кожне суспільство зазнає змін у рольових функціях та очікуваннях, а також у системі соціальної ієрархії. Такі зміни покликані забезпечити більш доцільні взаємозв'язки між структурними одиницями та цілісність соціальної одиниці в конкретному історичному контексті [1].

Організація – це соціальне утворення з визначеними межами, яке свідомо координується і функціонує на відносно простій основі для досягнення мети [3].

Стабільність та життєздатність будь-якої соціально-політичної системи залежать від готовності соціальних суб'єктів жити за певними законами та правовими нормами. Порушення традиційних правил поведінки неминуче призводить до її розпаду. Підтримка стабільності соціального об'єднання є спільною метою всіх його членів і таким чином сприяє єдності його різноманітної

діяльності. Соціальна система передбачає її розгляд та сприйняття не тільки як сукупності індивідів. Кожна людина – окрема особистість, але у соціальній системі вона є частиною загального цілого. В процесі діяльності у межах системи координуються дії людей, які виконують свої функції, різні за складністю та важливістю для суспільства. Завдяки цьому система залишається цілісною та успішно функціонує.

Водночас, кожна організація являє собою цілу філософію життя, що ґрунтується на фундаментальних законах, принципах і закономірностях і володіє потужним методологічним інструментарієм у вигляді функцій, правил і методів управління. Світ навколо нас постійно змінюється, проте багатогранне життя організацій залишається незмінним і характеризується безліччю подій: визначенням місії, формулюванням бачення та цілей організації, забезпеченням ресурсів, налагодженням бізнес-процесів, впровадженням змін, а також розвитком, трансформацією та постійним покращенням організаційної діяльності.

Соціальні процеси в організації піддаються впливу безлічі зовнішніх та внутрішніх факторів. Так, з одного боку, їх можна розглядати як певне відтворення соціальних процесів макроекономічного рівня [2].

Шляхом історичного відбору вимальовується найефективніша система розподілу соціальних функцій (а також відповідних норм і цінностей), що забезпечує безперебійне функціонування механізму досягнення спільних цілей. Цей зв'язок між структурною та функціональною диференціацією суспільства та його здатністю досягати спільної мети закріплений у понятті «організація».

Кожна організація, як частина соціально-політичної системи, орієнтована на цінності, прийняті суспільством, які також гарантують її подальше існування. Розвиток організацій пов'язаний з певними потрясіннями в їх функціонуванні. Проблема, що виникає в кризовій ситуації, вимагає рішення, яке не тільки запобігає краху організації, але й надає новий імпульс для її розвитку [1].

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

Організація є тією соціальною силою, що створює умови для реалізації життєвої стратегії особистості, її виховання як частини соціуму. Вона пропонує програму, шляхи та засоби втілення тих чи інших планів [1]. Організація, при всій своїй унікальності, є складовою частиною суспільства. Вплив суспільства на організацію здебільшого відбувається як безпосередньо, так і опосередковано – через своїх же членів, які одночасно є членами інших спільної, зв'язків співробітників організацій за, горизонталлю і вертикаллю, впливу радіо, телебачення, преси, а іноді і силових структур.

Організація теж впливає на суспільство, проте рівень цього впливу визначається співвідношенням частини до цілого, її значущості в політичному, економічному, культурному, науковому житті суспільства.

Соціальна самоорганізація є суттєвим процесом самопізнання та самотрансценденції людини. Процеси особистісної самоорганізації необхідно розглядати системно та у зв'язку з усіма структурними елементами розвитку особистості: самовизначенням, самоподоланням, самовираженням, самосвідомістю та саморегуляцією, а також самоактуалізацією [3].

Розширення ринкових відносин призводить до зростання соціальних організацій та посилення їхньої суспільної ролі. Більшість людей виступають переважно як їхні представники (власники, менеджери, працівники). Як соціальна система, організація є відкритою, оскільки її подальше існування залежить від зовнішнього світу. Вона описується фундаментальними характеристиками, такими як її зовнішнє та внутрішнє середовище, структура, цілі, стратегії, технології, персонал та потенціал.

Структура організації, тобто впорядкована сукупність її взаємопов'язаних елементів, може мати технічний, соціальний, соціально-технічний або нормативний характер. Технічна структура базується на матеріальних об'єктах та процесах (приміщення та їх розташування, обладнання, умови праці, потоки

сировини та енергії тощо). Оскільки її елементи незмінні, така структура класифікується як жорстка. У виробничому підприємстві технічна структура суттєво визначає професійний та кваліфікаційний склад робочої сили, характер та зміст трудових процесів, створює основу для функціональних зв'язків між працівниками та значно впливає на їхні міжособистісні стосунки [2].

Отже, організація як соціальна система, як і саме людство, є одним із найзагадковіших і найцікавіших явищ життя. Її складність нічим не поступається складності окремої людини. Саме тому численні спроби розробити універсальну теорію організації та її соціологію зазнали невдачі. Головна причина цього полягає в тому, що організація як соціальна система та предмет численних наукових досліджень одночасно опинилася в центрі уваги різних дисциплін. До них належать економічна теорія, соціологія та адміністративна наука, кожна з яких, слід зазначити, використовує різний підхід до цього складного явища. Таким чином, до сьогодні не досягнуто єдиного розуміння самоорганізації в соціальному світі являє собою діяльність соціального суб'єкта в обміні інформацією, тому самоорганізуюча система може бути життєздатною лише завдяки прогресивному еволюційному розвитку [3].

Список використаних джерел:

1. Білявська Ю. В. Теорія організації : підручник. К : Нац. торг.-екон. ун-т, 2019. 424с. URL:<https://utek.uz.ua/wp-content/uploads/2025/05/teoriia-organizacii.pdf>.
2. Кирилюк В. В., Шевчук О. В., Бабін С. М. Соціальний розвиток організації в умовах сучасних викликів. *Вчені записки : зб. наук. пр.* К: КНЕУ, 2023. №31. С. 85–97. URL:<https://ir.kneu.edu.ua/items/60dabe13-e729-472a-baec-9fd68ab59d92>.
3. Поліщук С. В., Горбатюк О. В. Теорія організації : навч.-метод. посіб. Кам'янець-Подільський : К-ПНУ ім. Івана Огієнка, 2023. 147 с. URL:http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/bitstream/handle/123456789/7544/Teor_org.pdf?sequence=3&isAllowed=y (дата звернення: 09.05.2026).

Зюзін Роман Борисович,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, група ТЕБ-24-1,
ННІ економічної безпеки та митної справи
Науковий керівник: **Сагайдак Ірина Степанівна,**
к.н.т., доцент, доцент кафедри митної справи та товарознавства
Державний податковий університет

ТРАНСФОРМАЦІЯ СИСТЕМИ РИНКОВОГО НАГЛЯДУ УКРАЇНИ НА ОСНОВІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ПІДХОДІВ

Сьогодні Україна перебуває на етапі фундаментальної трансформації системи технічного регулювання. Прийняття Закону України №12426 від 8 квітня 2024 року не є формальною законодавчою зміною, а свідчить про перехід від застарілої пострадянської моделі контролю до сучасної європейської системи ринкового нагляду. Зазначені зміни є критично важливими в контексті укладення Угоди про оцінку відповідності та прийнятність промислової продукції (АСАА), яка відкриє українським виробникам доступ до ринку Європейського Союзу без додаткових процедур сертифікації [1].

Для розуміння сутності трансформації доцільно звернути увагу на зміну підходів до здійснення державного контролю. У межах попередньої системи нагляд мав переважно реактивний характер і зосереджувався на перевірці документів, що підтверджують відповідність продукції встановленим вимогам. Такий підхід можна охарактеризувати як «паперовий контроль», який не завжди забезпечував реальну безпеку товарів на ринку. Натомість нова система, сформована відповідно до положень Регламенту (ЄС) 2019/1020, базується на принципах проактивного ринкового нагляду, спрямованого на виявлення та усунення небезпечної продукції [2].

З метою наочного відображення ключових змін доцільно порівняти традиційну та нову моделі ринкового нагляду (табл. 1).

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

Таблиця 1

Порівняння підходів до ринкового нагляду в Україні

Критерій	Традиційна система (реактивна модель)	Нова система (проактивна модель за Законом №12426)
Об'єкт нагляду	Переважно фізичні магазини та ринки	Фізичні та онлайн-канали продажу, включаючи маркетплейси
Підхід до контролю	Формальна перевірка документів (сертифікатів)	Оцінка фактичної безпеки продукції
Методи перевірки	Інспекції та перевірка документації	Контрольні закупівлі, лабораторні випробування, реверс-інжиніринг
Характер контролю	Реактивний (після порушення)	Проактивний (запобігання ризикам)
Відповідальність	Переважно кінцевий продавець	Виробник, імпортер, дистриб'ютор, фулфілмент-оператор
Онлайн-торгівля	Практично не контролювалася	Є повноцінним об'єктом ринкового нагляду
Роль держави	Контроль і санкції	Моніторинг, аналіз ризиків і забезпечення безпеки
Мета регулювання	Виявлення порушень і накладення штрафів	Захист споживача та вилучення небезпечної продукції
Взаємодія з бізнесом	Конфліктна модель	Партнерська модель (у т.ч. з онлайн-платформами)

Джерело: складено автором

Як видно з табл. 1, нова система технічного регулювання орієнтована на превентивне забезпечення безпеки продукції, що відповідає сучасним європейським підходам до ринкового нагляду.

Однією з ключових змін є розширення об'єкта державного нагляду. Якщо раніше контроль здійснювався переважно щодо фізичних торговельних точок, таких як магазини та ринки, то нове законодавство охоплює також сферу електронної комерції. Це дозволяє усунути так звану «сліпу зону» державного контролю. Відтепер продукція, що пропонується на інтернет-ресурсах українською мовою або із зазначенням цін у гривнях, вважається введеною в обіг, що надає органам ринкового нагляду право здійснювати перевірки ще до моменту фактичного продажу товару споживачу.

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

Суттєвою новацією є також зміна підходу до відповідальності учасників ринку. У попередній системі основний тягар відповідальності покладался на кінцевого продавця. Натомість сучасна модель передбачає її розподіл між усіма суб'єктами ланцюга постачання, включаючи виробників, імпортерів та логістичних операторів. Такий підхід відповідає європейській практиці та сприяє підвищенню рівня відповідальності за безпечність продукції на всіх етапах її обігу.

Важливим елементом трансформації є впровадження сучасних методів контролю. Зокрема, законодавство передбачає використання контрольних закупівель, лабораторних випробувань, а також реверс-інжинірингу. Застосування останнього дозволяє досліджувати внутрішню структуру продукції, виявляти приховані дефекти та потенційно небезпечні компоненти, які неможливо встановити шляхом візуального огляду або перевірки документації. Це свідчить про перехід від формального до змістовного контролю безпеки товарів.

Окрему увагу слід приділити цифровізації ринкового нагляду. У новій системі онлайн-платформи та маркетплейси визнаються повноцінними учасниками забезпечення безпеки продукції. Вони зобов'язані співпрацювати з органами державного нагляду та оперативно реагувати на виявлення небезпечних товарів, зокрема шляхом їх вилучення з онлайн-пропозицій. Такий підхід дозволяє створити більш безпечне середовище для споживачів у сфері електронної торгівлі.

Економічний ефект від впровадження нової моделі є значним. Реалізація положень Закону №12426 створює передумови для укладення Угоди АСАА, що передбачає взаємне визнання результатів оцінки відповідності між Україною та ЄС. Це означає скасування подвійної сертифікації продукції та спрощення доступу українських товарів до європейського ринку. Водночас посилення контролю сприятиме витісненню з ринку неякісної та небезпечної продукції, що забезпечить формування справедливого конкурентного середовища [3, 4].

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

Таким чином, трансформація системи технічного регулювання України є комплексним процесом, що поєднує законодавчі зміни, впровадження сучасних технологій контролю та адаптацію до європейських стандартів. Перехід від «паперового контролю» до контролю реальної безпеки продукції сприяє підвищенню рівня захисту споживачів, зміцненню довіри до української продукції та створенню передумов для повноцінної інтеграції України до внутрішнього ринку Європейського Союзу.

Список використаних джерел:

1. Про ринковий нагляд і відповідність продукції та про внесення змін до Директиви 2004/42/ЄС і Регламентів (ЄС) № 765/2008 і (ЄС) № 305/2011 : Регламент (ЄС) 2019/1020 Європейського Парламенту і Ради від 20 черв. 2019 р. *Official Journal of the European Union*. L 169. 2019. Р. 1–44.
2. Market surveillance in the EU / European Commission. 2023. URL: <https://single-market-economy.ec.europa.eu> (дата звернення: 26.04.2026).
3. ACAA Agreements / European Commission. 2024. URL: <https://policy.trade.ec.europa.eu> (дата звернення: 26.04.2026).
4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо державного ринкового нагляду та контролю нехарчової продукції : Закон України від 08.04.2024 р. № 3640-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>).

*Кан Діана Русланівна,
здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти, група ТММ-25-1,
ННІ економічної безпеки та митної справи
Науковий керівник: Авраменко Наталія Леонідівна,
к.т.н., доцент, доцент кафедри митної справи та товарознавства
Державний податковий університет*

ПРОЦЕС МИТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКСПОРТУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ З УКРАЇНИ

Митне регулювання експорту сільськогосподарської продукції в Україні здійснюється на основі Митного кодексу України [1], Податкового кодексу України [2], міжнародних угод, Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» [3] та підзаконних нормативно-правових актів [4]. Основною метою такого регулювання є контроль за переміщенням товарів через митний кордон, забезпечення надходжень до державного бюджету та захист національних економічних інтересів. Процес митного регулювання експорту сільськогосподарської продукції охоплює комплекс заходів, спрямованих на забезпечення законного переміщення товарів через митний кордон України, дотримання вимог міжнародної торгівлі, захист економічних інтересів держави та контроль за якістю й безпечністю продукції.

Основними органами, що здійснюють регулювання та контроль у цій сфері, є Державна митна служба України та Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту прав споживачів [5, 6]. Першим етапом експорту є укладання зовнішньоекономічного контракту між українським експортером та іноземним покупцем. У договорі визначаються умови поставки, кількість і якість товару, ціна, валюта платежу, строки доставки, умови транспортування та відповідальність сторін [3]. Після цього підприємство повинно бути зареєстроване як суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності, мати код ЄДРПОУ, банківські рахунки та право здійснювати валютні операції.

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

Наступним важливим етапом є класифікація товару за УКТ ЗЕД. Від правильного визначення коду залежить порядок митного оформлення, необхідність отримання спеціальних дозволів, сертифікатів і застосування митних платежів [1]. Для сільськогосподарської продукції особливе значення має проходження санітарного, ветеринарного та фітосанітарного контролю, оскільки міжнародні ринки висувають високі вимоги до якості та безпечності харчових продуктів [7, 8, 9].

Експортер повинен підготувати пакет документів (рис. 1), який зазвичай включає зовнішньоекономічний контракт, інвойс, пакувальний лист, транспортні документи, сертифікат походження товару, фітосанітарний або ветеринарний сертифікат та митну декларацію.

Рис. 1. Перелік документів для експорту продукції АПК

Джерело: розроблено автором на основі [1, 7, 8] та візуалізовано з використанням технологій ІІІ (ChatGPT)

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

Оформлення здійснюється переважно в електронній формі, що значно пришвидшує проходження митних процедур та зменшує ризик помилок.

Після подання декларації митні органи проводять перевірку документів і можуть здійснювати фізичний огляд товару. Основною метою контролю є перевірка відповідності фактичного вантажу даним декларації, законності походження продукції, дотримання експортних обмежень і правильності нарахування платежів [1]. У сучасних умовах в Україні активно використовується система управління ризиками, яка дозволяє зосереджувати контроль на операціях із підвищеним рівнем ризику та спрощувати оформлення для добросовісних експортерів.

Для більшості видів сільськогосподарської продукції експортне мито не застосовується, що сприяє розвитку українського аграрного експорту. При цьому експорт товарів оподатковується за нульовою ставкою ПДВ, що дозволяє підприємствам відшкодовувати податок, сплачений під час виробництва продукції [2]. Після завершення всіх митних процедур товар отримує дозвіл на перетин митного кордону та направляється до країни-імпортера через морські порти, автомобільні або залізничні пункти пропуску.

В умовах євроінтеграції Україна поступово гармонізує своє митне законодавство з нормами Європейського Союзу. Це передбачає впровадження електронного документообігу, спрощення митних процедур, автоматизацію контролю та підвищення прозорості роботи митних органів [11]. Одночасно важливим завданням залишається боротьба з корупцією, скорочення часу оформлення вантажів та вдосконалення логістичної інфраструктури (рис. 2).

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

Рис. 2. Основні напрями гармонізації митного законодавства України з нормами ЄС

Джерело: розроблено автором на основі [10, 11] та візуалізовано з використанням технологій ШІ (ChatGPT)

Особливе значення митне регулювання аграрного експорту набуло в умовах воєнного стану. Через блокування окремих морських шляхів Україна була змушена шукати альтернативні маршрути експорту продукції через західні кордони та дунайські порти. Це призвело до збільшення навантаження на митну систему та необхідності оперативного вдосконалення процедур контролю й логістики.

Важливим напрямом розвитку системи митного регулювання експорту сільськогосподарської продукції є цифровізація митних процедур. В Україні поступово впроваджуються сучасні електронні системи оформлення, які дозволяють подавати декларації та супровідні документи в онлайн-режимі. Це сприяє скороченню часу проходження митного контролю, зменшенню

бюрократичних процедур та підвищенню ефективності роботи митних органів [12]. Крім того, використання електронного документообігу знижує ризик корупційних проявів та забезпечує більшу прозорість зовнішньоекономічних операцій.

Значний вплив на процес митного регулювання має міжнародне співробітництво України з іншими державами та міжнародними організаціями. Участь України в міжнародних торговельних угодах сприяє розширенню ринків збуту аграрної продукції та спрощенню умов торгівлі. Особливо важливим є співробітництво зі Світовою організацією торгівлі та Європейським Союзом, адже саме ці організації формують основні правила міжнародної торгівлі та митного регулювання.

Сучасні умови міжнародної торгівлі вимагають від українських експортерів дотримання високих стандартів якості продукції. Тому митне регулювання тісно пов'язане із системою контролю безпечності харчових продуктів, сертифікацією та підтвердженням походження товарів [4, 9]. Для українських виробників це створює необхідність модернізації виробництва, впровадження міжнародних стандартів якості та підвищення конкурентоспроможності продукції на світовому ринку.

Разом із позитивними змінами залишаються і певні проблеми. Серед них можна виділити перевантаження пунктів пропуску, недостатній рівень технічного забезпечення окремих митних постів, складність логістичних маршрутів та нестабільність світового аграрного ринку. Також значний вплив на експортні процеси мають політичні та економічні фактори, зміни міжнародного законодавства та умови воєнного стану.

Отже, процес митного регулювання експорту сільськогосподарської продукції з України є важливою складовою державної економічної політики та міжнародної торгівлі. Він охоплює комплекс процедур, пов'язаних із підготовкою документів, проходженням митного контролю, сертифікацією продукції та дотриманням міжнародних стандартів. Ефективне функціонування системи

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

митного регулювання сприяє розвитку аграрного сектору, збільшенню валютних надходжень та зміцненню позицій України на світовому ринку продовольства. На сучасному етапі ефективність митного регулювання аграрного експорту значною мірою залежить від швидкості цифрової трансформації митних процедур та рівня інтеграції України до європейського митного простору.

У сучасних умовах особливого значення набуває вдосконалення митних процедур, їх цифровізація та адаптація до європейських стандартів. Спрощення митного оформлення, розвиток логістичної інфраструктури та підвищення прозорості діяльності митних органів є необхідними умовами для подальшого зростання обсягів українського аграрного експорту. Таким чином, митне регулювання виступає не лише інструментом державного контролю, а й важливим чинником економічного розвитку та інтеграції України у світову економіку.

Список використаних джерел:

1. Митний кодекс України : Закон України від 13.03.2012 № 4495-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17> (дата звернення: 27.04.2026).
2. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 27.04.2026).
3. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України від 16.04.1991 № 959-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12> (дата звернення: 28.04.2026).
4. Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин : Закон України від 18.05.2017 № 2042-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2042-19> (дата звернення: 28.04.2026).
5. Державна митна служба України : офіційний вебсайт. URL: <https://customs.gov.ua> (дата звернення: 28.04.2026).
6. Держпродспоживслужба : офіційний вебсайт. URL: <https://dpss.gov.ua> (дата звернення: 28.04.2026).
7. Про карантин рослин : Закон України від 30.06.1993 № 3348-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3348-12> (дата звернення: 30.04.2026).
8. Про ветеринарну медицину : Закон України від 25.06.1992 № 2498-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2498-12> (дата звернення: 30.04.2026).
9. Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів : Закон України від 23.12.1997 № 771/97-BP. URL:

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/771/97-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 30.04.2026).

10. Машика Ю. В. Новації митного контролю під час експорту сільськогосподарської продукції з України в умовах правового режиму воєнного стану. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 12. С.412–414. URL: https://lsej.org.ua/12_2025/94.pdf (дата звернення: 30.04.2026).

11. Атаманчук Н.І. Гармонізація законодавства України щодо адміністрування митних платежів з правом Європейського Союзу. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2025. № 87. С. 267–273. URL: <https://surl.li/pmhlmo> (дата звернення: 29.04.2026).

12. Щорічний звіт Державної митної служби України як органу правопорядку для медіа і громадянського суспільства за 2025 рік. URL: <https://customs.gov.ua/plani-ta-zviti-roboti> (дата звернення: 29.04.2026).

Капчук Анна Володимирівна,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, група ММБ-25-1,
ННІ економічної безпеки та митної справи
Науковий керівник: Держак Наталія Олександрівна,
к.е.н., доцент, доцент кафедри митної справи та товарознавства
Державний податковий університет

ВПЛИВ ПОВЕДІНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ НА СИСТЕМУ ОРГАНІЗАЦІЇ

Поведінкова економіка є міждисциплінарною наукою, що поєднує положення економіки та психології з метою пояснення реальної поведінки людей у процесі прийняття рішень. На думку авторів І. В. Варнавської та І. І. Конюха [1], вона відображає взаємозв'язок економічних і психологічних чинників у поведінці людини. На відміну від класичної економічної теорії, яка виходить із припущення про раціональність індивіда, поведінкова економіка враховує вплив емоцій, інтуїції, соціальних факторів та когнітивних обмежень. В. Шарманська та П. Яцентюк [2] вважають, що у сучасних умовах її значення зростає, особливо у сфері управління, де рішення приймаються в умовах невизначеності, ризику та обмеженої інформації.

Одним із ключових понять поведінкової економіки є обмежена раціональність. Вона полягає в тому, що люди не здатні обробляти всю доступну інформацію, тому використовують спрощені підходи до мислення – евристики. На думку Т. Янковець [6], це часто призводить до когнітивних викривлень, таких як ефект якорування, надмірна самовпевненість, ефект підтвердження або уникнення втрат. У сфері управління це означає, що навіть досвідчені керівники можуть приймати не оптимальні рішення під впливом психологічних факторів.

Сучасні тенденції розвитку поведінкової економіки свідчать про її активне впровадження в управлінську практику. А. А. Чорнобаєв [5] вважає, що, значна увага приділяється дослідженню впливу поведінкових факторів на стратегічні

рішення підприємств. Керівники часто керуються не лише економічними розрахунками, але й власними переконаннями, досвідом та емоціями. Це може призводити як до інноваційних рішень, так і до помилок у виборі стратегії розвитку.

Одним із важливих напрямів є використання концепції «підштовхування» (nudge), яка передбачає створення таких умов, за яких людина приймає більш вигідні або бажані рішення без примусу. На думку І. Білої [4], цей підхід широко застосовується як у бізнесі, так і в державному управлінні. Наприклад, зміна формулювання варіантів вибору або встановлення «опції за замовчуванням» може суттєво впливати на поведінку працівників чи споживачів.

Поведінкова економіка також відіграє важливу роль у формуванні ефективної системи управління персоналом. Д. Гуцол та Н. Якімова [3] вважають, що розуміння мотивації працівників дозволяє керівникам створювати більш ефективні стимули до праці. При цьому важливу роль відіграють не лише матеріальні фактори, але й психологічні – відчуття справедливості, визнання, соціальної значущості. Це сприяє підвищенню продуктивності праці та рівня задоволеності персоналу.

У сфері організації поведінкова економіка допомагає краще зрозуміти поведінку споживачів, направити зусилля колективу в напрямку ринкових переваг. Згідно з думкою Т. Янковець [6], використання знань про когнітивні упередження дозволяє компаніям формувати ефективні стратегії просування товарів і послуг. Наприклад, ефект дефіциту або соціального доказу може значно впливати на рішення про покупку.

Не менш важливим є застосування поведінкових підходів у фінансовому управлінні та інвестуванні. Д. І. Калініченко [7] вважає, що інвестори часто діють ірраціонально, піддаючись емоціям, таким як страх або жадібність. Це може призводити до неефективного розподілу ресурсів. Врахування поведінкових

факторів дозволяє розробляти механізми, які допомагають мінімізувати ризики та покращити якість інвестиційних рішень.

Особливого значення поведінкова економіка набуває в умовах нестабільності та криз. М. Гудзь [8] вважає, що у таких ситуаціях рівень невизначеності зростає, а разом із ним посилюється вплив емоцій на процес прийняття рішень. Це вимагає від керівників більш глибокого розуміння психологічних аспектів поведінки та використання відповідних інструментів для підвищення ефективності управління.

Отже, поведінкова економіка є важливим інструментом удосконалення управлінських рішень у сучасному світі. Вона дозволяє враховувати реальні особливості поведінки людей, зменшувати вплив когнітивних викривлень та підвищувати ефективність управління. Сучасні тенденції свідчать про зростаючу роль поведінкових підходів у різних сферах діяльності, що робить їх невід’ємною складовою ефективного менеджменту.

Список використаних джерел:

1. Варнавська І. В., Конюх І. І. Елементи поведінкової економіки. *Сучасні підходи до управління підприємством* : зб. наук. пр. за матеріалами XIII Всеукр. наук.-практ. конф., 21 квіт. 2022 р. Київ : НАУ, 2022. С. 13. URL: <http://hdl.handle.net/123456789/5958> (дата звернення: 23.04.2026).
2. Шарманська В., Яцентюк П. Вплив людського фактору на управління ризиками в економічній діяльності. *Економіка та суспільство*. 2023. № 47. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2122> (дата звернення: 23.04.2026).
3. Гуцол Д., Якимова Н. Поведінкова економіка в управлінні соціальними підприємствами. *Економіка та розвиток*. 2024. № 1. URL: <https://economdevelopment.in.ua/index.php/journal/article/view/1572> (дата звернення: 23.04.2026).
4. Біла І. Поведінкова економіка в державному регулюванні бізнесу. *Економіка та суспільство*. 2024. № 65. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4445> (дата звернення: 23.04.2026).

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

5. Чорнобаєв А. А. Поведінковий контекст формування економічної політики підприємства. *Журнал економічного огляду*. 2023. № 1. URL: <https://jeou.donnu.edu.ua/article/view/18792> (дата звернення: 23.04.2026).
6. Янковець Т. Поведінкова економіка: поведінкові ефекти у маркетингу. *Вісник Сумського національного аграрного університету*. 2023. URL: <https://snaujournal.com.ua/index.php/journal/article/view/360/> (дата звернення: 23.04.2026).
7. Калініченко Д. І. Поведінкова економіка: чинники інвестиційних рішень : магістерська робота / Нац. ун-т «Києво-Могилянська академія», Ф-т екон. наук, Каф. фінансів. Київ, 2024. 64 с. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/items/512fc73d-8520-4baa-b207-35d937812529> (дата звернення: 23.04.2026).
8. Гудзь М. Поведінкова економіка в умовах війни. *Економіка та суспільство*. 2023. № 49. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2384> (дата звернення: 23.04.2026).

Клочкова Анна Володимирівна,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, група ММБ-22-1,
ННІ економічної безпеки та митної справи
Науковий керівник: **Микитенко Тетяна Владиславівна,**
к.е.н., доцент, доцент кафедри митної справи та товарознавства
Державний податковий університет

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ТА ЛОГІСТИЧНА АДАПТАЦІЯ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ

Зовнішньоторговельна діяльність України перебуває в умовах безпрецедентного тиску: повномасштабне вторгнення Російської Федерації спричинило руйнування традиційних логістичних маршрутів, зміну структури експорту та суттєве переорієнтування торговельних потоків. За даних обставин цифрова трансформація та логістична адаптація набувають стратегічного значення для збереження конкурентоспроможності вітчизняного бізнесу на зовнішніх ринках. Євроінтеграційний курс, закріплений Угодою про асоціацію між Україною та ЄС [1], додатково актуалізує необхідність приведення інструментів зовнішньої торгівлі у відповідність до цифрових стандартів єдиного ринку.

Правову та інституційну основу цифровізації зовнішньоторговельної діяльності становлять Закон України «Про електронну комерцію» [2], Стратегія цифрової трансформації України до 2030 року [3], а також ряд секторальних програм у сфері митного оформлення та логістики. Практичним втіленням цих ініціатив є впровадження проєкту «єМитниця», розвиток системи електронного декларування та інтеграція до Єдиного вікна ЄС (EU Single Window). За даними Міністерства цифрової трансформації України [4], частка електронних митних декларацій у 2023 – 2024 роках зросла до 97 %, що свідчить про суттєвий прогрес у діджиталізації процесів.

Водночас виявляється низка системних проблем, що стримують повноцінну цифрову та логістичну адаптацію. По-перше, руйнування портової та залізничної

інфраструктури на сході та півдні країни призвело до зміщення вантажопотоків на автомобільний транспорт та польський транзитний коридор, що значно збільшило витрати і терміни доставки. По-друге, недостатня інтероперабельність вітчизняних цифрових платформ із системами ЄС (зокрема, TRACES, ICS2) створює технічні бар'єри для учасників зовнішньоекономічної діяльності. По-третє, нерівномірний рівень цифрової грамотності серед суб'єктів малого та середнього бізнесу обмежує їх здатність використовувати переваги цифровізації. Нарешті, кіберзагрози, кількість яких суттєво зросла в умовах воєнного стану, становлять додаткові ризики для цифрових торговельних систем.

Аналіз актуальних тенденцій дозволяє виокремити стратегічні напрями адаптації зовнішньоторговельної діяльності.

Перший – розвиток мультимодальної логістики: диверсифікація транспортних маршрутів за рахунок коридорів через Румунію, Угорщину та Балтійські країни знижує залежність від окремих вузлів і підвищує стійкість ланцюгів поставок.

Другий – впровадження блокчейн-технологій для верифікації транспортних документів та відстеження вантажів у реальному часі, що підвищує прозорість і зменшує ризики шахрайства.

Третій – автоматизація митних процедур на основі штучного інтелекту: системи аналітики ризиків нового покоління дозволяють скоротити час митного оформлення на 40 – 60 % [5].

Четвертий – забезпечення кіберстійкості критичної торговельної інфраструктури через запровадження стандартів ISO/IEC 27001 та інтеграцію з платформою ENISA.

Таким чином, цифрова трансформація та логістична адаптація зовнішньоторговельної діяльності є взаємопов'язаними процесами, реалізація яких визначає довгострокову конкурентоспроможність України на глобальних ринках.

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

Подолання наявних викликів потребує системної державної політики, активної взаємодії з міжнародними партнерами та цілеспрямованих інвестицій у цифрову інфраструктуру. Успішна адаптація забезпечить не лише збереження торговельних позицій в умовах воєнного часу, а й створить підґрунтя для прискореного економічного відновлення у повоєнний період.

Список використаних джерел:

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Міжнар. угода від 27.06.2014. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011 (дата звернення: 15.03.2026).
2. Про електронну комерцію : Закон України від 03.09.2015 № 675-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-19> (дата звернення: 15.03.2026).
3. Про схвалення Стратегії цифрової трансформації України до 2030 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.02.2021 № 365-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/365-2021-p> (дата звернення: 15.03.2026).
4. Міністерство цифрової трансформації України : офіційний вебсайт. URL: <https://thedigital.gov.ua> (дата звернення: 15.03.2026).
5. Digital Trade Facilitation / World Bank : brief. URL: <https://www.worldbank.org/en/topic/trade/brief/digital-trade-facilitation> (дата звернення: 15.03.2026).

Кравчук Валерія Олександрівна,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, група МБУ-25-1,
факультет соціально-гуманітарних технологій, спорту та реабілітації
Науковий керівник: **Держак Наталія Олександрівна,**
к.е.н., доцент, доцент кафедри митної справи та товарознавства
Державний податковий університет

СИСТЕМНИЙ ТА СИТУАЦІЙНИЙ ПІДХІД У СУЧАСНОМУ МЕНЕДЖМЕНТІ

Системний підхід до управління розглядається не як набір конкретних правил чи інструкцій для менеджера, а як загальний спосіб мислення, що дозволяє комплексно аналізувати діяльність організації. Його сутність полягає у розкладанні складних проблем на окремі складові елементи з метою їх кращого розуміння та знаходження ефективних рішень. Такий підхід допомагає перейти від загального до конкретного, визначаючи ключові питання, які потребують вирішення [1].

В основі системного підходу лежить поняття системи як цілісного утворення, що складається з взаємопов'язаних елементів. Кожен із цих елементів впливає на функціонування всієї системи, тому порушення роботи одного з них може негативно позначитися на діяльності організації в цілому. Саме тому в менеджменті організація розглядається як єдина система, в якій усі складові тісно взаємодіють між собою. Важливим етапом розвитку управлінської науки став процесний підхід, який розглядає управління як безперервний процес, що складається з взаємопов'язаних функцій. До таких функцій належать планування, організація, мотивація та контроль. Кожна з них є окремим процесом, але разом вони формують єдину систему управління. Це дозволяє більш ефективно координувати діяльність організації та досягати поставлених цілей [3].

Ситуаційний підхід у менеджменті передбачає, що універсальних рішень для всіх випадків не існує. Ефективність управління залежить від конкретних обставин, у яких перебуває організація. Менеджер повинен враховувати вплив внутрішніх і

зовнішніх факторів та обирати такі методи управління, які найбільше відповідають конкретній ситуації. Таким чином, управлінські рішення мають бути гнучкими та адаптивними. Ідея ситуаційного підходу полягає в тому, що стиль управління та дії керівника повинні визначатися умовами, які склалися в певний момент. Це означає, що менеджер має орієнтуватися не лише на теоретичні знання чи встановлені правила, а й на реальні обставини, що впливають на діяльність організації. Такий підхід дозволяє більш ефективно реагувати на зміни середовища [4].

До основних рис системного підходу належать чітке формулювання цілей і їх ієрархії, прагнення досягти максимального результату при мінімальних витратах, а також комплексна оцінка можливих наслідків управлінських рішень. Важливу роль відіграє використання кількісних методів аналізу, що дозволяє обґрунтовувати вибір оптимальних варіантів дій [1].

Організації як системи можуть бути відкритими або закритими. Закриті системи функціонують відносно незалежно від зовнішнього середовища, тоді як відкриті постійно взаємодіють із ним і зазнають його впливу. Сучасні організації переважно належать до відкритих систем, оскільки їх діяльність залежить від економічних, соціальних та технологічних факторів [2].

Основними елементами будь-якої організаційної системи є цілі, завдання, структура, технології та персонал. Особливе значення має людина як ключовий елемент системи, адже саме вона визначає ефективність діяльності організації. Взаємозв'язки між елементами здійснюються через комунікації, процеси прийняття рішень та механізми адаптації до змін. Кожна організація складається з окремих підсистем, які взаємодіють між собою. Наприклад, у виробничій організації можна виділити технічну та соціальну підсистеми. Неефективна робота будь-якої з них може вплинути на загальний результат діяльності. Саме тому важливо забезпечити узгодженість усіх складових системи. У сучасному менеджменті керівники повинні мислити стратегічно та враховувати як внутрішні

процеси організації, так і вплив зовнішнього середовища. Вони мають розуміти, як окремі дії впливають на досягнення загальних цілей. Використання системного підходу дозволяє бачити організацію як єдине ціле, а ситуаційного – обирати найбільш ефективні рішення залежно від умов.

Отже, системний і ситуаційний підходи є важливими складовими сучасного менеджменту. Системний підхід забезпечує цілісне бачення організації та її елементів, тоді як ситуаційний дозволяє адаптувати управлінські рішення до конкретних умов. Поєднання цих підходів сприяє підвищенню ефективності діяльності організацій і забезпечує їх успішне функціонування в умовах змінного середовища [4].

Список використаних джерел:

1. Куліш Н. В., Давидюк Ю. В. Процесний підхід як основа управління бізнес-процесами підприємства. *Сучасні детермінанти розвитку бізнес-процесів у мовах глобалізації* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Житомир, 14 лют. 2020 р.). Житомир : ЖТКУ, 2020. С. 133–135. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/02/133.pdf> (дата звернення: 09.05.2026).
2. Рижик І. О., Глебова А. О., Синягівська В. С. Особливості формування моделі управління бізнес-процесами сфери послуг. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2020. № 1 (24). С. 152–160.
3. Стец І. І. Процесний підхід до управління як інструмент підвищення ефективності діяльності підприємства. *Економіка та суспільство*. 2018. № 14. С. 161–167. (Примітка: стаття опублікована у журналі «Економіка та суспільство», випуск 14).
4. Довгань Л. Є., Ведута Л. Л., Шкробот М. В. Сучасні концепції управління організаціями : навч. посіб. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. 278 с. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/25274> (дата звернення: 09.05.2026).

Кулик Владислав Юрійович,
здобувач першого (магістерського) рівня вищої освіти, група ТММ-25-1,
ННІ економічної безпеки та митної справи
Науковий керівник: **Авраменко Наталія Леонідівна,**
к.т.н., доцент, доцент кафедри митної справи та товарознавства
Державний податковий університет

КОНКУРЕНТНІ ПЕРЕВАГИ АГРАРНОЇ ПРОДУКЦІЇ В ЗОВНІШНІЙ ТОРГІВЛІ

У сучасному економічному середовищі аграрний сектор функціонує в умовах постійної конкуренції, швидких технологічних змін та активної інтеграції до світового ринку. Для України сільське господарство залишається стратегічно важливою галуззю, адже воно не лише забезпечує продовольчу безпеку держави, а й формує значну частину експортних надходжень. Саме тому проблема формування конкурентних переваг аграрної продукції сьогодні є однією з ключових як для науковців, так і для практиків аграрного бізнесу.

Конкурентні переваги аграрної продукції визначаються сукупністю характеристик, які дозволяють виробнику успішніше конкурувати на ринку порівняно з іншими учасниками. Йдеться не лише про нижчу собівартість виробництва, а й про якість продукції, її безпечність, екологічність, відповідність міжнародним стандартам та здатність задовольняти сучасні потреби споживачів [1]. Наявність таких переваг створює передумови для зміцнення ринкових позицій підприємства та забезпечує його стабільний розвиток у довгостроковій перспективі.

Конкурентоспроможність аграрної продукції доцільно розглядати як здатність товару витримувати конкуренцію на внутрішньому та зовнішньому ринках. Вона формується під впливом цінових, якісних, технологічних і маркетингових факторів. Сьогодні споживачі дедалі більше звертають увагу не лише на вартість продукції, а й на її походження, натуральність, екологічність та

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

відповідність міжнародним вимогам щодо безпечності харчових продуктів. У зв'язку з цим виробники змушені постійно вдосконалювати виробничі процеси та шукати нові підходи до ведення господарської діяльності [2].

У формуванні конкурентних переваг аграрної продукції важливим є маркетинговий підхід, який передбачає орієнтацію виробника на потреби споживача. У цьому випадку успіх підприємства значною мірою залежить від того, наскільки точно воно здатне визначити попит, сформуванати привабливу пропозицію та адаптувати продукцію до ринкових змін.

Не менш важливим є також інноваційний підхід, відповідно до якого основою стійких конкурентних переваг виступають сучасні технології та інновації. Для аграрної сфери це має особливе значення, оскільки використання елементів точного землеробства, цифрових систем моніторингу, автоматизації виробництва та біотехнологій дозволяє підвищити врожайність, скоротити витрати ресурсів і покращити якість продукції. Крім того, інновації сприяють підвищенню ефективності, рентабельності та екологічності аграрного сектору, забезпеченню продовольчої безпеки людства [3].

На формування конкурентних переваг підприємства впливають як внутрішні, так і зовнішні фактори (рис. 1).

Таким чином, у сучасних умовах особливого значення набуває здатність підприємства швидко реагувати на зміни ринкового середовища та адаптуватися до нових економічних умов.

Суттєву роль у забезпеченні конкурентоспроможності аграрної продукції відіграють її якісні характеристики. На світовому ринку все більшого значення набувають стандарти безпечності, екологічності та простежуваності походження продукції. Саме тому сертифікація за міжнародними стандартами ISO (International Organization for Standardization), HACCP (Hazard Analysis and Critical Control Point) та GlobalG.A.P. (Good Agricultural Practice) стає важливим інструментом

підвищення довіри споживачів і зміцнення позицій виробників на зовнішніх ринках.

Рис. 1. Фактори впливу на конкурентні переваги підприємства

Джерело: розроблено автором на основі [2] та візуалізовано з використанням технологій ШІ (ChatGPT)

Для оцінювання конкурентних переваг аграрної продукції використовують систему економічних показників. Серед основних можна виділити рівень рентабельності виробництва, собівартість продукції, продуктивність праці, частку підприємства на ринку, експортну ефективність та індекс виявлених порівняльних переваг. Аналіз цих показників дає змогу оцінити ефективність діяльності підприємства, виявити сильні та слабкі сторони виробництва, а також визначити перспективні напрями розвитку.

Практичний досвід свідчить, що стійкі конкурентні переваги формуються лише за умови комплексного підходу до розвитку підприємства. На рис. 2

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

представлені основними складовими формування конкурентних переваг продукції АПК, які на нашу думку, є найбільш ефективними і визначальними.

Рис. 2. Складові формування конкурентних переваг аграрної продукції
Джерело: складено автором на основі [4]

Насамперед це стосується модернізації матеріально-технічної бази, впровадження інноваційних технологій, покращення якості продукції, удосконалення логістики та розвитку маркетингових комунікацій. Важливе значення має також диверсифікація асортименту та пошук нових ринків збуту.

Перспективним напрямом розвитку аграрного сектору є кооперація виробників. Об'єднання ресурсів та спільна діяльність дозволяють знижувати витрати, підвищувати конкурентоспроможність продукції та спрощувати вихід на зовнішні ринки. Крім того, кооперація сприяє залученню інвестицій, поширенню інновацій та підвищенню ефективності виробничих процесів.

У сучасних умовах конкурентоспроможність аграрної продукції значною мірою залежить від здатності підприємств адаптуватися до змін зовнішнього середовища. Йдеться про коливання світових цін, зміни споживчих уподобань,

кліматичні ризики, геополітичні виклики та посилення міжнародної конкуренції. Саме тому гнучкість управління, стратегічне планування та інноваційна орієнтація стають визначальними чинниками успішного розвитку аграрного бізнесу.

Отже, конкурентні переваги аграрної продукції формуються під впливом сукупності економічних, технологічних, організаційних і маркетингових факторів. Їх забезпечення потребує ефективного використання ресурсного потенціалу підприємства, активного впровадження інновацій та постійного підвищення якості продукції. У сучасних умовах саме розвиток стійких конкурентних переваг створює основу для зміцнення позицій української аграрної продукції на внутрішньому та міжнародному ринках.

Список використаних джерел:

1. Авраменко Н. Л., Пугачов М. І., Голомша Н. Є. Розвиток зовнішньої торгівлі аграрною продукцією України в умовах поглиблення економічної інтеграції з Європейським Союзом. *Ефективна економіка*. 2026. № 4. URL: <https://surl.li/kfdsss> (дата звернення: 27.04.2026).
2. Чіков І. А., Ковальчук П. П. Теоретичні засади конкурентоспроможності підприємств галузі садівництва в сучасних умовах. *Економіка і суспільство*. 2024. № 59. URL: <https://surl.li/iwbajg> (дата звернення: 28.04.2026).
3. Аграрні інновації: технології, що змінюють сільське господарство. *AgroPortal.ua* : вебсайт. URL: <https://surl.li/iffrot> (дата звернення: 29.04.2026).
4. Латишев К. О. Моделювання стратегії маркетингового управління конкурентоспроможністю підприємств машинобудування. *Ефективна економіка*. 2014. № 3. <https://surl.lt/sdvsfa> (дата звернення: 30.04.2026).

*Левченко Анастасія Сергіївна,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, група МБУ-25-1,
факультет соціально-гуманітарних технологій, спорту та реабілітації
Науковий керівник: Держак Наталія Олександрівна,
к.е.н., доцент, доцент кафедри митної справи та товарознавства
Державний податковий університет*

ВПЛИВ ЛІДЕРСТВА НА РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ КОЛЕКТИВУ СУЧАСНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Менеджмент і лідерство є однаково значущими для ефективного функціонування підприємства, однак ці поняття не тотожні, тому їх слід чітко розмежовувати. Поширене визначення менеджменту багато в чому перегукується з трактуванням лідерства, адже обидва явища пов'язані з досягненням цілей організації через діяльність інших людей. До основних функцій менеджера належать аналіз ситуації, планування, організація роботи, мотивація персоналу, облік, контроль, координація та регулювання. У сфері менеджменту існує значна кількість спеціалізацій, які визначаються рівнем управління, об'єктом та предметом діяльності [1].

Актуальність цього дослідження зумовлена тим, що сучасні підприємства змушені постійно пристосовуватися до швидких змін на ринку, впливу глобалізації, розвитку новітніх технологій та змін у суспільстві. У таких умовах особливого значення набуває лідерство, адже саме воно визначає стратегію розвитку компанії, формує її організаційну культуру та впливає на ефективність управління змінами.

Слід зазначити, що універсального визначення поняття «лідерство» не існує – різні науковці трактують його по-своєму. Феномен лідерства є складним, багатогранним і багатокомпонентним. Існує чимало класифікацій типів лідерів. Одні з них ґрунтуються на життєвому та професійному досвіді особистості, інші –

на психологічних характеристиках, ще інші – на звичках і стилі поведінки. Досить доступну класифікацію лідерства в управлінні запропонував В. Пугачов [5].

Сучасний ефективний менеджер повинен поєднувати управлінські компетенції з лідерськими якостями, оскільки менеджмент і лідерство забезпечують різні, але взаємодоповнювальні переваги організації. Зазвичай менеджер будує відносини з підлеглими на основі формальної посадової влади та визначених повноважень. Натомість лідерство ґрунтується передусім на соціальному впливі та авторитеті особистості й не обов'язково пов'язане з офіційною посадою. Лідер має послідовників, а не просто підлеглих, що робить процес лідерства складнішим і більш багатовимірним [3].

Менеджмент спрямований на забезпечення стабільності діяльності організації через реалізацію класичних управлінських функцій – планування, організацію, контроль та оцінювання. Такий підхід характеризується передбачуваністю, оскільки спирається на визначені процедури, етапи та правила. У повсякденному вжитку терміни «менеджмент», «адміністрування» (керівництво) та «лідерство» нерідко ототожнюються [2]. Проте менеджмент переважно стосується підприємницьких структур, тоді як адміністрування частіше використовується для опису управління в державних установах, громадських чи благодійних організаціях. Поняття керівництва й лідерства також часто розглядаються як синонімічні, однак між ними існують певні відмінності. Керівництво базується переважно на формальних засадах управління, тоді як лідерство має неформальний характер. Саме тому лідерство здатне доповнювати формальне управління, компенсуючи недоліки окремих його елементів [4].

Розуміння того, як різні стилі лідерства впливають на роботу підприємства, дає змогу керівникам свідомо обирати найбільш відповідну модель поведінки залежно від потреб організації та її працівників. У сучасному динамічному бізнес-середовищі особливо цінуються лідери, які здатні ефективно керувати різними

командами, підтримувати інновації та швидко реагувати на зміни. Аналіз сучасних тенденцій показує, що правильний вибір стилю лідерства сприяє залученню й утриманню кваліфікованих працівників, забезпечує стабільність підприємства та його подальше зростання. Отже, дослідження є важливим, оскільки допомагає підприємствам сформувавши ефективний підхід до розвитку лідерства одного з ключових чинників успіху в сучасних умовах [3].

Стиль керівництва – це характерний спосіб поведінки лідера щодо своєї команди, спрямований на мотивацію працівників до досягнення цілей організації. Особливості стилю проявляються в тому, наскільки керівник делегує повноваження, які форми влади використовує, а також на чому робить акцент на результатах роботи чи на міжособистісних відносинах.

Доведено, що лідерство відіграє вирішальну роль у реалізації стратегічних змін на підприємстві. Успішність фінансових, управлінських, організаційних і стратегічних перетворень значною мірою залежить від стилю керівника, який очолює ці зміни. Особливо ефективним у період масштабних трансформацій вважається трансформаційне лідерство. Цей стиль є універсальним, оскільки може застосовуватися незалежно від культури, статі керівника, типу організації чи рівня управління. Трансформаційні лідери надихають працівників на постійний розвиток, здобуття нових знань і пошук інноваційних рішень. Вони підвищують впевненість співробітників та допомагають їм усвідомити важливість спільних цілей. Для таких лідерів характерні харизма, здатність мотивувати, інтелектуальне стимулювання та індивідуальний підхід до кожного члена команди.

Список використаних джерел:

1. Балабанова Л. В., Сардак О. В. Управління персоналом : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2020. 468 с.
2. Біда О. А., Орос І. І., Чичук А. П. Зміст та сутність поняття «лідерство». *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2021. Вип. 197. С. 17–20.

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

3. Буранич Р. В. Роль лідерства в діяльності ефективної команди. *Актуальні проблеми менеджменту та публічного управління в умовах сучасних викликів* : матеріали V Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю (Тернопіль, 16 трав. 2024 р.). Тернопіль : ЗУНУ, 2024. С. 24–26.

4. Вакарюк Л. В., Гетьманцева Н. Д. Управління персоналом : навч.-метод. посіб. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2021. 180 с.

5. Лідерство. *Вікіпедія* : вільна енциклопедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Лідерство> (дата звернення: 09.05.2026).

*Личкун Ліза Олександрівна,
здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти, група ТММ-25-1,
ННІ економічної безпеки та митної справи
Науковий керівник: Чорна Тетяна Миколаївна,
к.т.н., доцент, доцент кафедри митної справи та товарознавства
Державний податковий університет*

ІНФОРМАТИВНІСТЬ МАРКУВАННЯ ЯК ЧИННИК ЕФЕКТИВНОСТІ ЛОГІСТИКИ ДИТЯЧОГО ХАРЧУВАННЯ В ЗОВНІШНІЙ ТОРГІВЛІ

У сучасних умовах глобалізації та цифровізації зовнішньої торгівлі особливого значення набуває ефективний логістичний супровід харчових продуктів, зокрема дитячого харчування. Продукти цієї категорії є соціально значущими товарами, оскільки їх споживачами є діти раннього віку, для яких безпечність, якість та відповідність умов зберігання мають критичне значення. Одним із ключових елементів забезпечення ефективності логістичних процесів виступає інформативність маркування продукції.

Маркування є основним джерелом інформації про товар для логістичних операторів, митних органів, торговельних мереж та кінцевих споживачів. Відповідно до Закону України «Про інформацію для споживачів щодо харчових продуктів», маркування повинно містити достовірну, точну та зрозумілу інформацію щодо складу продукту, харчової цінності, алергенів, терміну придатності, умов зберігання, країни походження та виробника [1]. Для дитячого харчування ці вимоги є особливо важливими через підвищений рівень відповідальності за безпечність продукції.

Показовим прикладом дотримання сучасних вимог до маркування та логістичного супроводу є діяльність ТОВ «Нестле Україна», яке реалізує на українському ринку продукцію дитячого харчування під брендами NAN®, NESTOGEN®, GERBER® та Nestlé® [2]. Компанія зазначає, що дитяче харчування

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

виробляється відповідно до міжнародних стандартів якості та безпеки, а упаковка містить інформацію щодо вікових рекомендацій, складу, поживної цінності, умов зберігання та способу використання продукції [2].

У міжнародній торгівлі інформативність маркування безпосередньо впливає на швидкість проходження митного контролю та ефективність логістичних операцій. Наявність чіткої інформації про товар дозволяє швидше здійснювати ідентифікацію продукції, перевірку супровідних документів та контроль умов транспортування. Особливо важливими є штрихкоди, QR-коди та інші цифрові засоби ідентифікації, які забезпечують автоматизацію процесів обліку та відстеження товарів у логістичному ланцюгу.

Практична значущість інформативного маркування підтверджується також системою простежуваності продукції Nestlé. На офіційних ресурсах компанії зазначено, що у разі виявлення невідповідності якості компанія здійснює процедури відкликання продукції та забезпечує інформування споживачів і контролюючих органів [3]. Зокрема, у 2025 – 2026 роках ТОВ «Нестле Україна» проводило добровільне відкликання окремих партій дитячого харчування Gerber®, NAN® та NESTOGEN® через виявлені ризики невідповідності внутрішнім стандартам якості [3, 4]. У повідомленнях компанії окремо наголошувалося на можливості ідентифікації продукції за номером партії та терміном придатності, зазначеними на упаковці. Це свідчить про важливу роль маркування у забезпеченні простежуваності товарів та оперативності логістичних рішень.

Крім того, маркування містить інформацію щодо умов транспортування та зберігання продукції. Для дитячого харчування критичними є дотримання температурного режиму, вологості та захисту від зовнішніх факторів. Чітке зазначення таких вимог дозволяє логістичним операторам правильно організовувати перевезення та мінімізувати ризики псування продукції.

Важливим напрямом розвитку сучасного маркування є впровадження цифрових технологій. Використання QR-кодів, RFID-міток та електронних систем відстеження дозволяє значно підвищити швидкість обробки вантажів, автоматизувати складські операції та забезпечити прозорість руху товару від виробника до кінцевого споживача. Такі технології особливо актуальні для міжнародних поставок дитячого харчування, де важливо забезпечити високий рівень контролю безпеки продукції.

Отже, інформативність маркування є одним із ключових чинників ефективного логістичного супроводу продуктів дитячого харчування у зовнішній торгівлі. На прикладі діяльності ТОВ «Нестле Україна» можна стверджувати, що повне та достовірне маркування сприяє прискоренню митних процедур, забезпеченню простежуваності продукції, дотриманню умов транспортування та підвищенню довіри споживачів до товару. Подальше впровадження цифрових технологій у сфері маркування та гармонізація міжнародних вимог сприятимуть підвищенню ефективності логістичних процесів у сфері зовнішньої торгівлі дитячим харчуванням.

Список використаних джерел:

1. Про інформацію для споживачів щодо харчових продуктів : Закон України від 06.12.2018 № 2639-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2639-19#Text> (дата звернення: 01.05.2026).
2. Дитяче харчування від компанії Nestlé. Nestlé Україна : офіційний сайт. URL: https://www.nestle.ua/brands/children_nutrition (дата звернення: 01.05.2026).
3. Добровільне відкликання продукту Gerber® «Обід по-італійськи» 190 г. Nestlé Україна : офіційний сайт. URL: <https://www.nestle.ua/media/newsandfeatures/voluntary-product-recall> (дата звернення: 01.05.2026).
4. Добровільне відкликання окремих партій NAN® та NESTOGEN® в Україні. Nestlé Україна : офіційний сайт. URL: <https://www.nestle.ua/media/newsandfeatures/dobrovilne-vidklykannia-nan-nestogen-ukraine> (дата звернення: 01.05.2026).

Метсо Анастасія Сергіївна
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, група МБУ-25-1,
факультет соціально-гуманітарних технологій, спорту та реабілітації
Науковий керівник: **Держак Наталія Олександрівна**,
к.е.н., доцент, доцент кафедри митної справи та товарознавства
Державний податковий університет

ТРАНСФОРМАЦІЯ МЕНЕДЖМЕНТУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Сучасний менеджмент сформувався під впливом багаторічного практичного досвіду, який згодом був узагальнений у різних наукових підходах і теоріях. Хоча його основні принципи залишаються незмінними, сам зміст менеджменту постійно розширюється та змінюється під впливом як внутрішніх, так і зовнішніх факторів. Серед них важливу роль відіграють глобалізація, розширення міжнародних ринків, швидкий розвиток технологій, демографічні зміни, а також соціальні процеси, які одночасно можуть як об'єднувати людей, так і віддаляти їх одне від одного. Усі ці явища впливають не лише на економіку, а й на моральні, ідеологічні та технологічні аспекти суспільства. Саме тому для ефективного управління важливо розглядати менеджмент комплексно з урахуванням як його історичного розвитку, так і сучасних тенденцій, адже це дає змогу створити ефективну систему управління на різних рівнях. На сучасному етапі менеджмент все більше орієнтується на соціальні аспекти. Це проявляється у відході від суто раціоналістичних підходів класичних шкіл, зростанні ролі інновацій як показника професійності менеджера, а також у визнанні соціальної відповідальності бізнесу перед суспільством і працівниками. Люди починають розглядатися як головний і невичерпний ресурс організації, що визначає її успіх та конкурентоспроможність. Водночас менеджмент і сьогодні спрямований на пошук ефективних способів досягнення цілей організації, підвищення продуктивності праці та прибутковості з урахуванням умов внутрішнього і зовнішнього середовища. Для цього сформовано низку сучасних

підходів, серед яких фінансово-орієнтований менеджмент, маркетинг-менеджмент, управління якістю, менеджмент знань та соціально орієнтований менеджмент [1].

Аналіз сучасних тенденцій розвитку менеджменту показує суттєві зміни в організаційних структурах. Відбувається перехід від жорстких ієрархічних систем до більш гнучких горизонтальних структур, у яких чітко визначені функції та компетенції працівників. У результаті зменшується роль менеджерів середньої ланки, а основна увага переноситься на управління інформацією та знаннями.

Спостерігається також відхід від авторитарних стилів управління до більш гнучких і адаптивних підходів, де управлінські рішення часто мають ситуативний характер. Зростає значення партнерських відносин між керівниками і працівниками, що сприяє підвищенню мотивації через делегування повноважень і більш активну участь працівників у прийнятті рішень.

Разом із тим варто зазначити, що навіть видатні теоретики та практики менеджменту ХХ ст. не могли повністю передбачити сучасні зміни. Сучасні дослідники, такі як Гері Хемел, Стівен Каммінгс, Фредмунд Малік, Річард Флоріда та Клаус Шваб, підкреслюють необхідність створення нових підходів, моделей і технологій управління, які відповідатимуть умовам четвертої промислової революції.

Сучасне суспільство стає дедалі складнішим і різноманітнішим, тому важливо враховувати культурні особливості та формувати як національні, так і міжнародні моделі менеджменту. Ефективна система управління сьогодні неможлива без розвитку науки менеджменту, якісної освіти та підготовки професійних управлінців, здатних працювати в умовах глобальної конкуренції. Важливою особливістю сучасного менеджменту є також зростання ролі цифрових технологій у процесі управління. Цифровізація змінює підходи до організації праці, комунікації та прийняття управлінських рішень. Використання інформаційних систем, автоматизації бізнес-процесів, аналітики даних і штучного інтелекту

дозволяє менеджерам швидше реагувати на зміни середовища та приймати більш обґрунтовані рішення. У таких умовах особливого значення набуває здатність працювати з інформацією, критично мислити та швидко адаптуватися до нових технологій [2].

Окрім цього, сучасний менеджмент дедалі більше орієнтується на розвиток організаційної культури, яка визначає цінності, норми поведінки та атмосферу в колективі. Вона безпосередньо впливає на ефективність роботи працівників, рівень їхньої мотивації та задоволеності працею. Сприятлива організаційна культура сприяє формуванню командного духу, розвитку довіри та підвищенню лояльності персоналу до організації. У цьому контексті значна увага приділяється лідерству, адже сучасний керівник має не лише контролювати виконання завдань, а й надихати працівників, підтримувати їх та сприяти їхньому професійному розвитку.

Ще однією важливою тенденцією є зростання значення емоційного інтелекту в управлінській діяльності. Менеджер повинен уміти розуміти емоції інших людей, ефективно спілкуватися, вирішувати конфлікти та створювати позитивний психологічний клімат у колективі. Це особливо важливо в умовах постійних змін і підвищеного рівня стресу, які супроводжують сучасну професійну діяльність [3].

Також варто відзначити розвиток гнучких методів управління, таких як Agile та Scrum, які активно використовуються в сучасних організаціях, особливо в ІТ-сфері. Вони передбачають швидке реагування на зміни, тісну взаємодію в команді та орієнтацію на результат, що дозволяє значно підвищити ефективність діяльності та конкурентоспроможність організації. Не менш важливим є і питання сталого розвитку, яке стає одним із ключових пріоритетів сучасного менеджменту. Організації все більше звертають увагу не лише на економічні результати, а й на екологічні та соціальні наслідки своєї діяльності. Це означає, що управління повинно враховувати інтереси не тільки власників бізнесу, а й суспільства загалом, дотримуючись принципів відповідальності та етичності.

Таким чином, сучасний менеджмент є складною та динамічною системою, яка постійно змінюється під впливом глобальних процесів. Його ефективність залежить від здатності поєднувати класичні підходи з новітніми ідеями, враховувати людський фактор, використовувати сучасні технології та адаптуватися до нових викликів. Саме комплексний підхід до управління забезпечує стабільний розвиток організацій і їх успішне функціонування в умовах сучасного світу [4].

Список використаних джерел:

1. Вовканич С. Й. Соціогуманістичні імперативи трансформації гуманітарної політики в умовах гібридної війни і загроз буттю українськості : препринт наук. доп. Львів : ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М. І. Долішнього НАН України», 2018. 25 с.
2. Баденко Л., Галенін Р., Андрієнко А. Становлення сучасних теоретичних положень про організацію в аспекті розвитку науки управління. *Економіка і суспільство*. 2018. Вип. 18. С. 258–265.
3. Плахотнік О. О., Кучер М. М. Перспективи та основні напрями розвитку сучасного менеджменту. *Приазовський економічний вісник*. 2020. Вип. 5 (22). С. 75–81. URL: http://psae-jrnl.nau.in.ua/journal/5_79_2020_ukr/13.pdf (дата звернення: 09.05.2026).
4. Кузнєцов Е. А. Концепти інтегральної якості професійної системи менеджменту : майстер-клас : матеріали наук.-методолог. семінару. Одеса : Фенікс, 2020. 114 с.

*Муравська Альона Володимирівна,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, група ММБ-24-1,
ННІ економічної безпеки та митної справи
Науковий керівник: Іщук Михайло Анатолійович,
старший викладач кафедри митної справи та товарознавства
Державний податковий університет*

ВПЛИВ ВАЛЮТНИХ ОБМЕЖЕНЬ НА МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗОВНІШНЬОТОРГІВЕЛЬНИХ КОНТРАКТІВ У КРИЗОВИЙ ПЕРІОД

У сучасних умовах економічної кризи, валютна політика України відіграє значну роль у забезпеченні функціонування зовнішньоекономічної діяльності. Одним із основних інструментів її регулювання є валютні обмеження, які застосовуються для підтримки фінансової стабільності, стримування відтоку капіталу з країни та захисту міжнародних резервів. Вони допомагають підтримувати стабільність валютного курсу та покривати дефіцит валюти, який виник через війну.

Сьогодні особливо актуальним є дослідження впливу валютних обмежень на механізми реалізації зовнішньоторговельних контрактів. В умовах воєнного стану в Україні було запроваджено низку обмежень щодо валютних операцій, які суттєво змінили умови ведення міжнародного бізнесу. Обмеження на купівлю іноземної валюти, встановлення граничних строків розрахунків та контроль за транскордонними платежами вплинули на виконання контрактних зобов'язань. Як зазначає Алексеєнко І. Г., з одного боку валютні обмеження виступають інструментом національної безпеки та монетарної стабілізації, з іншого – можуть гальмувати зовнішньоторговельну активність суб'єктів та ускладнювати виконання зобов'язань у міжнародних контрактах [1].

Одним із ключових елементів реалізації зовнішньоторговельних контрактів є здійснення міжнародних розрахунків, проте запровадження валютних обмежень

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

призводить до ускладнення цих процесів. Важливим є встановлення граничних строків розрахунків за експортно-імпортними операціями, які безпосередньо впливають на виконання контрактів.

Таблиця 1

Граничні строки розрахунків за експортно-імпортними операціями в Україні

Період	Граничний строк розрахунків	Нормативна база
до 24.02.2022	365 календарних днів	Постанова Правління НБУ №5 від 02.01.2019
після 24.02.2022	90-180 календарних днів	Постанова Правління НБУ №18 від 24.02.2022
2026 р.	180-270 календарних днів	Постанова Правління НБУ №18 від 26.02.2026

Джерело: складено автором на основі [3 – 5].

Як видно з табл. 1, до 24.02.2022 р. граничні строки розрахунків за операціями з експорту та імпорту товарів становили 365 календарних днів. Після початку повномасштабного вторгнення, основним механізмом впливу на реалізацію контрактів стала Постанова НБУ №18, яка досі визначає особливості здійснення операцій у кризовий період. Станом на 2026 рік загальний строк становить 180 календарних днів, проте щодо критичних груп товарів (наприклад, обладнання під кодами УКТ ЗЕД 8424, 8716 тощо) він збільшений до 270 днів. Порушення цих термінів тягне за собою нарахування щоденної пені у розмірі 0,3% від суми контракту.

Запровадження валютних обмежень суттєво вплинуло на суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Зокрема, підприємства зіткнулися з проблемами своєчасного проведення розрахунків, що призвело до порушення строків виконання контрактів. Це, у свою чергу, підвищило ризик застосування штрафних санкцій та погіршення ділової репутації українських компаній на міжнародному ринку. За таких обставин вони змушені адаптуватися: переглядати умови

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

контрактів, переходити на використання альтернативних способів оплати, залучати посередників у третіх країнах. Також поширеним є використання відстрочки платежів та страхування зовнішньоторговельних ризиків.

Водночас, валютні обмеження мають позитивний ефект. Для підприємств, які залежать від імпорту сировини чи обладнання, це дозволяє уникати збитків через різку девальвацію валюти, зберігати купівельну спроможність обігових коштів, планувати бюджети на довший період без ризику збільшення вартості ресурсів вдвічі. Також варто зазначити, що НБУ почав поступово пом'якшувати валютні обмеження. Наприклад, впровадження «позикових лімітів» з січня 2026 року дозволяє компаніям реструктурувати старі борги та сплачувати відсотки за зовнішніми позиками, впевненіше залучати іноземних інвесторів, ефективніше керувати коштами, залученими із-за кордону [2]. Таким чином, валютні обмеження істотно трансформують механізми реалізації зовнішньоторговельних контрактів, впливаючи як на фінансові, так і організаційні аспекти діяльності підприємств.

Отже, у кризовий період валютні обмеження є необхідним інструментом державного регулювання, однак їх застосування повинно бути збалансованим. Надмірні обмеження можуть стримувати розвиток зовнішньої торгівлі, тоді як їх поступове пом'якшення сприяє відновленню економічної активності та інтеграції України у світовий економічний простір.

Список використаних джерел:

1. Алексєєнко І. Г., Марченко О. В. Обмеження валютних операцій та забезпечення стабільності ЗЕД в умовах воєнного стану. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. №11. URL: https://www.lsej.org.ua/11_2024/172.pdf
2. НБУ продовжує пом'якшення валютних обмежень. Національний банк України. 14 січня 2026. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/nbu-prodovjuye-pomyakshennya-valyutnih-obmejen> (дата звернення 26.04.2026)
3. Про затвердження Положення про заходи захисту та визначення порядку здійснення окремих операцій в іноземній валюті : Постанова Правління

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

Національного банку України від 02.01.2019 №5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005500-19#n73>

4. Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану :
Постанова Правління Національного банку України від 24.02.2022 №18. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0018500-22#Text>

5. Про внесення зміни до постанови Правління Національного банку України
від 14 травня 2019 року №67 : Постанова Правління Національного банку України
від 26.02.2026 №18. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0018500-26#Text>

*Неізнана Анастасія Ігорівна,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, група ТЕБ-22-1,
ННІ економічної безпеки та митної справи
Науковий керівник: Авраменко Наталія Леонідівна,
к.т.н., доцент, доцент кафедри митної справи та товарознавства
Державний податковий університет*

КОНТРАФАКТ І ФАЛЬСИФІКАЦІЯ: ЗНАЧЕННЯ ТАРИ ТА ПАКУВАННЯ ДЛЯ МИТНОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ТОВАРІВ

Зростання обсягів міжнародної торгівлі та ускладнення глобальних виробничих ланцюгів посилюють проблему обігу контрафактної продукції та фальсифікованої продукції. Поширення підроблених товарів негативно впливає на розвиток національної економіки, призводить до втрат державного бюджету, порушує права інтелектуальної власності та створює потенційну загрозу для життя і здоров'я споживачів. За оцінками міжнародних організацій, обсяг торгівлі контрафактними товарами становить значну частку світового товарообігу та демонструє тенденцію до зростання [1].

У цьому контексті важливу роль відіграє діяльність митних органів, спрямована на запобігання переміщенню через митний кордон держави товарів, що порушують права інтелектуальної власності або мають ознаки фальсифікації. Одним із ключових інструментів такої діяльності є митна ідентифікація товарів, яка передбачає встановлення їх справжності, походження та відповідності заявленим характеристикам [2]. Важливим джерелом інформації у цьому процесі виступають тара та пакування товарів, що містять значну кількість ідентифікаційних ознак.

Під контрафактною продукцією зазвичай розуміють товари, виготовлені з порушенням прав інтелектуальної власності, зокрема шляхом незаконного використання торговельних марок, комерційних найменувань або інших об'єктів права інтелектуальної власності [3]. Як правило, такі товари імітують зовнішній

вигляд оригінальної продукції, включаючи дизайн пакування, маркування та інші елементи ідентифікації.

Фальсифікація товарів, на відміну від контрафакту, полягає у навмисному викривленні інформації про товар або підміні його властивостей, що вводить споживача в оману щодо походження, складу або якості продукції [3]. У практиці міжнародної торгівлі ці явища часто поєднуються, що значно ускладнює їх виявлення.

У процесі митного контролю важливу роль відіграє аналіз пакування товарів, оскільки воно виконує не лише функцію захисту товару під час транспортування, але й інформаційно-ідентифікаційну функцію. Пакування містить відомості про виробника, країну походження, склад продукції, дату виготовлення та інші характеристики товару [4].

Одним із основних елементів ідентифікації є маркування товару. Відповідно до законодавства про захист прав споживачів, маркування повинно містити повну та достовірну інформацію про товар, включаючи його назву, дані про виробника, склад продукції, умови зберігання та термін придатності [5]. Відсутність або недостовірність таких відомостей може бути ознакою фальсифікації товару.

У сучасних умовах дедалі більшого поширення набувають технологічні засоби захисту пакування, які дозволяють підтверджувати справжність продукції: голографічні захисні елементи; QR-коди; штрихові коди; спеціальні захисні пломби або наклейки; цифрові системи відстеження товарів.

Голографічні елементи широко використовуються для захисту товарів від підробки, оскільки їх відтворення потребує спеціального обладнання та складних технологій друку. Голограми можуть містити багат шарові зображення, мікротекст, змінні оптичні ефекти або приховані елементи, які видно лише під певним кутом або при використанні спеціальних приладів.

Наприклад, у сфері парфумерії виробники люксових брендів застосовують голографічні наклейки на упаковці продукції. Такі елементи можуть містити логотип бренду або спеціальний код автентифікації. У разі підробки часто спостерігається відсутність голограми або її низька якість, що дозволяє митним органам виявити контрафактну продукцію.

У сфері косметичної продукції голографічні елементи можуть використовуватися на пакуванні кремів, декоративної косметики або засобів догляду за шкірою. Виявлено, що деякі виробники використовують багат шарові голографічні етикетки, які змінюють колір залежно від кута освітлення. Підроблена продукція зазвичай має спрощену або імітовану голограму.

Подібні захисні елементи також широко застосовуються у виробництві алкогольної продукції, де голограми використовуються на акцизних марках або спеціальних етикетках. Такі елементи містять складні оптичні зображення та мікротекст, що дозволяє відрізнити оригінальну продукцію від підробленої.

Сучасні виробники все частіше застосовують QR-коди для підтвердження автентичності продукції та забезпечення прозорості ланцюга постачання. QR-код містить інформацію про товар, яку можна перевірити за допомогою спеціальних електронних систем або мобільних додатків.

Наприклад, у фармацевтичній галузі застосовується система цифрового маркування лікарських засобів, де QR-код містить інформацію про серійний номер препарату, виробника та дату виготовлення. Під час митного контролю або реалізації продукції код може бути перевірений у спеціальній електронній базі даних. Якщо код відсутній або не відповідає даним у системі, це може свідчити про можливу фальсифікацію препарату [7].

У сфері косметичної продукції QR-коди використовуються для підтвердження автентичності товару та надання споживачам додаткової інформації

про склад продукції, країну виробництва або сертифікацію. Деякі бренди дозволяють перевірити справжність товару через офіційні мобільні додатки.

Подібні технології застосовуються і у сфері електроніки, де QR-код або унікальний серійний номер дозволяє перевірити походження товару на офіційному сайті виробника. Невідповідність такого коду або його відсутність може бути ознакою контрафактної продукції.

Важливим елементом ідентифікації товарів є також штрихові коди, які дозволяють встановити країну реєстрації виробника. Перші цифри штрих-коду відповідають певному географічному регіону або державі. Наприклад, код 482 належить Україні, тоді як діапазон 690 – 699 використовується для виробників, зареєстрованих у Китаї [4].

Якщо на пакуванні товару зазначено, що продукція вироблена в одній країні, але штрих-код відповідає іншій державі, це може бути ознакою неправдивої інформації про походження товару або контрафактної продукції.

У сучасній практиці також застосовуються спеціальні захисні пломби або наклейки, які руйнуються при відкритті упаковки. Такий тип захисту часто використовується для лікарських препаратів, електронних пристроїв або дорогих косметичних засобів.

Таким чином, аналіз пакування фактично виступає первинним рівнем митної експертизи і дозволяє ефективно виявляти контрафактну продукцію. Наприклад, у країнах Європейського Союзу під час митного контролю неодноразово виявлялися партії контрафактного одягу та електроніки, пакування яких мало відмінності у кольорах, шрифтах або розташуванні логотипів порівняно з оригінальною продукцією [3].

В Україні боротьба з контрафактною продукцією здійснюється відповідно до положень Митного кодексу України, який надає митним органам право призупиняти митне оформлення товарів у разі підозри щодо порушення прав

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

інтелектуальної власності [6]. Додатковим інструментом є митний реєстр об'єктів права інтелектуальної власності, що дозволяє ефективніше виявляти підроблені товари під час митного контролю.

Отже, тара та пакування є важливими елементами митної ідентифікації товарів, оскільки містять значну кількість інформаційних та візуальних ознак, що дозволяють встановити справжність продукції. Особливе значення мають сучасні засоби захисту пакування, зокрема голограми, QR-коди та інші елементи автентифікації.

Використання таких технологій значно підвищує ефективність митного контролю та сприяє виявленню контрафактної і фальсифікованої продукції у міжнародній торгівлі. Подальше впровадження цифрових систем маркування та ідентифікації товарів може стати важливим напрямом удосконалення механізмів боротьби з незаконним обігом підробленої продукції.

Список використаних джерел:

1. Organisation for Economic Co-operation and Development. Trade in Counterfeit and Pirated Goods: Mapping the Economic Impact. Paris : OECD Publishing, 2019. URL: <https://surl.li/qkhhle> (дата звернення: 09.05.2026).
2. World Customs Organization. Illicit Trade Report 2023. Brussels : WCO, 2023. URL: <https://surli.cc/sgoizt> (дата звернення: 09.05.2026).
3. European Union Intellectual Property Office. Intellectual Property Crime Threat Assessment 2022. Luxembourg : EUIPO, 2022. URL: <https://surl.li/jppgnx> (дата звернення: 09.05.2026).
4. Товарознавство пакувальних матеріалів і тари : навч. посіб. у структур.-лог. схемах / Т. М. Летута, А. Е. Радченко, Л. А. Прибилович, О. С. Круглова. Харків : ХДУХТ, 2017. 180 с. URL: <https://surl.li/ellsgp> (дата звернення: 09.05.2026).
5. World Health Organization. Substandard and Falsified Medical Products. Geneva : WHO, 2022. URL: <https://surl.li/ozsqel> (дата звернення: 09.05.2026).
6. Митний кодекс України : Кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17> (дата звернення: 09.05.2026).
7. Про захист прав споживачів : Закон України від 12.05.1991 № 1023-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12> (дата звернення: 09.05.2026).

Павлюк Катерина Андріївна,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, група ТЕБ-24-1,
ННІ економічної безпеки та митної справи
Науковий керівник: **Авраменко Наталія Леонідівна,**
к.т.н., доцент, доцент кафедри митної справи та товарознавства
Державний податковий університет

ТИПОВІ ПОМИЛКИ КЛАСИФІКАЦІЇ ТОВАРІВ ТА ЇХ НАСЛІДКИ ДЛЯ СУБ'ЄКТІВ ЗЕД

Правильне визначення коду УКТ ЗЕД є ключовим елементом для точного митного декларування та економічної стабільності країни. Недостовірне визначення коду призводить до фінансових втрат державного бюджету через недоплату митних платежів, податків або зборів, а також спричиняє спотворення торговельної статистики, що негативно впливає на економічне планування та міжнародну співпрацю. Для бізнесу це створює значні юридичні ризики, зокрема штрафні санкції, тоді як для несумлінних суб'єктів господарювання неправильна класифікація стає інструментом отримання неправомірних конкурентних переваг, що руйнує рівні умови на ринку [1] (рис. 1).

Рис. 1. Наслідки помилок у встановленні коду відповідно УКТ ЗЕД

Джерело: розроблено автором на основі [2, 3].

Помилки у коді УКТ ЗЕД можуть мати різний характер: не зазначення коду, його неправильне визначення або неповне відображення (менше 10 знаків) для підакцизних та імпорتنних товарів [4]. Часто суб'єкти ЗЕД помиляються через ігнорування Основних правил інтерпретації УКТ ЗЕД або неправильне трактування технічних характеристик складних багатокomпонентних виробів. Наслідки таких помилок критичні для податкового обліку: за податковою накладною (ПН) з помилковим кодом або без нього покупець не має права формувати податковий кредит [4]. Цю позицію чітко підтверджують податківці у листі від 20.02.2017 р. №621/10/25-01-12-01-09 [5].

Виправити ситуацію можна лише шляхом складання постачальником розрахунку коригування (РК) до відповідної ПН. У такому разі право на податковий кредит виникає за датою складання РК після його реєстрації в ЄРПН. Якщо ж постачальник відмовляється виправляти код, покупець має право протягом 365 календарних днів подати скаргу на такого контрагента, додавши до декларації копії товарних чеків або інших розрахункових документів, що підтверджують факт отримання товару та сплати ПДВ. Це особливо актуально для тих, хто планує перепродавати товар далі, оскільки код УКТ ЗЕД повинен супроводжувати товар на всіх етапах постачання. Подання такої скарги зобов'язує Держмитслужбу провести документальну перевірку продавця протягом 90 днів, що стає для нього серйозним негативним наслідком [4]. Окрім перевірок, невідповідність кодів на «вході» та «виході» в системі моніторингу часто стає причиною блокування податкових накладних, що призупиняє роботу підприємства.

Щодо відповідальності, то хоча законодавством передбачалися періоди звільнення від штрафів за помилки в кодах, адміністративна відповідальність залишається чинною. Порухення посадовими особами порядку ведення податкового обліку за ст. 163-1 КУпАП тягне за собою штраф від 5 до 10 неоподаткованих мінімумів доходів громадян, а при повторному порушенні 365

днів від 10 до 15 неоподаткованих мінімумів доходів громадян [4]. Важливо розуміти, що умисне заниження суми митних платежів через неправильний код може призвести до набагато суворіших штрафів [2], які можуть сягати значних відсотків від суми недоплати. Для суб'єктів ЗЕД, які не можуть самостійно знайти потрібний код у Законі про митний тариф [3], виходом є звернення до офіційних пояснень до УКТ ЗЕД або отримання попереднього рішення митних органів про класифікацію товарів, що є найбільш надійним юридичним захистом.

Підсумовуючи вищевикладене, можна стверджувати, що правильна класифікація товарів згідно з УКТ ЗЕД є критично важливим елементом ЗЕД, який безпосередньо впливає на прозорість митних процедур та фінансову безпеку як держави, так і приватного бізнесу. Помилки у визначенні коду – від технічних неточностей у податкових накладних до системного неправильного трактування характеристик товару – тягнуть за собою низку негативних наслідків: від втрати права на податковий кредит покупцем до ініціювання документованих перевірок та накладання адміністративних штрафів на постачальника.

Таким чином, класифікація товарів перестає бути суто технічною процедурою і стає інструментом управління податковими та митними ризиками. Суб'єктам ЗЕД необхідно приділяти особливу увагу верифікації кодів на всіх етапах постачання, а у складних випадках – звертатися до механізму отримання попередніх рішень митних органів. Мінімізація помилок у кодуванні дозволить підприємствам уникнути блокування податкових накладних, забезпечити стабільність логістичних ланцюгів, а також конкурентоспроможність на міжнародному ринку.

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

Список використаних джерел:

1. Чорна Т., Сагайдак І., Герцун О. Класифікація товарів за УКТ ЗЕД: причини, ризики та наслідки її недостовірності. *Економіка та суспільство*. 2024. № 69. URL: <https://surl.li/prjcub> (дата звернення: 28.03.2026).
2. Митний кодекс України : Кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17> (дата звернення: 29.03.2026).
3. Про митний тариф України : Закон України від 19.10.2022 № 2697-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-20#Text> (дата звернення: 31.03.2026).
4. Русанова Г. Наслідки помилки у коді УКТ ЗЕД у ПН : стаття. *Дебет-Кредит* : вебсайт. URL: <https://online.dtki.ua/2017/11/47315> (дата звернення: 01.04.2026).
5. Щодо права платника на формування податкового кредиту за податковою накладною, що містить помилки у коді згідно з УКТ ЗЕД : лист Головного управління ДФС у Чернігівській області від 20.02.2017 № 621/10/25-01-12-01-09. URL: <https://surl.li/bdpntc> (дата звернення: 07.04.2026).

*Пиріжок Марія Вікторівна,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, група ТЕБ-24-1,
ННІ економічної безпеки та митної справи
Науковий керівник: Авраменко Наталія Леонідівна,
к.т.н., доцент, доцент кафедри митної справи та товарознавства
Державний податковий університет*

КЛАСИФІКАЦІЯ СКЛАДНИХ БАГАТОКОМПОНЕНТНИХ ТОВАРІВ ЗА УКТ ЗЕД: ПРОБЛЕМИ ПРАКТИКИ

Сучасний товарний ринок характеризується постійним ускладненням асортименту продукції. Значна частина товарів, які реалізуються у сфері внутрішньої та зовнішньої торгівлі, уже не є однорідною за складом або функціональним призначенням. Навпаки, дедалі частіше зустрічаються вироби, що поєднують декілька матеріалів, окремі технічні модулі, допоміжні елементи, програмне забезпечення, пакувальні складові або супутні аксесуари. Саме тому питання класифікації складних багатокomпонентних товарів набуває особливої практичної значущості.

В Україні регулювання експортно-імпортних операцій з товарами відбувається на основі Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТ ЗЕД), яка базується на Гармонізованій системі опису та кодування товарів і Комбінованій номенклатурі Європейського Союзу [4].

Для сфери підприємництва та торгівлі правильна класифікація товару має не лише облікове, а й стратегічне значення. Від неї залежать умови митного оформлення, розмір податкового навантаження, порядок сертифікації, формування ціни, визначення конкурентної позиції товару на ринку та навіть коректність логістичних рішень. Помилка на етапі класифікації здатна спричинити фінансові втрати для підприємства, затримку поставок або виникнення спорів із контролюючими органами.

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

Особлива складність виникає у випадках, коли товар поєднує декілька рівнозначних за значенням компонентів. Наприклад, сучасний побутовий прилад може одночасно включати механічну частину, електронний блок керування, цифровий інтерфейс і програмні функції. У такій ситуації непросто визначити, яка саме складова повинна вважатися основною для класифікаційного рішення. На практиці підприємства нерідко орієнтуються на вартісну домінанту, функціональне призначення або споживчу цінність, однак різні підходи не завжди дають однаковий результат. У поточних умовах глобалізації та стрімкої цифрової трансформації міжнародної торгівлі класифікація товарів неможлива без використання сучасних інформаційних технологій [3].

Окремою проблемою є класифікація наборів та комбінованих товарів, що реалізуються як єдиний продукт. У торговельній діяльності поширеними є косметичні комплекти, подарункові продуктові бокси, набори інструментів, електронні пристрої з додатковими аксесуарами, меблі з вбудованими технічними елементами. У подібних випадках складність полягає у визначенні, чи слід розглядати товар як єдиний комплекс, чи класифікувати окремі його елементи самостійно. Саме на цьому етапі часто виникають практичні суперечності між суб'єктами господарювання та органами контролю.

Суттєвим чинником ускладнення класифікації є інноваційність товарів. Сучасний ринок пропонує продукцію, яка швидко змінює свої функціональні характеристики: смарт-годинники, багатофункціональні кухонні системи, роботизовану техніку, «розумні» елементи інтер'єру, цифрові системи для автомобілів. Такі товари поєднують властивості, що традиційно належали до різних товарних груп. Через це застосування класичних підходів до товарознавчої ідентифікації не завжди є ефективним. Класифікаційні ознаки деяких товарів (наприклад, вміст окремих речовин) мають кількісні критерії, точне встановлення

яких потребує спеціального лабораторного обладнання та методик досліджень [1, с. 269 – 272].

Не менш важливою практичною проблемою залишається недостатній рівень деталізації опису товару в супровідних документах. Часто постачальник або виробник обмежується загальною комерційною назвою без зазначення точного складу, технічних параметрів, питомої ваги окремих компонентів або їх функціональної ролі. За таких умов фахівець з товарознавства, менеджер із ЗЕД чи митний брокер змушений приймати рішення на підставі неповної інформації, що підвищує ризик неправильної класифікації. Усі заходи, які здійснюються в межах адміністрування митних платежів, повинні бути направлені не лише на забезпечення дохідної частини бюджету, але й на попередження митних правопорушень та створення сприятливих умов для ведення ЗЕД суб'єктами господарювання [2].

Для підприємницької практики така невизначеність створює низку негативних наслідків. Насамперед це ризик донарахування митних платежів, коригування податкових зобов'язань, штрафів та втрати часу на повторне оформлення документів. Крім фінансового аспекту, важливим є також репутаційний ризик, адже систематичні помилки в класифікації можуть свідчити про низький рівень організації товарного менеджменту на підприємстві. Так за результатами проведення пост-митного контролю до бюджету України у 2025 році перераховано 355,1 млн грн митних платежів, що у 2,1 рази більше, ніж у 2024 році (169 млн грн) [5]. А це втрати для суб'єктів ЗЕД.

Ефективне вирішення окресленої проблеми потребує комплексного підходу. Важливу роль відіграє підвищення професійної компетентності фахівців у сфері торгівлі, логістики та товарознавства. Необхідним є поглиблення практичних навичок аналізу структури товару, його споживчих властивостей, функціонального призначення та комерційного позиціонування.

Доцільним є також використання цифрових баз даних, автоматизованих класифікаційних систем і програм підтримки прийняття рішень.

Отже, проблема класифікації складних багатокомпонентних товарів є однією з ключових у сучасній практиці підприємництва та торгівлі. Її актуальність зумовлена зростанням частки інноваційних, комбінованих і функціонально багатозадачних товарів у ринковому обігу. Правильне визначення класифікаційної належності продукції сприяє мінімізації фінансових ризиків, підвищенню ефективності торговельних процесів та забезпеченню стабільності господарської діяльності підприємства.

Список використаних джерел:

1. Калінський Є. О., Дrajниця С. А. Особливості проведення товарознавчих експертиз із визначення кодів товару згідно з УКТ ЗЕД. *Вісник Херсонського національного технічного університету*. 2024. № 2(89). С. 269–272. URL: <https://surl.li/tznvxi> (дата звернення: 29.03.2026).
2. Мартинюк І. В., Дубовик О. Ю. Адміністрування митних платежів в Україні за групами товарів згідно з УКТ ЗЕД. *Економіка та суспільство*. 2021. № 11. URL: <https://surl.lu/awhhxd> (дата звернення: 09.04.2026).
3. Новікова В. В., Гарбуз М. Класифікація товарів у сучасних умовах: цифрові інструменти та системи. *Економіка та суспільство*. 2025. № 82. URL: <https://surl.li/wzjylc> (дата звернення: 11.04.2026).
4. Чорна Т., Сагайдак І., Герцун О. Класифікація товарів за УКТ ЗЕД: причини, ризики та наслідки її недостовірності. *Економіка та суспільство*. 2024. № 69. URL: <https://surl.li/prjcub> (дата звернення: 13.04.2026).
5. Щорічний звіт Державної митної служби України як органу правопорядку для медіа і громадянського суспільства за 2025 рік. URL: <https://customs.gov.ua/en/plani-ta-zviti-roboti> (дата звернення: 14.04.2026).

*Полторацька Юлія Олександрівна,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, група ТЕБ-23-1,
ННІ економічної безпеки та митної справи
Науковий керівник: Сагайдак Ірина Степанівна,
к.н.т., доцент, доцент кафедри митної справи та товарознавства
Державний податковий університет*

РОЛЬ ТОВАРОЗНАВЧОЇ ЕКСПЕРТИЗИ У ЗАПОБІГАННІ ІМПОРТУ НЕБЕЗПЕЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ

У сучасних умовах глобалізації світової економіки та стрімкого зростання обсягів міжнародної торгівлі питання захисту внутрішнього ринку від недоброякісних і небезпечних товарів набуває важливого стратегічного значення для забезпечення національної безпеки держави. Актуальність цього дослідження зумовлена тим фактом, що значна частина імпоротної продукції в Україну часто не відповідає нормативним стандартам, тоді як частка контрабандних і контрафактних товарів на окремих сегментах ринку залишається критично високою. У цьому контексті товарознавча експертиза виступає ключовим механізмом, який запобігає потраплянню на внутрішній ринок шкідливих і заборонених товарів, тим самим забезпечуючи захист здоров'я населення та інтересів легального бізнесу [5]. Однак ця сфера стикається з численними проблемами, серед яких варто виокремити складнощі ідентифікації товарів із новими експлуатаційними характеристиками, недостатній рівень підготовки кваліфікованих кадрів у митних органах, а також обмежену взаємодію між суб'єктами досудового розслідування й експертними установами. До того ж виробники низькоякісної продукції нерідко порушують права споживачів, приховуючи дефекти своїх товарів або позиціонуючи дешеві вироби як преміальні, що потребує детального експертного аналізу для визначення фактичного стану та реальної вартості продукції [3]. Основною метою проведеного дослідження є аналіз існуючих механізмів товарознавчої експертизи як дієвого

інструменту державного контролю, орієнтованого на ідентифікацію ризиків у процесі ввезення продукції на митну територію України.

Процес запобігання імпорту небезпечних товарів починається з процедури ідентифікації, яка є передумовою для правильної класифікації за УКТ ЗЕД та встановлення відповідності продукції супровідним документам [2]. Експертне дослідження дозволяє виявити індивідуальні ознаки товару, його речовинну сутність та сукупність споживчих властивостей, що є критичним для виключення випадків підміни однієї продукції іншою. Важливим аспектом є перевірка маркування знаком відповідності технічним регламентам, оскільки саме регламенти встановлюють обов'язкові вимоги безпеки, яким має відповідати імпортована нехарчова продукція [1].

Показники безпеки, які оцінюються під час експертизи, охоплюють здатність товару запобігати травматизму, відсутність шкідливих хімічних речовин (канцерогенних, токсичних) та небезпечних фізичних впливів, таких як радіаційне або електромагнітне випромінювання. Для цього експерти використовують не лише органолептичні методи, а й складні лабораторні дослідження, що дозволяють визначити наявність отруйних компонентів у матеріалах. У разі виявлення невідповідностей технічним регламентам митне оформлення призупиняється, а зразки продукції направляються до органів ринкового нагляду для глибшої перевірки характеристик [4].

У процесі інтеграції України до судово-експертного простору Європейського Союзу надзвичайно важливим аспектом стає гармонізація вітчизняного законодавства з європейськими стандартами та вимогами. Одним із ключових елементів сучасної моделі забезпечення безпеки продукції є застосування принципів ринкового нагляду, які передбачають не лише приділення уваги контролю якості на етапі виготовлення товарів, але й систематичне оцінювання та управління ризиками, що виникають на різних етапах їх розповсюдження.

Особливу роль у підвищенні ефективності цієї моделі відіграють міжнародні системи обміну інформацією, наприклад RAPEX, які дають змогу оперативно визначати появу небезпечних товарів на ринках, забезпечуючи своєчасне реагування у вигляді введення відповідних обмежувальних заходів. Водночас створення та підтримка механізму «безпечного імпорту» можлива лише за умови дотримання актуальних вимог митного законодавства та постійної адаптації нормативної бази технічного регулювання до змін міжнародного та європейського середовища.

Список використаних джерел

1. Артюх Т. М., Юзвик М. О. Стан системи технічного регулювання шкіряних взуттєвих товарів. *Товарознавчий вісник*. 2015. Вип. 8. С. 6–13.
2. Гирка О., Сапожник Д. Товарознавчі знання в процедурах ідентифікації товарів у митних цілях. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2024. № 6. С. 253–258.
3. Дудла І. О., Хребтань О. Б., Ганєєва Т. В. Основи товарознавчої експертизи : методичні вказівки до виконання лабораторних робіт. Чернівці : ЧНТУ, 2016. 55 с.
4. Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції : Закон України від 02.12.2010 № 2735-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2735-17>
5. Резнікова В., Кравець І. Безпечність товарів в економічному обороті: правові аспекти забезпечення. *Правове забезпечення господарського обороту* : зб. наук. ст. 2021. № 12. URL: <https://hozpravoreposit.kyiv.ua/handle/765432198/210> (дата звернення: 09.05.2026).

*Полюхович Марія Петрівна,
здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти, група ТММ-25-1,
ННІ економічної безпеки та митної справи
Науковий керівник: Чорна Тетяна Миколаївна,
к.т.н., доцент, доцент кафедри митної справи та товарознавства
Державний податковий університет*

РИЗИКИ ІМПОРТУ ПРОДОВОЛЬЧИХ ТОВАРІВ В УКРАЇНУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Проблема продовольчої безпеки в умовах воєнного стану набуває особливої гостроти. Якщо раніше Україна виступала потужним гарантом світової продовольчої стабільності, то сьогодні, через руйнування аграрної інфраструктури, скорочення внутрішнього виробництва основних сільськогосподарських продуктів (зокрема зерна, м'яса та молока) [1] та відтік робочої сили, держава змушена все більше покладатися на імпортні поставки для задоволення потреб населення. Ця вимушена залежність в умовах війни формує специфічні ризики для імпорту продовольчих товарів, які потребують нагального вирішення в контексті взаємодії реального сектору економіки та митних органів.

Аналіз сучасної ситуації дозволяє виділити ключові групи ризиків, що супроводжують імпорт продовольства в Україну (рис. 1).

1. Логістичні ризики. Військові дії спричинили розриви традиційних логістичних ланцюгів, пошкодження портів та блокування ключових пунктів пропуску на кордоні. Це призводить до непередбачуваних затримок поставок, виникнення черг, що є критичним для швидкопсувних продовольчих товарів. Ризик втрати якості або повного псування продукції під час транспортування та проходження митних процедур суттєво зростає [2].

2. Економічні та валютні ризики. Економічна нестабільність, значна інфляція та коливання валютного курсу роблять імпортовану продукцію дорожчою та менш доступною для населення. Також існують ризики, пов'язані з нестабільністю цін на

світових продовольчих ринках. Багато вітчизняних підприємців, які займаються імпортом, стикаються з проблемою обмеженості обігових коштів для закупівлі товарів за кордоном [3].

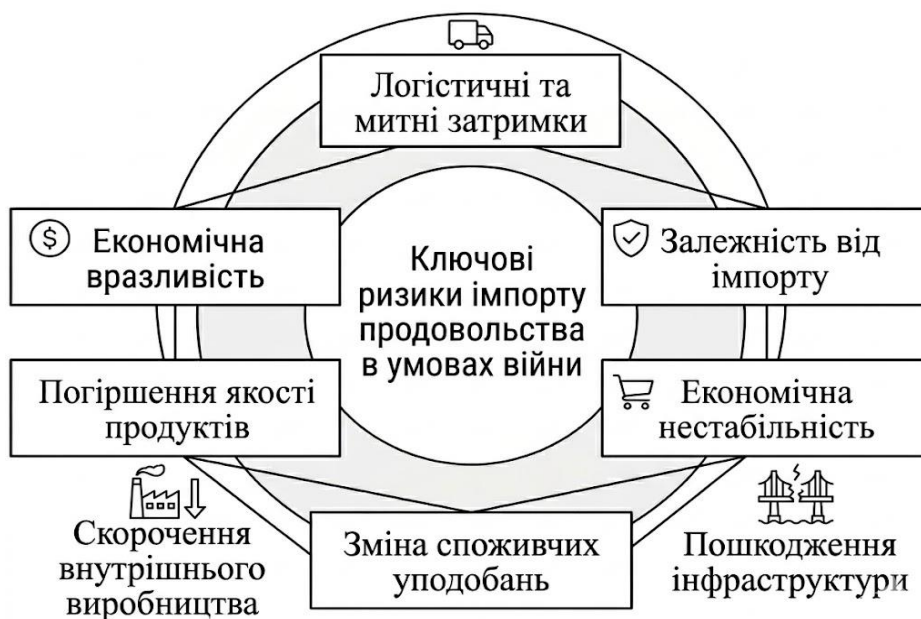

Рис. 1. Ключові ризики імпорту
продовольчих товарів в Україну в умовах війни

Джерело: сформовано автором та візуалізовано із використанням інструментів ШІ

3. Митні та безпекові ризики. Потреба в оперативному забезпеченні внутрішнього ринку продовольством вимагає спрощення та прискорення митних процедур. Однак, спрощення контролю може підвищити ризик потрапляння на ринок товарів, які не відповідають вимогам безпеки та якості. Існує також ризик виникнення ситуацій, коли через затримки або складність адміністрування митних процедур імпортовані товари не потрапляють до кінцевого споживача вчасно [4].

4. Ризики зниження якості та зміни споживчих уподобань. У складних економічних умовах споживачі часто змушені адаптувати свої харчові звички,

надаючи перевагу дешевшим імпортним продуктам, навіть на шкоду якості. Це створює ризик зниження загального рівня харчування населення та погіршення здоров'я. Крім того, наявність дешевих імпортних аналогів може зменшувати попит на продукцію вітчизняних виробників, що ще більше ускладнює відновлення національного аграрного сектору [5].

Забезпечення продовольчої безпеки держави в умовах війни потребує комплексного та системного підходу. Важливо створити стійку та гнучку систему імпорту продовольства, яка б мінімізувала ризики, забезпечувала безпеку та якість продукції та сприяла стабілізації продовольчого ринку в довгостроковій перспективі.

Список використаних джерел:

1. Антонюк П. Ризики продовольчої безпеки в умовах війни та можливості імпортозаміщення у виробництві свинини та яловичини. *Економіка та суспільство*. 2024. № 67. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-109>
2. Созанський Л. Оцінка залежності економіки України від імпорту промислової продукції. *Соціально-економічні проблеми і держава*. 2018. Вип. 2 (19). С. 123–131.
3. Імпорт та експорт України: вплив війни. *Всеукраїнське професійне юридичне видання «Юридична газета»*. URL: <https://yur-gazeta.com/golovna/import-ta-eksport-ukrayini-vpliv-viyni.html> (дата звернення: 15.04.2026).
4. Стратегія розвитку сільського господарства та сільських територій в Україні на період до 2030 року. *Міністерство аграрної політики*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/catalog/ministerstvo-agrarnoyi-politiki-taprodovolstva> (дата звернення: 15.04.2026).
5. Удова Л. О., Гаєвий А. Г. Малий бізнес в аграрному секторі економіки України: проблеми та перспективи розвитку в умовах війни. *Modern directions of scientific research development : monograph* / [ed. by J. Janda, V. Mazur]. Chicago, USA : Sci-conf.com.ua, 2022. С. 122–133. URL: <https://reicst.com.ua/asp/article/view/monograph-02-2022-01-09> (дата звернення: 15.04.2026).

Попадинець Василь Валерійович,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти, група ТММ-25-1,
ННІ економічної безпеки та митної справи
Науковий керівник: **Чорна Тетяна Миколаївна**,
к.т.н., доцент, доцент кафедри митної справи та товарознавства
Державний податковий університет

УПРАВЛІННЯ ТОВАРОЗНАВЧИМИ РИЗИКАМИ ПРИ ЕКСПОРТІ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ ЗЕРНОПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Україна стабільно входить до числа провідних експортерів зерна та продуктів його переробки, забезпечуючи значну частку світового ринку продовольства [5]. В умовах повномасштабної війни, трансформації логістичних маршрутів та посилення міжнародних вимог до якості продукції актуалізується проблема управління товарознавчими ризиками.

В умовах воєнного стану борошномельно-круп'яна галузь України опинилася у найскладнішій ситуації за останні десятиліття. За підсумками 2025 року експорт борошна впав до мінімуму за останні 20 років – лише 66,8 тис. т, що відповідає рівню 2006 року [2]. Таке стрімке скорочення (на 27,9 % порівняно з попереднім сезоном) зумовлене критичними проблемами з логістикою та втратою традиційних ринків збуту, що актуалізує необхідність докорінного перегляду стратегій управління товарознавчими ризиками.

Сучасні тенденції свідчать, що якість продукції, її безпечність і відповідність міжнародним стандартам стають ключовими факторами конкурентоспроможності. Водночас репутація українських брендів формується не лише на основі ціни, але й стабільності поставок, прозорості процесів та відповідності стандартам [3].

Товарознавчі ризики – це сукупність факторів, що можуть призвести до погіршення якості продукції, втрати її споживчих властивостей або невідповідності вимогам країн, в які здійснюються поставки.

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

Особливість продукції зернопереробної промисловості полягає у високій чутливості до умов зберігання, залежності якості від сировини, ризиках мікробіологічного псування, вимогах щодо простежуваності продукції.

З метою систематизації основних загроз для якості продукції та репутації експортерів доцільно узагальнити товарознавчі ризики за ключовими групами (табл. 1).

Таблиця 1

Товарознавчі ризики
при експорті продукції зернопереробної промисловості

Група ризиків	Сутність	Приклади прояву	Вплив на репутацію
Ризики, пов'язані зі зміною якості продукції	Погіршення характеристик продукції	Зволоження, зараження шкідниками	Скарги імпортерів, повернення товару
Логістичні ризики	Порушення транспортування	Затримки, перевантаження портів	Невиконання контрактів
Інфраструктурні ризики	Руйнування або обмеження доступу	Блокада портів, пошкодження складів	Втрата стабільності поставок
Документарні ризики	Помилки у сертифікації	Невідповідність стандартам ЄС	Заборона на імпорт
Виробничі ризики	Порушення технологій	Нестабільна якість партій	Зниження довіри до бренду

Джерело: складено автором

Як зазначають аналітики, в умовах війни особливо зростає роль логістичних та інфраструктурних ризиків [4], проте й традиційні ризики, пов'язані з якістю продукції, залишаються критично важливими [1].

Аналіз товарознавчих ризиків при експорті продукції зернопереробної промисловості потребує не лише їх ідентифікації, але й розуміння причин виникнення та можливих наслідків для підприємства (табл. 2). Особливістю таких ризиків є їх комплексний характер, оскільки вони формуються під впливом як виробничих, так і зовнішніх факторів, зокрема логістичних обмежень та змін ринкового середовища [1, 4].

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

Таблиця 2

Основні причини та наслідки товарознавчих ризиків

Ризик	Причини виникнення	Наслідки
Псування продукції	Порушення температурного режиму, вологість	Втрата якості, фінансові збитки
Контамінація	Невідповідність санітарним нормам	Відмова імпортерів
Затримка доставки	Логістичні обмеження, війна	Штрафи, розірвання контрактів
Валютні ризики	Коливання курсу	Зниження прибутковості
Репутаційні втрати	Невиконання зобов'язань	Втрата ринків збуту

Джерело: складено автором

Систематизація основних ризиків за причинно-наслідковим підходом дозволяє своєчасно виявляти критичні точки у процесі експорту, прогнозувати можливі втрати та формувати ефективні заходи управління. Це, у свою чергу, сприяє зниженню ймовірності погіршення якості продукції, мінімізації фінансових втрат і збереженню ділової репутації українських експортерів на міжнародному ринку.

Товарознавчі ризики в сучасних умовах мають ще й геоекономічний характер, що відображено у ретроспективному аналізі (табл. 3).

Наразі однією з ключових проблем залишається неможливість повноцінної конкуренції на світовому ринку через закриті морські порти для продуктів переробки. Понад 50 % українського експорту борошна спрямовується до країн ЄС, що висуває жорсткі вимоги до якості [2]. Оскільки логістика здійснюється виключно залізничним та автомобільним транспортом, термін перебування продукції в дорозі залишається високим, що підвищує ризик погіршення органолептичних та фізико-хімічних показників борошна.

З урахуванням ідентифікованих загроз, система управління ризиками повинна бути комплексною та охоплювати як виробничі, так і логістичні аспекти. Основні напрями такого управління наведено в табл. 4.

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

Таблиця 3

Ретроспективний аналіз
товарознавчих та логістичних ризиків в період 2021–2026 рр.

Період (МР – маркетинговий рік)	Домінуючий ризик	Характеристика ситуації	Пріоритет управління
2021/2022 МР	Безпеково- логістичний	Початок вторгнення, повна блокада морських портів	Релокація, пошук нових шляхів
2023/2024 МР	Логістичний (стабілізаційний)	Початок роботи «Шляхів солідарності»	Зниження собівартості через обсяги
2024/2025 МР	Кризово- адміністративний	Падіння експорту до 66,8 тис. т через блокади кордонів	Диверсифікація (ринок ЄС та Молдови)
2025/2026 МР (актуальний період)	Ризик неконкурентоспро можності	Мінімальні обсяги за 20 років. Обмеження лише авто та залізницею	Збереження якості при тривалій наземній логістиці

Джерело: складено автором

Таблиця 4

Напрями управління товарознавчими ризиками

Напрямок	Зміст заходів	Очікуваний ефект
Контроль якості	Впровадження НАССР, ISO, лабораторний контроль	Стабільна якість продукції
Логістична диверсифікація	Альтернативні маршрути, мультимодальні перевезення	Зменшення залежності від портів
Стандартизація	Гармонізація з нормами ЄС	Доступ до нових ринків
Цифровізація	Впровадження системи простежуваності (traceability)	Підвищення довіри партнерів
Управління брендом	Маркетинг, сертифікація, прозорість	Зміцнення іміджу України

Джерело: складено автором

Застосування зазначених підходів дозволяє мінімізувати вплив негативних факторів і забезпечити стабільність експортної діяльності навіть в умовах підвищеної невизначеності [1, 3]. Особливе значення має використання альтернативних експортних шляхів, зокрема «смуг солідарності», що дозволили частково компенсувати втрати традиційної логістики [4].

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

Ефективне управління ризиками дозволяє забезпечити стабільність постачання, підвищити довіру міжнародних партнерів, сформувати позитивний імідж української продукції, зміцнити позиції на глобальних ринках.

Дослідження показують, що репутаційний фактор стає стратегічним активом економіки та впливає на експортний потенціал держави [3]. Для збереження репутації українських брендів у сучасних умовах доцільно зосередитися на посиленні товарознавчого контролю стабільності продукції, зокрема забезпеченні її стійкості до тривалого транспортування, адаптації виробництва до вимог ринку ЄС щодо безпечності та якості, а також впровадженні інноваційних пакувальних рішень, що дозволяють підтримувати належні фізико-хімічні показники продукції протягом усього логістичного ланцюга.

Отже, управління товарознавчими ризиками при експорті продукції зернопереробної галузі є комплексним процесом, що охоплює якість продукції, логістику, стандартизацію та бренд-менеджмент. В умовах сучасних викликів особливо важливо забезпечити системний підхід до мінімізації ризиків, що сприятиме зміцненню репутації українських брендів і підвищенню їх конкурентоспроможності на світовому ринку.

Список використаних джерел:

1. Експерти визначили основні експортні ризики у 2023 році. AgroPortal. 2023. URL: <https://agroportal.ua/news/ukraina/eksperti-viznachili-osnovni-eksportni-riziki-u-2023-roci> (дата звернення: 27.04.2026).
2. Експорт борошна з України впав до мінімуму за 20 років – асоціація. БізнесЦензор. 16 лютого 2026 р. URL: <https://censor.net/biz/news/3600862/eksport-boroshna-z-ukrayiny-vpav-do-minimumu-za-20-rokiv-asotsiatsiya> (дата звернення: 27.04.2026).
3. Липяцька М. Репутація країни, інвестиції та нові ринки: як сприймають Україну у світі. Forbes Ukraine. 2025. URL: <https://lnk.ua/4Sp0LSBIE> (дата звернення: 27.04.2026).
4. Осташко Т. Зерновий експорт України в умовах війни. Економіка України. 2023. №8. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2023.08.028>.

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

5. Филюк Г. Экспорт українського зерна в умовах збройної агресії РФ: динаміка, концентрація, глобальні виклики. Збірник наукових праць ДПУ. 2025. №1. С. 79–85. DOI: <https://doi.org/10.32782/2617-5940.1.2025.12>.

*Порохнюк Крістіна Сергіївна,
здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти, група ТММ-25-1,
ННІ економічної безпеки та митної справи
Науковий керівник: Сагайдак Ірина Степанівна,
к.н.т., доцент, доцент кафедри митної справи та товарознавства
Державний податковий університет*

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ ІМПОРТУ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНОГО ОБЛАДНАННЯ НА ВНУТРІШНЬОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

Сучасний етап розвитку економіки України характеризується зростанням ролі цифрових технологій та телекомунікаційної інфраструктури, що зумовлює підвищення попиту на відповідне обладнання. У цих умовах ефективність процесів імпорту та подальшої реалізації телекомунікаційного обладнання набуває стратегічного значення як для розвитку внутрішнього ринку, так і для забезпечення національної безпеки та цифрової трансформації держави.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю вдосконалення механізмів митного регулювання, спрощення процедур імпорту та забезпечення належного рівня контролю якості продукції. Особливого значення це набуває в умовах невизначеності, спричиненої геополітичними, економічними та технологічними викликами, що впливають на функціонування реального сектору економіки.

Процес імпорту телекомунікаційного обладнання в Україну включає низку етапів, серед яких укладення зовнішньоекономічного контракту, митне оформлення, проведення процедур оцінки відповідності, сертифікація продукції та її подальша реалізація на внутрішньому ринку. Кожен із цих етапів супроводжується певними адміністративними бар'єрами, що можуть впливати на швидкість та ефективність постачання товарів.

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

Однією з ключових проблем є складність та тривалість митних процедур, що пов'язано з необхідністю подання значної кількості документів, а також проведення додаткових перевірок. Незважаючи на поступову цифровізацію митної системи, окремі процеси залишаються недостатньо автоматизованими, що створює ризики затримок у постачанні обладнання та збільшення витрат суб'єктів господарювання.

Важливим аспектом є також необхідність дотримання технічних регламентів і стандартів безпеки. Телекомунікаційне обладнання повинно відповідати встановленим вимогам щодо електромагнітної сумісності, безпеки використання та якості. Водночас недостатній рівень контролю може сприяти потраплянню на ринок неякісної або небезпечної продукції.

У контексті взаємодії реального сектору економіки та митниці особливого значення набуває впровадження сучасних підходів до організації митного контролю. Зокрема, йдеться про застосування ризик-орієнтованих систем, електронного декларування, автоматизації процедур перевірки та використання інформаційних технологій для обміну даними між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та митними органами.

Важливим напрямом удосконалення є розвиток концепції «електронної митниці», яка передбачає повний перехід до безпаперових процедур, скорочення часу митного оформлення та підвищення прозорості процесів. Це дозволяє мінімізувати людський фактор, знизити корупційні ризики та забезпечити більш ефективну взаємодію між бізнесом і державою.

Не менш важливою є гармонізація національного законодавства з європейськими нормами та стандартами. У цьому контексті впровадження положень Угоди про асоціацію між Україною та ЄС сприяє спрощенню доступу українських товарів на міжнародні ринки та забезпечує належний рівень якості імпортованої продукції.

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

Ще одним важливим аспектом є забезпечення кібербезпеки телекомунікаційного обладнання, яке імпортується в Україну. З огляду на зростання кіберзагроз, особливого значення набуває перевірка технічних характеристик обладнання та відповідності його міжнародним стандартам безпеки.

З метою вдосконалення процесу імпорту та реалізації телекомунікаційного обладнання доцільно реалізувати комплекс заходів, серед яких: спрощення митних процедур, розширення використання електронних сервісів, підвищення ефективності системи ринкового нагляду, а також розвиток інституційної спроможності митних органів. Важливим є також підвищення рівня взаємодії між державними органами та бізнесом, що сприятиме формуванню сприятливого інвестиційного клімату.

Таким чином, удосконалення процесу імпорту та реалізації телекомунікаційного обладнання є важливим чинником розвитку реального сектору економіки України. Підвищення ефективності митного регулювання, впровадження сучасних технологій та гармонізація законодавства з європейськими стандартами сприятимуть забезпеченню конкурентоспроможності українського ринку та розвитку цифрової економіки в умовах невизначеності.

*Ратушинська Надія Михайлівна,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, група ТЕБ-24-1,
ННІ економічної безпеки та митної справи
Науковий керівник: Сагайдак Ірина Степанівна,
к.н.т., доцент, доцент кафедри митної справи та товарознавства
Державний податковий університет*

РОЛЬ МИТНОЇ ПОЛІТИКИ У РОЗВИТКУ ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ УКРАЇНИ

Індустріальні парки в Україні є важливим інструментом розвитку реального сектору економіки, оскільки забезпечують концентрацію виробничих потужностей, залучення інвестицій та формування експортного потенціалу держави [1]. В умовах сучасних викликів, пов'язаних із воєнною агресією, трансформацією логістичних ланцюгів та євроінтеграційними процесами, особливого значення набуває митна політика як ключовий фактор забезпечення ефективності функціонування індустріальних парків.

Функціонування індустріальних парків безпосередньо пов'язане із здійсненням зовнішньоекономічної діяльності [3]. Резиденти таких парків активно використовують імпорتنі ресурси – обладнання, сировину, комплектуючі – та орієнтуються на експорт готової продукції. У цьому контексті митна політика виступає не лише регулятором, а й інструментом стимулювання економічної активності [3, 8].

Важливим кроком у розвитку індустріальних парків в Україні стало прийняття законодавчих змін у 2022 році, зокрема законів № 5688 та № 5689, які внесли зміни до Податкового та Митного кодексів України [4, 5]. Цими нормативними актами було запроваджено систему податкових і митних стимулів для учасників індустріальних парків, що суттєво підвищило їх інвестиційну привабливість. Зокрема, серед ключових митних та податкових пільг варто виділити:

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

- звільнення від сплати ввізного мита на нове обладнання та комплектуючі, що ввозяться для використання в межах індустріального парку [5];
- звільнення від ПДВ при імпорті такого обладнання [2, 5];
- звільнення резидентів індустріальних парків від податку на прибуток на 10 років за умови його реінвестування у розвиток інвестиційного проекту [2];
- право органів місцевого самоврядування надавати пільги по окремим місцевим податкам (податок на нерухоме майно, земельний податок).

Такі стимули спрямовані на зменшення початкових інвестиційних витрат підприємств і створення сприятливого середовища для розвитку виробництва. Крім того, звільнення від митних платежів на обладнання сприяє модернізації виробничих потужностей і впровадженню інноваційних технологій.

Митна політика також відіграє важливу роль у забезпеченні безперервності виробничих процесів. Швидкість та ефективність митного оформлення товарів безпосередньо впливають на діяльність підприємств-резидентів індустріальних парків. Використання сучасних інструментів митного адміністрування, таких як електронне декларування, система управління ризиками та принцип «єдиного вікна», дозволяє скоротити час проходження митних процедур і знизити транзакційні витрати бізнесу [3].

В умовах невизначеності, спричиненої воєнними діями та економічною нестабільністю, роль митної політики суттєво зростає. Індустріальні парки стають важливими центрами релокації підприємств та відновлення виробництва, а митні стимули – інструментом швидкої адаптації бізнесу до нових умов. Зокрема, можливість безмитного імпорту обладнання дозволяє підприємствам оперативно відновлювати виробничі процеси навіть у кризових умовах [5].

Водночас, незважаючи на наявність значних стимулів, розвиток індустріальних парків в Україні стримується низкою проблем. Серед них – складність митних процедур, нестабільність нормативно-правової бази та

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

недостатній рівень цифровізації митної системи. Також важливою проблемою є нерівномірність розвитку інфраструктури індустриальних парків, що обмежує ефективність використання наданих пільг.

У контексті євроінтеграції Україна поступово адаптує митну політику до стандартів Європейського Союзу, що створює додаткові можливості для розвитку індустриальних парків.

Станом на початок 2026 року в Україні у Реєстрі індустриальних парків налічується близько 111 об'єктів [6, 7]. Водночас лише понад 30 із них перебувають на стадії активного функціонування або розвитку, що свідчить не лише про зростання кількісних показників, а й про поступове підвищення якості реалізації даного інструменту державної промислової політики.

Таким чином, митна політика відіграє ключову роль у розвитку індустриальних парків України, впливаючи на інвестиційну привабливість, ефективність зовнішньоекономічної діяльності та конкурентоспроможність підприємств. Надання митних пільг, спрощення процедур та адаптація до європейських стандартів створюють передумови для активізації промислового розвитку та інтеграції України у світову економіку. В умовах невизначеності митна політика стає одним із ключових факторів забезпечення стійкості реального сектору економіки та відновлення національної промисловості.

Список використаних джерел

1. Про індустриальні парки : Закон України від 21.06.2012 № 5018-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5018-17> (дата звернення: 26.04.2026).
2. Податковий кодекс України : Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 26.04.2026).
3. Митний кодекс України : Кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17> (дата звернення: 26.04.2026).
4. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо створення сприятливих умов для діяльності індустриальних парків : Закон України від

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

21.06.2022 № 5688-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5688-20> (дата звернення: 26.04.2026).

5. Про внесення змін до Митного кодексу України щодо створення сприятливих умов для діяльності індустриальних парків : Закон України від 21.06.2022 № 5689-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5689-20> (дата звернення: 26.04.2026).

6. Міністерство економіки України : офіційний вебсайт. URL: <https://me.gov.ua> (дата звернення: 26.04.2026).

7. Про виключення індустриальних парків з Реєстру індустриальних парків : розпорядження Кабінету Міністрів України від 10.04.2026 № 312-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/312-2026-p> (дата звернення: 26.04.2026).
(Примітка: уточнено номер та дату розпорядження).

8. Ковальчук О. В. Митна політика України в умовах євроінтеграції. *Митна справа*. 2021. № 3. С. 45–52.

*Ревенко Вікторія Русланівна,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, група МБУ-25-1,
факультет соціально-гуманітарних технологій, спорту та реабілітації
Науковий керівник: Держак Наталія Олександрівна,
к.е.н., доцент, доцент кафедри митної справи та товарознавства
Державний податковий університет*

ЦИФРОВЕ ЛІДЕРСТВО ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ СУЧАСНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

У сучасному світі цифрові технології стали не лише невід'ємною складовою повсякденного життя, а й ключовим інструментом для ефективної комунікації, навчання, професійної діяльності та дозвілля. Процес інформатизації суттєво трансформував суспільство, змінивши традиційні підходи до управління, ведення бізнесу, організації освітнього процесу та інших сфер діяльності [2].

Система управління також зазнала значних змін, поступово переходячи в онлайн-формат. Це вимагає від публічних службовців нових компетентностей і здатності адаптуватися до цифрового середовища, зокрема в ролі лідера. Використання відеоконференцій, електронних освітніх платформ та інших цифрових інструментів зумовлює необхідність демонстрації професійності, компетентності й ефективності керівника, а також забезпечення потреб підлеглих навіть в умовах карантинних обмежень, воєнного стану в Україні та інших кризових ситуацій. Цифрові технології відкривають можливості для дистанційної роботи та управління командами. Завдяки спеціалізованому програмному забезпеченню та аналітичним інструментам керівники можуть прогнозувати розвиток подій і своєчасно реагувати на зміни. Інформатизація сприяє швидкій обробці значних масивів даних, що підвищує обґрунтованість і оперативність управлінських рішень. У перспективі зростатиме кількість пристроїв, підключених до мережі Інтернет, що дозволить накопичувати великі обсяги інформації та

використовувати її для автоматизації процесів і підвищення ефективності управління трудовою діяльністю колективів [1].

Розвиток цифровізації у сфері публічного управління сприятиме підвищенню доступності державних послуг та оптимізації внутрішніх процесів у державних установах. Цифровий лідер повинен володіти стратегічним баченням і вмінням формувати ефективну команду для реалізації проєктів і досягнення організаційного успіху. При цьому він не обов'язково має технічну освіту, однак повинен переконано підтримувати впровадження цифрових рішень, бути готовим до ризиків та інноваційних експериментів. Важливою рисою цифрового лідера є наставництво: розуміння сильних і слабких сторін працівників, підтримка їхнього професійного розвитку та створення умов для підвищення продуктивності праці.

Науковці підкреслюють, що цифрове мислення передбачає не лише реалізацію масштабних технологічних проєктів, а насамперед трансформацію підходів до роботи та розвитку персоналу. Формування цифрових компетентностей має охоплювати всю організацію, а не обмежуватися окремими підрозділами. У сучасних умовах цифрові можливості стають стратегічним пріоритетом для забезпечення конкурентоспроможності та стійкості організації [3].

Цифровий лідер повинен постійно навчатися, експериментувати, демонструвати гнучкість мислення, креативність і здатність працювати в умовах невизначеності. Серед ключових компетентностей особливого значення набувають допитливість, інноваційність, масштабність стратегічного бачення, командна взаємодія та розвинений емоційний інтелект. Поняття лідерства є багатовимірним і складним, що зумовлює різноманітність наукових підходів до його трактування.

Лідерство досліджується у філософії, менеджменті, психології, соціології та інших галузях знань. У загальному розумінні лідер – це особа, яка користується авторитетом у колективі та здатна впливати на поведінку інших з метою досягнення спільних цілей. У менеджменті лідерство розглядається як здатність

спрямовувати діяльність індивідів і груп на досягнення визначених результатів, гармонізуючи інтереси організації та її працівників [4].

Отже, цифрові технології стали важливим чинником трансформації публічного управління. Вони дозволяють керівникам адаптуватися до нових умов, визначати стратегічні пріоритети та забезпечувати ефективне функціонування організацій. Сучасний публічний службовець повинен виступати прикладом цифрової грамотності, мотивувати колектив до використання інноваційних інструментів та дотримуватися принципів безпеки в інформаційному просторі [1].

Список використаних джерел:

1. Борисенко О. П., Чернокалова К. О. Комунікація як інструмент державного управління: сучасні тенденції. *Публічне управління та митне адміністрування*. 2020. № 1 (24). С. 58–62.
2. Василенко Н. В., Матохнюк О. Д. Структурно-компонентна модель розвитку лідерства в контексті професіоналізації публічної служби. *Науковий вісник Вінницької академії безперервної освіти. Серія «Екологія. Публічне управління та адміністрування»*. 2023. № 4. С. 58–64. URL: <https://doi.org/10.32782/2786-5681-2023-4.09> (дата звернення: 09.05.2026).
3. Максименко Ю. Б., Матохнюк Л. О. Концептуальна модель інформаційної компетентності особистості. *Психологія і суспільство*. 2020. № 3. С. 82–103.
4. Касич А. О., Медвідь Г. С. Управління кадровою безпекою на українських підприємствах через призму макроекономічних процесів. *Ефективна економіка*. 2019. № 1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2019/11.pdf (дата звернення: 09.05.2026).
5. Кожушко Л. Ф., Щербакова А. С. Лідерство як передумова ефективної системи менеджменту організації. *Вісник НУВГП. Серія «Економічні науки»*. 2020. Вип. 4 (92). С. 85–95. URL: <http://visnyk.nuwm.edu.ua/index.php/econ/article/view/1041> (дата звернення: 09.05.2026).

*Рудник Дарина Сергіївна,
здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти, група ТММ-25-1,
ННІ економічної безпеки та митної справи
Науковий керівник: Авраменко Наталія Леонідівна,
к.т.н., доцент, доцент кафедри митної справи та товарознавства
Державний податковий університет*

ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ДІЯЛЬНІСТЬ МИТНИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

У сучасному світі, який характеризується поглибленням глобалізаційних процесів і стрімким розвитком інформаційних технологій, цифровізація державного управління набуває визначального значення для підвищення ефективності економічних систем. Особливо відчутним є її вплив у митній сфері, де впровадження цифрових інструментів сприяє спрощенню процедур, підвищенню прозорості діяльності органів влади та скороченню часу здійснення митного контролю.

Цифровізацію митних послуг доцільно розглядати не лише як технічне оновлення, а як комплексну трансформацію діяльності митних органів, що передбачає інтеграцію інформаційно-комунікаційних технологій у всі ключові процеси. Такий підхід забезпечує автоматизацію процедур, підвищує обґрунтованість управлінських рішень та зменшує вплив людського фактору [1].

Практична реалізація цифровізації охоплює електронне декларування, застосування автоматизованих систем аналізу ризиків, розвиток електронного документообігу, а також інтеграцію інформаційних ресурсів різних державних інституцій.

Теоретичне підґрунтя дослідження формують концепції цифрової економіки, електронного урядування та інституційного розвитку. Зокрема, цифрову економіку можна охарактеризувати як систему економічних відносин, у якій визначальну роль відіграють цифрові технології та обробка даних. У свою чергу, електронне

урядування орієнтоване на надання державних послуг у цифровому форматі, що сприяє підвищенню їх доступності, оперативності та якості.

Для розкриття сутності процесів цифровізації нині широко використовується системний підхід, що дозволяє розглядати митну систему як цілісний механізм, а застосування порівняльного аналізу – виявити особливості впровадження цифрових рішень у різних країнах [2]. Статистичні методи дають змогу оцінити, насамперед, результативність цифрових трансформацій у практичній площині.

Одним із ключових напрямів цифровізації є впровадження електронного декларування товарів, що надає можливість суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності здійснювати подання митних декларацій дистанційно [3]. Це, у свою чергу, сприяє суттєвому скороченню часу митного оформлення та зниженню адміністративного навантаження на бізнес. Паралельно важливу функцію виконують автоматизовані системи управління ризиками, які на основі аналізу даних дозволяють визначати операції з підвищеним рівнем ризику. Такий підхід забезпечує більш ефективне використання ресурсів митних органів та спрощує процедури для добросовісних учасників зовнішньоекономічної діяльності.

Окрему роль у цифровій трансформації відіграє інтеграція митних інформаційних систем з іншими державними органами, що забезпечує обмін даними в режимі реального часу [4]. Це сприяє узгодженості дій органів влади та дозволяє уникнути дублювання процедур. Серед інноваційних технологій, які дедалі активніше впроваджуються у митній сфері, варто виокремити блокчейн, штучний інтелект і технології великих даних. Їх застосування відкриває можливості для підвищення рівня захисту інформації, забезпечення її цілісності та вдосконалення механізмів аналізу ризиків.

Водночас процес цифровізації супроводжується низкою викликів, серед яких варто відзначити потребу у значних фінансових ресурсах, необхідність

забезпечення кібербезпеки, захист персональних даних, а також підготовку кваліфікованих фахівців, здатних ефективно працювати з новими технологіями.

В Україні цифровізація митної сфери здійснюється відповідно до стратегічних документів, спрямованих на розвиток цифрової економіки та реформування митної служби [5]. Розширення електронних сервісів сприяє підвищенню відкритості діяльності митних органів і наближенню їх функціонування до міжнародних практик.

Цифрова модернізація митної системи України є важливою складовою процесу європейської інтеграції та адаптації до митних стандартів ЄС. У цьому контексті особливу роль відіграє впровадження сучасних інформаційних систем і сервісів, що забезпечують автоматизацію митних процедур та підвищення ефективності взаємодії між усіма учасниками зовнішньоекономічної діяльності. Основні елементи цифрової митниці України у 2025 році наведено на рис. 1.

Отже, цифровізація митних послуг виступає важливим інструментом модернізації митної системи, що забезпечує підвищення ефективності контролю, спрощення процедур міжнародної торгівлі та зниження корупційних ризиків. Подальший розвиток цього напрямку потребує узгодженого поєднання технічних рішень, організаційних змін і вдосконалення нормативно-правової бази.

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

Рис. 1. Основні результати цифровізації митної системи України у 2025 році

Джерело: розроблено автором на основі [6] та візуалізовано з використанням технологій III (ChatGPT)

Список використаних джерел:

1. Digital Economy Trends 2025 : report / Digital Cooperation Organization. 2024.
URL: <https://dco.org/wp-content/uploads/2024/12/Digital-Economy-Trends-2025.pdf>
(дата звернення: 29.04.2026).
2. B-READY 2025 is now released! / World Bank : official website. URL:
<https://www.worldbank.org/en/programs/business-enabling-environment> (дата
звернення: 27.04.2026).
3. The Revised Kyoto Convention / World Customs Organization : official website.
URL: <https://surl.li/hhpeoq> (дата звернення: 27.04.2026).
4. Питання цифрового розвитку, цифрових трансформації і цифровізації :
офіційний вебсайт / Державна митна служба України. URL:
<https://customs.gov.ua/tsyfrovyy-rozvytok> (дата звернення: 27.04.2026).
5. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства
України на 2018–2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації :

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.01.2018 № 67-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-p> (дата звернення: 27.04.2026).

6. Щорічний звіт Державної митної служби України як органу правопорядку для медіа і громадянського суспільства за 2025 рік : звіт. URL: <https://customs.gov.ua/plani-ta-zviti-roboti> (дата звернення: 29.04.2026).

Ручка Євгеній Дмитрович,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти, група ТММ-25-1,
ННІ економічної безпеки та митної справи
Науковий керівник: **Сагайдак Ірина Степанівна,**
к.т.н., доцент, доцент кафедри митної справи та товарознавства
Державний податковий університет

ВПЛИВ НОВИХ ТОРГОВЕЛЬНИХ ОБМЕЖЕНЬ ЄС НА ЕКСПОРТ МЕТАЛОПРОДУКЦІЇ УКРАЇНИ

Металургійна галузь традиційно є однією з ключових складових економіки України та важливим джерелом валютних надходжень держави. Продукція чорної металургії тривалий час посідала провідні позиції у структурі українського експорту, а ринок Європейського Союзу після підписання Поглибленої та всеосяжної зони вільної торгівлі (ПВЗВТ) став одним із найбільш перспективних напрямів збуту української металопродукції [1]. Водночас розвиток торговельних відносин між Україною та ЄС відбувається в умовах посилення протекціоністських тенденцій на світовому ринку сталі.

Проблема глобальних надлишкових сталеливарних потужностей залишається однією з найгостріших у міжнародній торгівлі. Надвиробництво сталі у світі, насамперед у Китаї та інших країнах Азії, спричинило значне зростання конкуренції та демпінговий тиск на ринки розвинених країн. У відповідь Європейський Союз почав активно застосовувати інструменти торговельного захисту, зокрема захисні заходи (safeguard measures), тарифні квоти та інші механізми регулювання імпорту сталі [2].

Для України ця проблема має особливе значення, оскільки одночасно із запровадженням нових регуляторних механізмів ЄС українська металургія зазнала значних втрат унаслідок повномасштабної війни. Частина металургійних підприємств була зруйнована або втрачена, логістичні маршрути ускладнені, а

обсяги виробництва суттєво скоротилися. У цих умовах доступ до ринку ЄС став критично важливим для підтримки української економіки.

Після набуття чинності ПВЗВТ у січні 2016 року між Україною та ЄС було передбачено взаємний безмитний доступ для більшості промислової продукції. Це створило передумови для активізації українського експорту металопродукції до країн ЄС. Однак угода водночас зберігала право сторін застосовувати інструменти торговельного захисту у випадку загрози для внутрішнього ринку.

У липні 2018 року Європейський Союз запровадив тимчасові захисні заходи щодо імпорту сталі у відповідь на глобальне зростання надлишкових потужностей та ризик перенаправлення сталевих потоків на ринок ЄС. Уже в лютому 2019 року тимчасові заходи були замінені остаточними захисними механізмами, які передбачали використання тарифних квот для різних категорій металопродукції. Україна також потрапила під дію цих обмежень.

Після початку повномасштабної війни Європейський Союз у травні 2022 року тимчасово призупинив застосування захисних заходів щодо України з метою підтримки української економіки. У 2025 році це рішення було продовжено ще на три роки. Таким чином, Україна отримала тимчасовий преференційний режим доступу до європейського ринку сталі [3].

Разом із тим у червні 2026 року завершується термін дії чинних захисних заходів ЄС щодо сталі. Європейська Комісія планує запровадити новий механізм регулювання, спрямований на захист ринку ЄС від глобальних надлишкових сталеливарних потужностей. Саме це створює нові ризики для українського експорту [1]. Структурні зміни експорту металопродукції України до ЄС у 2021 – 2025 рр. наведено в табл. 1.

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

Таблиця 1

Структура експорту України до ЄС, 2021 – 2025 рр.

Код*	Категорія продукції	2021	2025	Різниця 2025 – 2021, в.п.
1.А	Гарячекатані листи та смуги з нелегованих та інших легзованих матеріалів	21%	42%	+21
16	Нелегований та інший легзований дріт-пруток	5%	12%	+7
24	Інші безшовні труби	1%	9%	+9
13	Арматура	3%	8%	+5
2	Холоднокатані листи з нелегованих та інших легзованих матеріалів	12%	8%	–5
22	Безшовні нержавіючі труби та труби	5%	6%	+1
28	Нелегований дріт	2%	6%	+3
21	Порожні профілі	2%	4%	+1
4.А	Листи з металевим покриттям	12%	2%	–11
7	Квартопластини з нелегованих та інших легзованих сплавів	26%	0%	–26
—	Інші категорії	11%	4%	–7

*Примітка: код категорій продукції ЄС, які використовуються в системі захисних заходів (safeguard measures) та тарифних квот Європейського Союзу щодо сталі.

Джерело: складено автором на основі [4]

Аналіз експорту України до ЄС у 2021 – 2025 рр. свідчить про суттєві структурні зміни у металургійному секторі. Попри значне падіння експорту у 2022 – 2023 рр. через війну, у 2024 – 2025 роках спостерігається поступове відновлення поставок металопродукції до ЄС [2]. Динаміку експорту продукції, що підпадає під регулювання щодо надлишкових потужностей, наведено на рис. 1.

У 2025 році експорт продукції, яка підпадає під регулювання щодо надлишкових потужностей, становив близько 1,8 млрд доларів США або приблизно 1 % ВВП України. Це підтверджує вагоме макроекономічне значення металургійного експорту для держави.

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

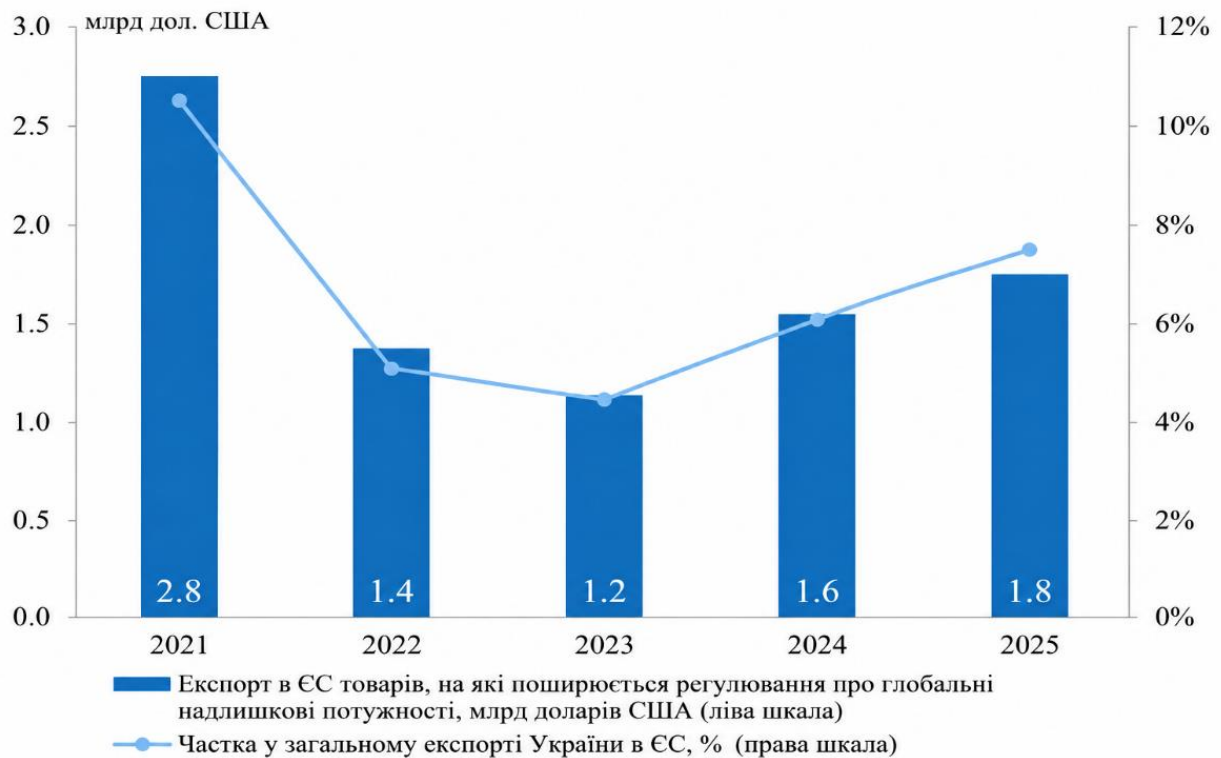

Рис. 1. Динаміка експорту металопродукції України до ЄС
у 2021 – 2025 рр., млрд дол. США

Джерело: складено автором на основі [4]

Водночас структура експорту зазнала суттєвих змін. Найбільше зростання продемонстрували гарячекатані листи та смуги, частка яких у структурі експорту збільшилася з 21 % у 2021 році до 42 % у 2025 році. Також зросли обсяги експорту безшовних труб, арматури та дроту.

Натомість окремі категорії продукції втратили свої позиції на ринку ЄС. Частка квартопластин із нелегованих та інших легованих сплавів скоротилася з 26 % до 0 %, а частка листів із металевим покриттям зменшилася з 12 % до 2 %. Значно скоротився також експорт холоднокатаних листів.

Такі зміни свідчать про структурну трансформацію українського експорту. Україна поступово втрачає позиції у сегментах металопродукції з вищою доданою вартістю та концентрується на більш базових товарних категоріях. Це створює

ризика посилення сировинної спеціалізації українського експорту та зниження конкурентоспроможності металургійної галузі у довгостроковій перспективі.

Вплив нового регулювання ЄС щодо надлишкових сталеливарних потужностей значною мірою залежатиме від того, яким буде рішення Європейського Союзу стосовно України.

Відповідно до проєкту регламенту, Європейська Комісія може враховувати статус країни-кандидата та безпекову ситуацію під час визначення режиму застосування тарифних квот до України. Це створює можливість для диференційованого підходу щодо української металопродукції.

Серед можливих сценаріїв найбільш сприятливими для України є повне або тимчасове звільнення від дії нового регулювання, що відповідає рішенням ЄС про підтримку української економіки в умовах війни. Менш сприятливим є застосування індивідуальних тарифних квот, ефективність яких залежатиме від вибору базового періоду для їх розрахунку. Використання кризових 2022 – 2023 років може закріпити занижений рівень доступу України до ринку ЄС, тому найбільш прийнятним є використання показників 2025 року. Найбільші ризики для України пов'язані із застосуванням загальних тарифних квот, за яких українські виробники будуть змушені конкурувати з великими світовими експортерами сталі в умовах воєнних та логістичних обмежень [4].

Однією з найбільших загроз для української металургії є одночасне поєднання нового регулювання щодо надлишкових потужностей із запуском механізму транскордонного вуглецевого коригування CBAM (Carbon Border Adjustment Mechanism). Оскільки CBAM поширюється на більшість видів металопродукції, українські виробники фактично стикаються з подвійним регуляторним тиском [1, 4].

За оцінками експертів, у разі відсутності спеціального режиму для України нові обмеження можуть призвести до скорочення експорту металопродукції до ЄС

на 0,5 – 1,2 млрд доларів США, що становить від 26 % до 63 % експорту 2025 року [4].

Такі втрати матимуть серйозні макроекономічні наслідки. Зменшення експорту означатиме скорочення валютних надходжень, зниження обсягів промислового виробництва, втрату робочих місць та зменшення податкових надходжень до бюджету. Крім того, посилення торговельних бар'єрів може ускладнити післявоєнне відновлення української економіки.

Особливо небезпечним є ризик інституціоналізації воєнних втрат української металургії. Якщо кризові роки будуть використані як база для визначення тарифних квот, тимчасове скорочення експорту може перетворитися на довгострокове структурне обмеження доступу України до ринку ЄС.

Отже, нове регулювання ЄС щодо надлишкових потужностей може суттєво вплинути на експорт металопродукції України до ЄС. Запровадження тарифних квот та інших захисних механізмів створює ризики скорочення експорту, посилення сировинної спеціалізації економіки та ускладнення інтеграції України до внутрішнього ринку ЄС.

Найбільш сприятливим для України є сценарій повного або тимчасового звільнення від дії нового регулювання, що відповідає статусу України як країни-кандидата та враховує втрати металургійної галузі внаслідок війни.

У цих умовах важливого значення набувають торговельна дипломатія, модернізація металургійного виробництва та адаптація до екологічних вимог ЄС, що є необхідними для збереження конкурентоспроможності української металопродукції на ринку ЄС.

Список використаних джерел:

1. EU prolongs steel safeguard measure until June 2026 : news, 25 June 2024 / European Commission. URL: https://policy.trade.ec.europa.eu/news/eu-prolongs-steel-safeguard-measure-until-june-2026-2024-06-25_en (дата звернення: 06.05.2026).

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

2. Steel: Commission intends to impose definitive safeguard measures on imports of certain steel products : news, 4 Jan. 2019 / European Commission. URL: https://commission.europa.eu/news-and-media/news/steel-commission-intends-impose-definitive-safeguard-measures-imports-certain-steel-products-2019-01-04_en (дата звернення: 04.05.2026).

3. Trade: EU extends safeguard measures suspension on iron and steel to support war-torn Ukraine's economy : press release, 5 June 2025 / Council of the European Union. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2025/06/05/trade-eu-extends-safeguard-measures-suspension-on-iron-and-steel-to-support-war-torn-ukraine-s-economy/> (дата звернення: 03.05.2026).

4. Мовчан В. Короткостроковий вплив регулювання ЄС щодо надлишкових сталеливарних потужностей на експорт України до ЄС / Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. URL: <https://www.ier.com.ua> (дата звернення: 04.05.2026).

Саркісян Вероніка Артемівна,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, група ТЕБ-24-1,
ННІ економічної безпеки та митної справи
Науковий керівник: **Сагайдак Ірина Степанівна,**
к.н.т., доцент, доцент кафедри митної справи та товарознавства
Державний податковий університет

РОЛЬ ОЦІНКИ ВІДПОВІДНОСТІ У СИСТЕМІ МІНІМІЗАЦІЇ МИТНИХ РИЗИКІВ

Сучасний етап розвитку міжнародної торгівлі характеризується активізацією зовнішньоекономічних зв'язків, зростанням обсягів товарообігу та посиленням інтеграційних процесів. Україна також активно залучена до цих процесів. З одного боку, це створює додаткові можливості для економічного розвитку держави, розширення ринків збуту та залучення іноземних інвестицій. З іншого боку, посилення міжнародної торгівлі супроводжується виникненням низки ризиків, серед яких особливе місце посідають митні ризики. Їх наявність може негативно впливати не лише на обсяги бюджетних надходжень, а й на загальний стан економіки та рівень захисту внутрішнього ринку. Митні ризики проявляються у випадках порушення вимог митного законодавства під час переміщення товарів через митний кордон. Зокрема, це може бути пов'язано з неправильним оформленням документів, заниженням митної вартості товарів, недостовірним декларуванням їх характеристик або ввезенням продукції, що не відповідає встановленим вимогам якості та безпеки. У результаті держава недоотримує митні платежі, а на внутрішньому ринку можуть з'являтися неякісні або потенційно небезпечні товари. Це створює негативні наслідки як для споживачів, так і для суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність відповідно до вимог законодавства [1].

У таких умовах особливого значення набуває діяльність митних органів, оскільки саме вони здійснюють первинний контроль товарів, що переміщуються

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

через митний кордон держави. Їх функція полягає не лише у перевірці супровідної документації, а й у забезпеченні контролю за відповідністю продукції встановленим вимогам безпеки та якості. Особливо актуальним це є щодо харчових продуктів, дитячих товарів, технічних засобів та медичних виробів, які безпосередньо впливають на життя і здоров'я населення.

Водночас захист внутрішнього ринку полягає не лише в обмеженні імпорту, а й у створенні рівних конкурентних умов для всіх учасників ринку. Важливо, щоб як вітчизняні, так і іноземні виробники здійснювали діяльність за однаковими правилами. У випадках, коли імпортні товари отримують конкурентні переваги внаслідок порушення митного законодавства, зокрема через заниження митної вартості або відсутність необхідних документів щодо підтвердження відповідності, виникають прояви недобросовісної конкуренції. За таких умов національні виробники опиняються у менш вигідному становищі, незважаючи на дотримання встановлених вимог. Саме тому контроль якості продукції та підтвердження її відповідності технічним регламентам і стандартам мають важливе значення для забезпечення економічної стабільності держави.

Одним із найбільш ефективних інструментів мінімізації митних ризиків є оцінка відповідності. Вона являє собою процедуру підтвердження відповідності продукції вимогам технічних регламентів, стандартів і норм безпеки. Така процедура може здійснюватися у формі сертифікації продукції, прийняття декларації відповідності або проведення лабораторних досліджень. Незважаючи на те, що для суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності ці процедури можуть бути тривалими та організаційно складними, вони виконують важливу функцію щодо недопущення потрапляння на ринок небезпечної чи неякісної продукції.

Завдяки оцінці відповідності в обіг допускається лише та продукція, яка пройшла необхідні перевірки та відповідає встановленим вимогам. Це сприяє підвищенню рівня довіри споживачів до товарів, а також забезпечує протидію

поширенню фальсифікованої продукції та діяльності недобросовісних постачальників. У довгостроковій перспективі такі механізми сприяють розвитку добросовісної конкуренції та підвищенню стабільності економічного середовища. Крім того, ризики можуть бути виявлені ще на етапі митного оформлення товарів. У випадку виникнення сумнівів щодо достовірності документів або характеристик продукції митні органи мають право призупинити її ввезення та ініціювати проведення додаткових перевірок. Таким чином, небезпечна або неякісна продукція не допускається до реалізації на внутрішньому ринку [2].

Разом із цим важливо, щоб система оцінки відповідності була не лише ефективною, а й доступною для суб'єктів господарювання. Надмірна складність процедур, значний обсяг паперової документації та тривалі строки оформлення можуть створювати додаткові труднощі, особливо для представників малого та середнього бізнесу. Саме тому сьогодні особлива увага приділяється спрощенню відповідних процедур шляхом впровадження електронного документообігу, цифрових сервісів та автоматизованих систем контролю.

Сучасна митна практика дедалі активніше ґрунтується на застосуванні ризик-орієнтованого підходу. Це означає, що найбільша увага приділяється тим зовнішньоекономічним операціям, які характеризуються підвищеним рівнем ризику порушень митного законодавства. У цьому контексті інформація про проходження процедур оцінки відповідності є важливим джерелом даних для визначення необхідності проведення поглибленого митного контролю.

Важливу роль також відіграє міжнародне співробітництво у сфері технічного регулювання та митного контролю. Сьогодні держави активно здійснюють обмін інформацією, визнають результати оцінки відповідності та гармонізують технічні стандарти. Для України особливого значення набуває співпраця з Європейським Союзом, оскільки це сприяє спрощенню зовнішньої торгівлі та одночасно підвищує ефективність контролю за безпечністю продукції.

Окрему увагу слід приділити цифровізації митних процедур. Використання електронних декларацій, автоматизованих систем аналізу ризиків та сучасних інформаційних баз даних значно підвищує ефективність митного контролю. Це дозволяє оперативніше обробляти інформацію, мінімізувати кількість помилок та забезпечувати прозорість процедур митного оформлення. Водночас залишаються певні проблеми, пов'язані з недостатнім рівнем технічного забезпечення, окремими недоліками нормативно-правового регулювання та впливом людського фактора. У зв'язку з цим важливим завданням залишається подальше вдосконалення системи оцінки відповідності та механізмів митного контролю.

Підсумовуючи викладене, слід зазначити, що митні ризики є невід'ємним елементом сучасної міжнародної торгівлі, однак їх рівень може бути суттєво мінімізований шляхом застосування ефективних механізмів контролю. Одним із ключових інструментів у цьому процесі виступає оцінка відповідності, яка забезпечує контроль якості та безпечності продукції, сприяє захисту прав споживачів і формуванню добросовісного конкурентного середовища. Таким чином, оцінка відповідності виконує не лише контрольну функцію, а й відіграє важливу роль у забезпеченні економічної стабільності та розвитку сучасного бізнес-середовища.

Список використаних джерел:

1. Митний кодекс України : Закон України від 13 берез. 2012 р. № 4495-VI : станом на 05 трав. 2026 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17> (дата звернення: 11.05.2026).
2. Про технічні регламенти та оцінку відповідності : Закон України від 15 січ. 2015 р. № 124-VIII : станом на 05 трав. 2026 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124-19> (дата звернення: 11.05.2026).

Сатанівська Катерина Вікторівна,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, група ТЕБ-23-1,
ННІ економічної безпеки та митної справи
Науковий керівник: **Сагайдак Ірина Степанівна,**
к.н.т., доцент, доцент кафедри митної справи та товарознавства
Державний податковий університет

ВПЛИВ ТЕХНІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ НА ІМПОРТ НЕПРОДОВОЛЬЧИХ ТОВАРІВ

Система технічного регулювання у міжнародній торгівлі перетворилася на один із ключових інструментів формування доступу товарів до національних ринків. Для імпорту непродовольчих товарів це означає необхідність відповідності стандартам безпеки, якості, енергоефективності та екологічності, що встановлюються державою або інтеграційними об'єднаннями, зокрема Європейським Союзом. Після 2022 року значення цих вимог для України істотно зросло через зміну логістики, структури імпорту та поглиблення економічної інтеграції з ЄС. Технічне регулювання стало не лише інструментом контролю, а й фактором перерозподілу торговельних потоків, що безпосередньо впливає на обсяги та структуру імпорту непродовольчих товарів.

До повномасштабного вторгнення 2022 року імпорт України характеризувався більш диверсифікованою географією та менш жорсткою залежністю від європейських стандартів. Значна частка непродовольчих товарів надходила з Китаю, Туреччини та інших країн, де вимоги до продукції часто відрізнялися від європейських. Технічне регулювання в Україні перебувало на етапі гармонізації, що дозволяло імпортувати продукцію з різним рівнем відповідності стандартам. Це створювало ширші можливості для бізнесу, але водночас підвищувало ризики для безпеки та якості товарів.

Після 2022 року ситуація суттєво змінилася. За даними Державної служби статистики, у 2024 році імпорт товарів в Україну досяг 70,75 млрд дол. США, що

на 11,3 % більше, ніж у 2023 році [2]. При цьому спостерігається чітка тенденція до зростання залежності від імпорту, оскільки негативне сальдо зовнішньої торгівлі перевищило 29 млрд дол. У першому півріччі 2024 року імпорт становив 33,2 млрд дол., що на 9 % більше, ніж у відповідному періоді 2023 року [2]. Динаміка демонструє не лише відновлення економічної активності, а й посилення ролі імпорту, особливо у сегменті непродовольчих товарів, які є критично важливими для інфраструктури, енергетики та промисловості.

Одночасно відбувається різке посилення ролі Європейського Союзу як основного торговельного партнера України. У 2023 році частка торгівлі товарами з ЄС становила 56,6 % загального обсягу, а у 2024 році – 53,8 % [1]. ЄС у 2024 році експортував до України товарів на 42,8 млрд євро, що на 9,4 % більше, ніж у 2023 році [3]. Така динаміка свідчить про структурну переорієнтацію імпорту, яка безпосередньо пов'язана з технічним регулюванням. Європейські товари вже відповідають необхідним стандартам, тому їх імпорт є простішим і швидшим, ніж постачання з третіх країн, де потрібна додаткова сертифікація.

Порівняння з довоєнним періодом показує, що технічне регулювання стало більш жорстким і системним. До 2022 року українські імпортери часто використовували альтернативні канали постачання дешевшої продукції, яка не завжди відповідала європейським стандартам. Після початку війни та прискорення євроінтеграційних процесів відбулося фактичне вирівнювання технічних вимог до рівня ЄС.

Технічне регулювання також безпосередньо впливає на структуру імпорту. Найбільш чутливими є такі категорії, як електроніка, машинобудівна продукція, транспортні засоби та хімічні товари. Наприклад, імпорт енергетичного обладнання після 2022 року зріс через необхідність відновлення інфраструктури, однак він можливий лише за умови відповідності європейським стандартам безпеки та енергоефективності [2]. Аналогічно, імпорт будівельних матеріалів та

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

техніки для відбудови України супроводжується суворими вимогами щодо сертифікації, що збільшує строки постачання та витрати бізнесу.

Окремо варто відзначити вплив технічного регулювання на імпорт із країн, що не входять до ЄС. Для таких постачальників бар'єри (лабораторні випробування, аудит виробництва та отримання сертифікатів) значно зросли, оскільки необхідно проходити складні процедури оцінки відповідності. У результаті частина компаній відмовляється від виходу на український ринок або підвищує ціни на свою продукцію. Таким чином, технічне регулювання виконує функцію непрямого захисту внутрішнього ринку та стимулює переорієнтацію на європейських постачальників.

Список використаних джерел

1. Бюлетень стану торговельних відносин між Україною та ЄС : [зб. бюлетенів] / Міністерство економіки України. URL: <https://me.gov.ua> (дата звернення: 09.05.2026).
2. Зовнішня торгівля України товарами : [серія експрес-випусків] / Державна служба статистики України. URL: <https://www.stat.gov.ua> (дата звернення: 09.05.2026).
3. Зовнішня торгівля України. *Мінфін* : вебсайт. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/trade/> (дата звернення: 09.05.2026).

*Солоп Анастасія Петрівна,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, група ММБ-23-1,
ННІ економічної безпеки та митної справи
Науковий керівник: Чорна Тетяна Миколаївна,
к.т.н., доцент, доцент кафедри митної справи та товарознавства
Державний податковий університет*

БРЕНДИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ АДАПТАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО БІЗНЕСУ ДО КРИЗОВИХ ВИКЛИКІВ СВІТОВОГО РИНКУ

У сучасній архітектурі глобальних економічних відносин брендинг перестав виконувати виключно функцію маркетингового супроводу товарів і послуг, трансформувавшись у фундаментальний стратегічний актив, що визначає життєздатність бізнесу в умовах екстремальної невизначеності. Для українських підприємств період 2022 – 2024 років став часом радикальної переоцінки ролі нематеріальних активів, де бренд виступив як інструмент нівелювання геополітичних ризиків та засіб побудови інституційної довіри на міжнародній арені. Складність сучасного кризового середовища вимагає від бізнесу не просто адаптації, а повної інтеграції в глобальні ланцюги створення вартості через механізми культурної дипломатії, соціальної відповідальності та юридичного визнання надійності.

Традиційні підходи до брендингу, орієнтовані на стимулювання споживчого попиту через емоційні тригери, в умовах системної нестабільності поступаються місцем концепціям репутаційного менеджменту. У міжнародній науковій літературі бренд розглядається як економічний феномен, де брендовий капітал відіграє вирішальну роль у формуванні переваг споживачів та інтернаціоналізації бізнесу. Для українського бізнесу цей капітал став ключовим фактором подолання «фекту країни походження», який раніше часто асоціювався з сировинним експортом або високими ризиками.

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

Антикризовий брендинг сьогодні базується на створенні унікальної зовнішньої форми та внутрішнього змісту, що максимально відповідають очікуванням глобального споживача, який дедалі більше цінує стійкість та етичність виробника. Психологічна інерційність успішного бренду дозволяє компаніям зберігати привабливість навіть у періоди втрати деяких фізичних якостей продукту через логістичні збої, оскільки довіра до торгового знаку виступає гарантом якості та ефективності.

Прикладом такої стійкості є бренд «Нова пошта», який у 2022 році, попри руйнування терміналів та логістичні розриви, зберіг довіру клієнтів завдяки швидкому відновленню роботи та виходу на ринки ЄС (Польща, Литва, Німеччина) під брендом Nova Post, що став символом української швидкості та надійності [1].

Український бізнес сьогодні виконує функцію публічної дипломатії, де кожна одиниця експортованої продукції стає носієм інформації про стійкість та інноваційність країни. Українські бренди стають «амбасадорами», демонструючи світові не лише високу якість товарів, а й здатність функціонувати в умовах критичних навантажень. Потужним кейсом культурної дипломатії став бренд Guzema Fine Jewelry, який через свої колекції та благодійні проєкти за кордоном транслює цінності української ідентичності, залучаючи світову спільноту до підтримки України через індустрію моди [1]. Цей статус дозволяє формувати позитивний імідж України як надійного економічного партнера, що є критично важливим для залучення інвестицій та відкриття нових ринків.

Одним із найбільш значущих інструментів адаптації українського бізнесу до європейських стандартів є впровадження інституту Авторизованого економічного оператора (АЕО). Цей статус є офіційним визнанням того, що підприємство є надійним партнером для митних органів та інтегроване в безпечні ланцюги постачання. Наявність статусу АЕО прямо корелює з сумлінною репутацією компанії та її активною громадянською позицією, оскільки процес авторизації

передбачає глибокий аудит фінансового стану та внутрішніх процедур безпеки [2]. Однією з перших компаній, що отримали статус АЕО-С в умовах повномасштабної війни, став тютюновий гігант «Джей Ті Інтернешнл Україна» (JTІ), що підтвердило прозорість їхніх бізнес-процесів та забезпечило спрощення митних процедур при експорті в ЄС [2].

Трансформація українського бізнесу в умовах війни висвітлила феномен «соціально відповідального брендингу» як ключового драйвера продажів та інструменту управління персоналом. Соціальна місія – допомога ЗСУ, підтримка внутрішньо переміщених осіб (ВПО), екологічні ініціативи – перестала бути частиною PR-стратегії та стала органічною частиною бізнес-моделі [3]. Яскравим прикладом є колаборація United24 x «Артемсіль» (проєкт «Міць. Українська кам'яна»), де бренд дефіцитного товару з окупованого підприємства став інструментом збору коштів на дрони. Також варто відзначити кейс «Укрзалізниці», яка через колаборації з Mastercard та світовими зірками трансформувала бренд з «державного перевізника» у символ «дороги життя» та надійності [3].

Досвід українських брендів у 2022 – 2024 роках свідчить про те, що брендинг перетворився на комплексний інструмент антикризового управління, який охоплює сфери логістики, управління персоналом, митного оформлення та продажів. Вітчизняні компанії успішно трансформують національну стійкість у репутаційний капітал, що сприяє їх входженню до глобальних ланцюгів постачання. Основними передумовами успіху стали формалізація довіри через отримання статусу АЕО та інших міжнародних сертифікацій, які засвідчують прозорість і безпечність бізнес-процесів; ціннісна диференціація шляхом включення соціальної місії до основи бренду, що забезпечує підтримку свідомих споживачів і потенційних інвесторів; а також технологічна адаптивність, яка проявляється у використанні сучасних цифрових рішень для мінімізації операційних ризиків та підвищення оперативності взаємодії з партнерами. Сьогодні українські бренди реалізують не лише продукцію,

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

а й уособлюють історію стійкості, інноваційності та надійності, виступаючи своєрідними представниками України на міжнародному ринку. Подальший розвиток вимагатиме від бізнесу глибшої інтеграції до екосистем сталого розвитку, а також системної роботи над посиленням інституційної довіри через механізми публічної звітності та прозорого ведення діяльності.

Список використаних джерел:

1. Українські бренди, які стали відомими у світі після 1991 року: вражаючі історії успіху. *24 Канал*. 2024. 24 серпня. URL: https://24tv.ua/business/ukrayinski-brendi-yaki-stali-vidomimi-u-sviti-pislya-1991-shho-vidomo_n2898689 (дата звернення: 28.04.2026).
2. What is an AEO? *XPO Logistics*. URL: <https://europe.xpo.com/en/resource-center/what-is-an-aeo/> (дата звернення: 28.04.2026).
3. 19 must see кейсів українських і світових колаборацій брендів. Як вибрати партнера та що це дає. *Vector*. 2022. 24 жовтня. URL: <https://vctr.media/ua/kejsi-ukrayinskih-i-svitovih-kolaboraczij-brendiv-147152/> (дата звернення: 28.04.2026).

*Татаренко Анастасія Русланівна,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, група ТЕБ-22-1,
ННІ економічної безпеки та митної справи
Науковий керівник: Авраменко Наталія Леонідівна,
к.т.н., доцент, доцент кафедри митної справи та товарознавства
Державний податковий університет*

ЕКОЛОГІЧНІ ВИМОГИ ДО ПАКУВАЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ У ЄС ТА ЇХ ВПЛИВ НА УКРАЇНСЬКИХ ЕКСПОРТЕРІВ: АДАПТАЦІЯ ДО «ЗЕЛЕНИХ» СТАНДАРТІВ

Сучасна конкуренція українських виробників виходить за межі якості продукції та охоплює також характеристики пакування. Якщо раніше пакування виконувало лише захисну функцію, то зараз воно стало показником екологічної відповідальності бізнесу. Це свідчить про поступовий перехід від традиційної моделі споживання до екологічно орієнтованої. Європейський Союз активно впроваджує нові вимоги до пакувальних матеріалів, і для українських експортерів це означає необхідність змінювати підходи до виробництва. Загалом, це є однією з основних причин, чому питання екологічних стандартів у сфері пакування є актуальним для реального сектору економіки України.

Пакування товару при продажі на експорт виконує кілька важливих функцій. Воно захищає товар під час транспортування, зберігає його якість, надає інформацію споживачеві та впливає на маркетинг. Сучасні тенденції показують, що екологічність упаковки стає важливим критерієм вибору продукції; усе більше компаній переходять на матеріали, які можна переробити або повторно використати [5]. У світі активно розвивається ринок зеленої упаковки [6], що тільки підтверджує зростання попиту на екологічні рішення.

В Україні за умов сьогодення, навіть під час війни, питання екологічності пакування набирає обертів. Частина компаній уже адаптується до європейських вимог, особливо ті, що орієнтовані на експорт, проте значна кількість виробників

досі використовує традиційні пластикові матеріали, які складно переробляються. Впровадження нових стандартів відбувається поступово і часто залежить від економічних можливостей підприємства та стабільності середовища – геополітичного та економічного.

В ЄС діють суворі екологічні правила щодо пакування та відходів упаковки. У 2025 році набули чинності нові вимоги, які передбачають скорочення використання первинного пластику, збільшення частки перероблених матеріалів та розвиток систем повторного використання упаковки [1, 4]. Велика увага приділяється екологічному маркуванню [3], завдяки якому споживач отримує інформацію про склад матеріалів та можливість їх переробки.

Європейські зелені стандарти передбачають перехід до циркулярної економіки; даний термін означає, що упаковка повинна бути придатною до переробки, повторного використання або біорозкладання [4]. Встановлюються конкретні показники щодо зменшення відходів та використання вторинної сировини і, крім того, активно розвивається ринок екологічної упаковки, що стимулює бізнес до інновацій.

Україна частково орієнтується на європейські підходи, особливо в межах євроінтеграційного курсу, але при цьому повного впровадження зелених стандартів ще не досягнуто. Деякі компанії вже впроваджують екологічні рішення, але на загальному рівні система переробки та контролю за пакувальними відходами потребує розвитку [2, 5].

Для адаптації українського реального сектору до зелених стандартів необхідно оновити законодавство, підтримати підприємства фінансово та розвивати інфраструктуру переробки. Важливо проводити й інформаційну роботу серед виробників і споживачів, а безпосереднім експортерам слід інвестувати в модернізацію виробництва та впровадження екологічного маркування, щоб залишатися конкурентоспроможними на ринку ЄС [3].

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

Загалом можна сказати, що вже зараз екологічні вимоги ЄС до пакувальних матеріалів суттєво впливають на українських експортерів. Адаптація до зелених стандартів стає не лише вимогою, а й фактором довгострокової конкурентоспроможності українського експорту на європейському ринку.

Список використаних джерел:

1. Вергелес О. Посилення екологічних та безпекових вимог ЄС до харчової упаковки: стратегічний виклик для українського експорту : вебсайт. 2025. URL: <https://surl.li/qxrzno> (дата звернення: 09.05.2026).
2. Вишневський В. Українським виробникам слід готуватися до «пакувальної революції» в ЄС. *GreenPost* : вебсайт. 2025. 23 квіт. URL: <https://surl.lu/msjcpi> (дата звернення: 09.05.2026).
3. Вишневський В. Як українські виробники адаптують бізнес до вимог ЄС щодо екологічного маркування. *GreenPost* : вебсайт. 2025. 30 жовт. URL: <https://surli.cc/tuddfh> (дата звернення: 09.05.2026).
4. Козбур Н. Нові правила ЄС щодо упаковки та відходів упаковки: основні положення. *Екологія підприємства*. 2025. № 02 (лютий). URL: <https://surl.li/rpiuvk> (дата звернення: 09.05.2026).
5. Юрченко О., Руденко В., Никонюк К. Екологічна упаковка як інноваційний тренд маркетингу товарів та чинник сталого розвитку. *Економічний простір*. 2025. URL: <https://surl.li/lizprg> (дата звернення: 09.05.2026).
6. Singh S. Green Packaging Market Size, Share & Trends 2035 : report. 2026. URL: <https://surl.li/srcudb> (дата звернення: 09.05.2026).

Теребейчик Юлія Романівна,
здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти, група МММ-25-1,
ННІ економічної безпеки та митної справи
Науковий керівник: **Іщук Михайло Анатолійович,**
старший викладач кафедри митної справи та товарознавства
Державний податковий університет

ЕКСПОРТ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ОСОБЛИВОСТІ ТА ВИКЛИКИ

Мета нашої роботи полягає у дослідженні особливостей функціонування експортних поставок України в умовах воєнного стану, зокрема трансформації логістичних маршрутів, змін у товарній структурі експорту та визначенні ключових чинників впливу на ефективність експортної діяльності. В умовах воєнного стану Україна зазнала суттєвих обмежень у сфері експорту, пов'язаних із блокуванням традиційних морських маршрутів, що призвело до зростання логістичних витрат, затримок у постачанні та зниження конкурентоспроможності вітчизняної продукції. Виникла об'єктивна необхідність оперативної переорієнтації експортних потоків на альтернативні напрямки, що супроводжується інфраструктурними обмеженнями, митними бар'єрами та підвищеними ризиками.

Експорт є ключовим фактором економічного розвитку, що забезпечує валютні надходження та підтримує функціонування виробництва [1]. У 2022 році внаслідок блокування морських портів відбулося різке скорочення обсягів експорту. Незважаючи на поступове відновлення у 2024 році до рівня 131,2 млн т, цей показник залишається нижчим за довоєнний рівень 2021 року (162 млн т) [1]. Критичною відповіддю на кризу стало формування альтернативних логістичних маршрутів, що відповідає сучасним підходам до оптимізації логістичного забезпечення в умовах війни [4]. Зокрема, ініціатива ЄС «Шляхи солідарності»

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

забезпечила функціонування нових транспортних коридорів, що дозволило частково компенсувати втрати морської логістики [5]. У період 2022 – 2024 років цими маршрутами було перевезено близько 170 млн т вантажів [5].

Водночас відбулися суттєві зміни у товарній структурі експорту. Частка зернових культур у грошовому вираженні зросла з 18,1 % у 2021 році до 23 % у 2023 році, що свідчить про посилення аграрної спрямованості експорту [1]. Це підтверджує зростання залежності експортної структури від логістичних обмежень та доступності транспортних коридорів. Додатковим фактором впливу стали регуляторні обмеження з боку окремих країн ЄС та ускладнення логістичних процесів, що призвело до зростання витрат і зниження ефективності експортних операцій [3]. Для узагальнення основних змін доцільно представити їх у табл. 1.

Таблиця 1

Трансформація експортних поставок України в умовах воєнного стану

Показник	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.
Обсяг експорту, млн т	162	~100	~103	131,2
Основні маршрути	морські	обмежені	комбіновані	частково відновлені
Частка аграрної продукції				
Рівень логістичних ризиків	низький	високий	високий	помірний

Джерело: узагальнено авторами на основі даних [1, 2, 5]

Отримані дані підтверджують суттєву залежність структури експорту України від змін у логістичних маршрутах та зовнішніх регуляторних умов.

У результаті дослідження встановлено, що ключовим чинником функціонування експорту в умовах воєнного стану стала трансформація логістичних маршрутів; відбулося суттєве зростання частки аграрної продукції, що свідчить про посилення сировинної орієнтації експорту; альтернативні транспортні коридори відіграли критичну роль у підтриманні

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

зовнішньоекономічної діяльності; зберігається висока залежність ефективності експорту від інфраструктурних обмежень та регуляторних рішень.

Подальший розвиток експортного потенціалу України потребує модернізації транспортно-логістичної інфраструктури, диверсифікації маршрутів постачання та поглиблення міжнародної співпраці з метою підвищення стійкості до зовнішніх викликів.

Список використаних джерел:

1. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 20.04.2026).
2. Державна митна служба України. Статистика та реєстри. URL: <https://customs.gov.ua> (дата звернення: 20.04.2026).
3. UNCTAD. Global Trade Update. February 2024. URL: <https://unctad.org> (дата звернення: 22.04.2026).
4. Кузяк В., Балик У., Грещак М. Оптимізація логістичного забезпечення аграрної продукції в умовах війни. *Вісник Львівського національного екологічного університету*. 2023. № 30. С. 157–162.
5. OECD. The impact of the war in Ukraine on global trade and investment. 2023. URL: <https://www.oecd.org> (дата звернення: 22.04.2026).

*Турлюн Анастасія Віталіївна,
здобувка другого (магістерського) рівня вищої освіти, група ТММ-25-1,
ННІ економічної безпеки та митної справи
Науковий керівник: Сагайдак Ірина Степанівна,
к.н.т., доцент, доцент кафедри митної справи та товарознавства
Державний податковий університет*

АСОРТИМЕНТ ІМПОРТНИХ КРУП'ЯНИХ ТОВАРІВ НА ВНУТРІШНЬОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

Сучасний розвиток продовольчого ринку України характеризується зростанням ролі імпортової продукції у формуванні споживчого попиту. Особливе місце серед продовольчих товарів займають круп'яні вироби, які є важливою складовою раціону населення та відзначаються високою поживною цінністю, доступністю і тривалим терміном зберігання. У цих умовах формування оптимального асортименту імпортних круп'яних товарів та забезпечення їх належної якості набуває важливого значення як для споживачів, так і для суб'єктів господарювання.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю підвищення ефективності товарної політики підприємств, що здійснюють імпорт продовольчих товарів, а також забезпечення конкурентоспроможності продукції на внутрішньому ринку. В умовах невизначеності, пов'язаної з коливанням валютних курсів, логістичними труднощами та змінами у зовнішньоекономічному середовищі, питання формування асортименту набуває особливої ваги.

Формування асортименту імпортних круп'яних товарів є складним багатофакторним процесом, що передбачає врахування попиту споживачів, цінової політики, якості продукції, умов постачання та конкурентного середовища. Важливу роль відіграє аналіз споживчих переваг, який дозволяє визначити найбільш затребувані види круп'яних товарів, зокрема рис, гречану крупу, булгур,

кускус, кіноа та інші. Зростає попит на продукцію з підвищеною харчовою цінністю, а також на органічні та функціональні продукти.

Одним із ключових критеріїв формування асортименту є якість продукції. Якість круп'яних товарів визначається за сукупністю показників, серед яких органолептичні (зовнішній вигляд, колір, запах, смак), фізико-хімічні (вологість, вміст домішок, крупність), а також показники безпечності. Важливим є дотримання вимог національних стандартів і технічних регламентів, що забезпечують відповідність продукції встановленим нормам.

У контексті імпорту особливого значення набуває контроль якості продукції на етапі митного оформлення. Митні органи здійснюють перевірку супровідних документів, сертифікатів відповідності та результатів лабораторних досліджень. Це дозволяє запобігти потраплянню на внутрішній ринок неякісної або небезпечної продукції та забезпечити захист прав споживачів.

Водночас існують певні проблеми, пов'язані з формуванням асортименту та контролем якості імпортованих круп'яних товарів. Зокрема, це недостатній рівень прозорості інформації про походження продукції, можливі порушення умов транспортування та зберігання, а також наявність фальсифікованих товарів. Такі фактори негативно впливають на довіру споживачів і конкурентне середовище на ринку.

Важливим напрямом удосконалення є впровадження сучасних методів контролю якості та систем управління безпечністю харчових продуктів, зокрема принципів НАССР. Це дозволяє забезпечити контроль на всіх етапах постачання продукції – від виробництва до реалізації. Крім того, доцільним є використання цифрових технологій для відстеження походження товарів та забезпечення їх простежуваності.

У процесі формування асортименту важливим є також врахування вимог міжнародних стандартів і практик, що сприяє підвищенню якості продукції та її

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

конкурентоспроможності. Гармонізація національних вимог із міжнародними стандартами створює сприятливі умови для розвитку зовнішньої торгівлі та розширення асортименту товарів на внутрішньому ринку.

З метою підвищення ефективності формування асортименту та забезпечення якості імпортованих круп'яних товарів доцільно реалізувати комплекс заходів, серед яких: удосконалення системи контролю якості, підвищення вимог до постачальників, розширення асортименту за рахунок інноваційних продуктів, а також посилення відповідальності суб'єктів господарювання за дотримання стандартів якості.

Таким чином, формування асортименту та оцінка якості імпортованих круп'яних товарів є важливими складовими ефективного функціонування продовольчого ринку України. Забезпечення високого рівня якості продукції, впровадження сучасних методів контролю та адаптація до міжнародних стандартів сприятимуть підвищенню конкурентоспроможності ринку та задоволенню потреб споживачів в умовах невизначеності.

Цикулова Альбіна Едуардівна,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, група ПТБ-23-1,
факультет податкової справи, обліку та аудиту
Науковий керівник: **Сагайдак Ірина Степанівна,**
к.н.т., доцент, доцент кафедри митної справи та товарознавства
Державний податковий університет

РЕЛОКАЦІЯ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВИКЛИКІВ

Сучасні макроекономічні умови в Україні характеризуються безпрецедентним рівнем турбулентності, що наочно підтверджується об'єктивними статистичними індикаторами та розрахунками міжнародних інституцій. Зокрема, внаслідок триваючої збройної агресії, перманентних атак на енергетичну систему та масштабних руйнувань інфраструктури, загальні потреби нашої держави у повоєнному відновленні вже перевищили критичну позначку у 524 млрд доларів США. На цьому тлі темпи зростання реального валового внутрішнього продукту суттєво сповільнилися, склавши близько 1,9 – 2 % у 2025 році, що значно відстає від довоєнних показників. У таких екстремальних обставинах виживання підприємницького сектору стає фундаментальним питанням національної безпеки, а географічне переміщення виробничих потужностей виступає чи не найдієвішим механізмом збереження життєздатності вітчизняної економіки [1].

Аналіз емпіричних даних щодо динаміки зміни юридичних адрес українськими підприємствами яскраво ілюструє еволюцію адаптивної поведінки бізнесу протягом останніх років. Якщо у довоєнний період такі кроки були здебільшого плановими заходами комерційної оптимізації, то шоковий 2022 рік продемонстрував різке падіння офіційних міграцій через загальну дезорієнтацію та логістичний колапс. Натомість вже у 2023 році відбувся безпрецедентний сплеск активності, коли майже 15 тис. компаній здійснили переміщення у безпечніші

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

регіони. У 2024 – 2025 роках цей процес втратив ознаки панічної втечі і набув характеру стабільної, стратегічно виваженої тенденції закріплення на нових ринках [2]. Основні тенденції релокації підприємств в Україні протягом 2022 – 2025 рр. узагальнено в табл. 1.

Таблиця 1

Динаміка фактичного переміщення бізнесу в межах України
(за зміною реєстраційної адреси, 2022 – 2025 рр.)

Рік	Кількість підприємств / релокацій	Домінуючі причини переміщення	Характеристика міграційного процесу
2022	1 971	Початок війни, критичні загрози безпеці персоналу	Тимчасове завмирання активності, реактивні дії
2023	14 136	Руйнування логістики, блекауту, окупація	Масовий екстрений виїзд у західні регіони країни
2024	11 669	Економічна турбулентність, енергетична криза	Стратегічна адаптація, пошук енергозалежності
2025	12 920	Потреба у стабілізації, дефіциті кадрів та ресурсів (деякі бізнеси переїжджають повторно)	Релокація – як системний інструмент стратегічного підприємництва (36 % релокацій відбулось з Києва)

Джерело: складено автором на основі [1, 6]

Водночас слід зазначити, що зміна місця розташування підприємства не є достатньою умовою забезпечення його стійкого функціонування; цей процес має супроводжуватися комплексною організаційною трансформацією. У наукових дослідженнях підкреслюється доцільність чіткого розмежування понять «просторова релокація активів» та «реорганізація операційних процесів».

Відповідно до методологічних підходів, у період адаптації керівництву доцільно застосовувати принцип пріоритезації ключових функцій, зосереджуючи увагу на обмеженій кількості критично важливих процесів (зокрема фінансових і цифрових), які забезпечують основну частку функціональної спроможності підприємства, з відтермінуванням другорядних завдань [5]. Порівняльну

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

характеристику основних форм релокації українського бізнесу в умовах війни наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Порівняльна характеристика масштабів та напрямів релокації
українського бізнесу в умовах війни

Тип релокації	Кількісна оцінка	Ключові напрямки	Типовий профіль бізнесу
Офіційна державна програма релокації	700-800 підприємств	Безпечні регіони України (забезпечується централізовано)	Виробничий сектор, підприємства критичної інфраструктури
Фактична масова міграція (внутрішня)	Десятки тисяч переміщень (10-14 тис. щороку)	Захід України (найпопулярніші: Львів, Закарпаття, Чернівці)	Усі сегменти малого, середнього та великого бізнесу
Міграція закордон (зовнішня)	10 – 15% від внутрішньої релокації	Польща, Німеччина, Чехія	ІТ-сектор, малий бізнес, сервісні компанії

Джерело: складено автором на основі [7]

Як видно з даних табл. 2, внутрішня релокація залишається домінуючою формою адаптації українського бізнесу до воєнних умов.

З позицій глобального системного аналізу, вимушене переміщення господарюючих суб'єктів варто інтерпретувати не як пасивну капітуляцію перед зовнішніми загрозами, а як яскравий прояв корпоративної «антикрихкості».

У період тотальної нестабільності будь-яка організаційна структура стикається з лавиноподібним зростанням ентропії (хаосу), що загрожує повною дезінтеграцією її діяльності. Аби нівелювати ці деструктивні тенденції, підприємці змушені форсовано впроваджувати цифрові інструменти та переглядати традиційні бізнес-моделі, що у підсумку перетворює кризовий шок на потужний драйвер для еволюційного оновлення та підвищення ринкової конкурентоспроможності [3].

Для успішної реалізації настільки складного трансформаційного проекту компаніям необхідна комплексна багатоетапна методологія, яка б чітко

алгоритмізувала кожен управлінський дію. Ця матриця має охоплювати весь спектр завдань: від попереднього аудиту логістичних ризиків та стратегічного фінансового моделювання до фінальної інтеграції в соціум нової територіальної громади.

Надзвичайно важливу роль у цьому контексті відіграє синергія з органами державного управління, оскільки дієві урядові преференції, інфраструктурні субсидії та програми перекваліфікації кадрів здатні критично знизити фінансове навантаження, тільки що евакуйованого бізнесу [2].

Приймаючи рішення щодо зміни локації діяльності, керівництво підприємства стикається з вибором між внутрішньою релокацією в межах більш безпечних регіонів країни та здійсненням транскордонного переміщення бізнесу. Незважаючи на потенційні можливості виходу на європейські та світові ринки, такий крок супроводжується значними бар'єрами, зокрема складністю нормативно-правового регулювання, податковими обмеженнями та соціокультурними відмінностями. З огляду на необхідність збереження національного виробничого потенціалу, внутрішня релокація за умов державної підтримки розглядається як більш доцільний варіант, що сприяє збереженню трудових ресурсів і капіталу в межах національної економіки [4].

Підсумовуючи вищенаведене, слід акцентувати увагу на тому, що сучасна міграція бізнесу повинна виходити далеко за межі суто меркантильних інтересів і базуватися на фундаментальних принципах сталого розвитку. Відповідальне ставлення до екології на нових промислових майданчиках, всебічна соціальна підтримка релокованих сімей працівників та імплементація прозорих управлінських стандартів є запорукою того, що компанія зможе не лише вижити.

Органічне поєднання гнучкої просторової стратегії, інноваційних цифрових рішень та високої соціальної відповідальності дозволить українським

підприємствам перетворити вимушену евакуацію на міцний плацдарм для майбутнього успішного масштабування [3].

Список використаних джерел:

1. Малярчук О. Г. Релокація бізнесу як інструмент адаптації суб'єктів підприємництва в умовах економічної нестабільності. *Економіка та суспільство*. №82. 2025. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-82-90>
2. Панченко В. А. Багатоетапна модель державної підтримки релокації бізнесу в умовах сучасних викликів. *Держава та регіони. Серія: Публічне управління і адміністрування*. №1. 2024. С. 221-226. DOI: <https://doi.org/10.32782/1813-3401.2024.1.36>
3. Теплюк М. А., Фоменко Б. О. Глобальний вимір релокації бізнесу в контексті антикрихкості: ентропійні процеси, цифрова трансформація та сталий розвиток. *Вчені записки КНЕУ імені Вадима Гетьмана*. №38. 2025. С. 238-248. DOI: https://doi.org/10.33111/vz_kneu.38.25.01.19.131.137
4. Халіна О. В., Шмагало В. І. Основні аспекти релокації бізнесу як способу збереження економічного потенціалу підприємств в умовах війни. *Успіхи і досягнення у науці*. №6(6). 2024. С. 635-649. DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1254-2024-6\(6\)-635-649](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2024-6(6)-635-649)
5. Янковська В. А., Тюріна Д. М., Телепнева О. С. Релокація та реконфігурація бізнес-процесів як стратегія виживання. *Економіка та суспільство*. №79. 2025. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-79-111>
6. Опендатабот. Понад 11 тис. Компаній змінили адресу реєстрації у 2024 році. URL: <https://opendatabot.ua/analytics/business-migration-2024>
7. ZN.UA. Досвід війни. Чи впоралася держава з підтримкою підприємств-релокантів. URL: <https://zn.ua/ukr/business/dosvid-vijni-chi-vporalasja-derzhava-z-pidtrimkoju-pidprijemstv-relokantiv.html>

Черкас Ярина Петрівна,
*здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, групи ТЕБ-23-1,
ННІ економічної безпеки та митної справи
Науковий керівник: Сагайдак Ірина Степанівна,
к.н.т., доцент, доцент кафедри митної справи та товарознавства
Державний податковий університет*

ПРОБЛЕМИ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ТА КЛАСИФІКАЦІЇ НЕПРОДОВОЛЬЧИХ ТОВАРІВ ПІД ЧАС МИТНОГО ОФОРМЛЕННЯ

Глобалізація та вибухове зростання електронної комерції призвели до того, що через митний кордон щодня проходять тисячі найменувань товарів, про існування яких ще десять років тому ніхто не здогадувався. У цьому контексті процеси митного оформлення стають дедалі складнішими, а роль ідентифікації товару виходить на перший план.

Для України це питання має критичне значення. В умовах воєнного стану Держмитслужба виконує дві стратегічні функції: наповнення державного бюджету для фінансування оборонних потреб та контроль за переміщенням товарів, що можуть вплинути на безпеку країни. Кожна помилка в ідентифікації – це або недоотримані кошти, які могли б піти на соціальні виплати, або ризик потрапляння на ринок небезпечної чи нелегальної продукції.

Варто чітко розуміти, що ідентифікація в митній справі – це не просто формальний візуальний огляд вантажу. Це глибокий аналітичний процес, мета якого – встановити повну відповідність між фізичною природою об'єкта (його хімічним складом, технічними параметрами, функціональним призначенням) та тим, як він описаний у паперах [1]. Це своєрідна «детективна робота», де фактичне дослідження характеристик товару є єдиним надійним фундаментом для його правильної класифікації згідно з УКТ ЗЕД.

Головним «компасом» для будь-якого митника чи декларанта є Українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТ ЗЕД) [2]. Вона

побудована на світових стандартах, але її застосування на практиці часто нагадує розгадування ребусів.

Основна проблема полягає в неоднозначності структури класифікатора. Візьмемо класичний приклад: дитячий рюкзак, виготовлений у формі м'якої іграшки. Як його оформити? Як аксесуар (сумку) чи як іграшку? [3]. Правила вимагають обирати код за найбільшим порядковим номером, але на практиці це стає предметом довгих суперечок, оскільки ставки мита на ці категорії можуть суттєво відрізнятись. Схожа ситуація з технікою: чи є сучасний потужний планшет просто гаджетом для зв'язку, чи це вже повноцінна обчислювальна машина (комп'ютер)?

Ще складніше з промисловим сектором. Часто верстатні лещата, які є складним складником виробничої лінії, ідентифікують як звичайні ручні інструменти. Митниця просто ігнорує їхнє спеціальне технічне призначення, що призводить до неправильного кодування.

Ситуацію ускладнює той факт, що стандартного набору документів (інвойс, техпаспорт) часто катастрофічно недостатньо [4]. Наприклад, у документах на вугілля може бути вказана марка, але не вказано вміст летких речовин. Або при оформленні бітуму відсутній індекс penetрації – ключовий показник, без якого ідентифікація неможлива [5]. В результаті ми отримуємо ситуацію, де папери є, а ясності щодо товару – немає.

Сучасний ринок пропонує інновації, які «ламають» класичну логіку митного контролю. Найяскравіший приклад – гібридні авто. Розглянемо Chevrolet Volt: у нього є і електродвигун, і двигун внутрішнього згоряння. Проте останній використовується лише як генератор для підзарядки батареї. Для митника це справжній виклик: визначити, яке джерело енергії є первинним. Від цього рішення залежить, чи буде автомобіль вважатися електрокаром (з відповідними пільгами),

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

чи звичайним гібридом. Порівняльну характеристику можливих підходів до класифікації транспортного засобу Chevrolet Volt наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика підходів
до класифікації гібридного транспортного засобу Chevrolet Volt

Характеристика	Варіант А: Електромобіль	Варіант Б: Гібридний автомобіль (PHEV)
Код УКТ ЗЕД	8703 80 10 10	8703 60 10 10
Визначення	Транспортні засоби, оснащені виключно електричними двигунами для приведення в рух	Транспортні засоби, що приводяться в рух як ДВЗ, так і електричним двигуном, з можливістю заряджання від зовнішнього джерела
Технічне обґрунтування	ДВЗ виконує роль виключно автономного генератора, не має механічного зв'язку з трансмісією	Наявність ДВЗ у конструкції автоматично виключає термін «виключно електричний», незалежно від його функціональної ролі

Джерело: складено автором на основі [6 – 7]

Вибір коду суттєво впливає на обсяг податкових зобов'язань суб'єкта ЗЕД. Основні відмінності податкового навантаження залежно від класифікації транспортного засобу наведено в табл. 2.

Конфліктна ситуація виникає через різне трактування терміну «приведення в рух». З позиції декларанта, транспортний засіб має класифікуватися як електромобіль, оскільки колеса обертаються виключно тяговим електродвигуном, а двигун внутрішнього згоряння виконує лише функцію підтримання заряду батареї («Range Extender»). Водночас митні органи виходять із того, що сама наявність поршневого двигуна внутрішнього згоряння у конструкції транспортного засобу є достатньою підставою для відмови у класифікації за кодом 8703 80. При цьому митниця аргументує свою позицію тим, що енергія для руху транспортного засобу може опосередковано генеруватися шляхом спалювання палива, що виключає застосування екологічної преференції.

Таблиця 2

Порівняльна характеристика податкових зобов'язань
залежно від класифікації транспортного засобу за УКТ ЗЕД

Показник	Варіант А: Електромобіль (код 8703 80)	Варіант Б: Плагін-гібрид (код 8703 60)
Тип транспортного засобу	Електромобіль	Плагін-гібрид
Ввізне мито	0 %	10 % від митної вартості (або 5% для авто з ЄС за наявності сертифіката EUR.1)
Податок на додану вартість (ПДВ)	0 % (відповідно до чинних податкових преференцій для електромобілів)	20 % від суми митної вартості, ввізного мита та акцизного податку
Акцизний податок	1 євро за 1 кВт·год ємності акумулятора (наприклад, для батареї 18,4 кВт·год – 18,4 євро)	Розраховується за ставкою для гібридних авто (орієнтовно близько 100 євро за одиницю); у разі класифікації авто як такого, що приводиться в рух ДВЗ, ставка може залежати від об'єму двигуна
Загальний рівень податкового навантаження	Мінімальний	Значно вищий порівняно з електромобілем

Джерело: складено автором на основі [6 – 7]

Відсутність чіткого розмежування в УКТ ЗЕД для систем типу «послідовний гібрид» призводить до того, що ідентичні транспортні засоби можуть бути оформлені за різними ставками, що створює корупційні ризики та вимагає проведення додаткових техніко-хімічних експертиз.

Ключовими проблемами ідентифікації товарів під час митного оформлення залишаються недостатній рівень експертно-технічного забезпечення, тривалість проведення лабораторних досліджень, а також можливість маніпуляцій з описом товарів і труднощі перекладу технічної документації. У багатьох випадках візуального огляду недостатньо для правильної класифікації продукції, що потребує проведення додаткових експертиз. Водночас на окремих пунктах пропуску відсутня належна матеріально-технічна база для оперативного аналізу

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

складних сплавів, металобрухту чи хімічних речовин. Суттєвою проблемою є і тривалість експертних досліджень, оскільки під час визначення фізико-хімічних показників товарів транспортні засоби змушені тривалий час перебувати в зоні митного контролю, що створює додаткові витрати для бізнесу. Окрему увагу слід приділити випадкам свідомого спотворення опису товарів з метою мінімізації митних платежів, а також труднощам адаптації іноземної технічної термінології до положень УКТ ЗЕД, що може призводити до помилок у класифікації товарів.

Найбільш слабкою ланкою в ланцюжку ідентифікації залишається людина. Відсутність єдиної бази прецедентів створює абсурдні ситуації: на Львівській митниці соєве борошно ідентифікують за одним кодом, а на Одеській - за зовсім іншим. Це породжує суб'єктивізм. Коли рішення залежить від особистого трактування інспектора, виникає спокуса «домовитися». Це не лише б'є по бюджету, а й створює нерівні умови для бізнесу, де виграє не той, хто чесний, а той, хто «вміє спілкуватися». Приклад різних підходів до класифікації ідентичного товару різними митницями України представлено в табл. 3.

Таблиця 3

Відмінності у підходах до класифікації
соєвого борошна різними митницями України

Фактор	Позиція Львівської митниці	Позиція Одеської митниці
Документи	Вказано «Борошно соєве»	Вказано « Продукт переробки сої»
Логіка кодування	Класифікуємо як насіння олійних культур (група 12)	Класифікуємо як харчовий концентрат або залишки (група 21 або 23)
Економічний наслідок	Пільгова ставка (сировина)	Повна ставка (готовий продукт)

Джерело: складено автором

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

Вирішення окреслених системних проблем потребує переходу до технологічно-орієнтованої моделі контролю, що дозволить максимально мінімізувати вплив людського фактора та виключити пряму взаємодію за схемою «людина-людина». З цією метою пріоритетними є наступні напрями:

– По-перше, це активне впровадження Автоматизованої системи управління ризиками (АСУР). Алгоритми мають аналізувати дані ще до того, як машина під'їде до шлагбаума. Штучний інтелект здатний миттєво порівняти інвойс із тисячами аналогічних поставок і вказати на аномалії.

– По-друге, митниця повинна бути озброєна не лише ручками, а й портативними спектрометрами та сканерами. Можливість на місці перевірити склад металу чи пластику зніме 80 % питань щодо експертиз. Також критично важливо розвивати систему попередніх рішень. Якщо бізнес хоче грати «в білу», він повинен мати змогу отримати офіційне підтвердження коду товару ще на етапі планування контракту.

Крім того, міжнародна співпраця та обмін даними (наприклад, сертифікатами EUR.1) у реальному часі дозволять миттєво підтверджувати автентичність товарів із ЄС, що практично унеможливить підробку документів.

Підбиваючи підсумки, варто наголосити: ефективна ідентифікація – це не забаганка бюрократів, а фундамент економічної стабільності. Для бізнесу помилка в одній цифрі коду може коштувати величезних штрафів – від 100 % до 300 % вартості всього товару, що часто означає банкрутство.

Лише поєднання сучасних цифрових технологій, прозорого законодавства та міжнародного досвіду здатне забезпечити ефективну систему митної ідентифікації товарів. За таких умов митний кордон стане не бар'єром для бізнесу, а інструментом підтримки економічної безпеки та розвитку України.

Список використаних джерел:

1. Митний кодекс України : Закон України від 13.03.2012 № 4495-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17> (дата звернення: 09.05.2026).
2. Про Митний тариф України : Закон України від 19.10.2022 № 2697-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-20> (дата звернення: 09.05.2026).
3. Пояснення до Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності : наказ Державної митної служби України від 14.07.2020 № 256. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0256913-20> (дата звернення: 09.05.2026).
4. Інкотермс 2020. Правила МТП з використання термінів для внутрішньої та міжнародної торгівлі : міжнародні правила. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988_007 (дата звернення: 09.05.2026).
5. Про затвердження Порядку роботи митної лабораторії (Спеціалізованої лабораторії з питань експертизи та досліджень Держмитслужби) та її взаємодії з територіальними органами Держмитслужби : наказ Міністерства фінансів України від 02.12.2016 № 1058. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1693-16> (дата звернення: 09.05.2026).
6. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 09.05.2026).
7. Регіональна конвенція про пан-євро-середземноморські преференційні правила походження : Міжнародна конвенція від 01.02.2012. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_006-16 (дата звернення: 09.05.2026).

Чижевський Ярослав Альбертович,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, група ММБ-25-1,
ННІ економічної безпеки та митної справи
Науковий керівник: **Держак Наталія Олександрівна,**
к.е.н., доцент, доцент кафедри митної справи та товарознавства
Державний податковий університет

МИТНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Воєнний стан, введений в Україні з 24 лютого 2022 року, суттєво змінив умови функціонування митної системи держави. Митна безпека як складова національної безпеки стала значно важливішою в контексті захисту державного кордону, забезпечення безперебійного постачання гуманітарної допомоги та військового спорядження, а також протидії контрабанді й нелегальному переміщенню товарів.

Митна безпека – це стан захищеності економічних інтересів держави у сфері зовнішньої торгівлі, який забезпечується шляхом здійснення митного контролю та митного оформлення товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон [1, ст. 1]. В умовах воєнного стану цей концепт суттєво розширюється, охоплюючи також виміри воєнно-економічної та гуманітарної безпеки.

Серед ключових викликів, з якими стикнулася митна служба України в умовах воєнного стану, варто виділити:

- зниження пропускнуєї спроможності через руйнування прикордонної інфраструктури та зміну логістичних маршрутів;
- зростання ризиків контрабанди зброї, наркотиків та підакцизних товарів;
- необхідність спрощення митних процедур для прискорення ввезення гуманітарних вантажів;

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

- кадровий дефіцит унаслідок мобілізації та вимушеного переміщення митних працівників;
- необхідність адаптації до нових умов міжнародної торгівлі та євроінтеграційних зобов'язань.

Реакцією з боку держави на ці виклики стало внесення змін до Митного кодексу України та прийняття низки підзаконних актів, що регулюють особливості митного оформлення в умовах воєнного стану [3]. Зокрема, було суттєво спрощено процедури пропуску гуманітарної допомоги, запроваджено особливий режим для переміщення товарів критичного імпорту, а також посилено санкції за контрабанду та корупцію у митній сфері.

Важливим напрямом забезпечення митної безпеки стала цифровізація митних процедур. Впровадження електронного декларування, систем ризик-менеджменту та автоматизованого аналізу даних дало змогу частково компенсувати нестачу кадрів і підвищити ефективність митного контролю. Автоматизована система управління ризиками Державної митної служби України дає можливість виявляти потенційно небезпечні вантажі без фізичної перевірки кожної одиниці товару, що має особливо важливе значення в умовах підвищеного навантаження на митні пости [2].

Євроінтеграційний вектор також суттєво впливає на трансформацію митної безпеки. Після підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС Україна взяла на себе зобов'язання щодо гармонізації митного законодавства з *acquis communautaire* ЄС [5]. В умовах воєнного стану цей процес отримав нові пріоритети: спрощення торгівлі з країнами ЄС стало не лише економічним завданням, але й питанням стратегічної безпеки – диверсифікація торговельних партнерів та маршрутів зменшує вразливість країни до економічного тиску з боку агресора [4, с. 12].

Окремою проблемою є захист внутрішнього ринку від нелегального обігу товарів. В умовах воєнного стану значно зріс ризик ввезення контрафактної продукції, незаконної зброї та інших заборонених товарів. Реагуванням на ці виклики стало посилення взаємодії між Державною митною службою, Службою безпеки України, Національною поліцією та іншими правоохоронними органами. Водночас залишається актуальною проблема корупції у митній сфері, яка підриває ефективність митного контролю та завдає шкоди економічній безпеці держави.

Отже, митна безпека України в умовах воєнного стану є комплексним явищем, що перебуває на перетині економічної, воєнної та гуманітарної безпеки. Ефективне її забезпечення потребує збалансованого поєднання заходів із спрощення митних процедур для критичного імпорту та гуманітарної допомоги, з одного боку, та посилення митного контролю задля протидії контрабанді й нелегальним фінансовим потокам – з іншого. Перспективними напрямками подальших досліджень є оцінка ефективності запроваджених заходів, аналіз міжнародного досвіду та розробка рекомендацій щодо вдосконалення митного законодавства в умовах відновлення економіки.

Список використаних джерел:

1. Митний кодекс України : Закон України від 13.03.2012 № 4495-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17> (дата звернення: 09.05.2026).
2. Державна митна служба України : офіційний вебсайт. URL: <https://customs.gov.ua> (дата звернення: 09.05.2026).
3. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19> (дата звернення: 09.05.2026).
4. Стратегія національної безпеки України : Указ Президента України від 14.09.2020 № 392/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020> (дата звернення: 09.05.2026).
5. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Міжнародна угода від 27.06.2014. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011 (дата звернення: 09.05.2026).

*Шапран Дарина Олександрівна,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, група ПТБ-23-1,
факультет податкової справи, обліку та аудиту
Науковий керівник: Сагайдак Ірина Степанівна,
к.н.т., доцент, доцент кафедри митної справи та товарознавства
Державний податковий університет*

ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ: ЕКОНОМІЧНІ ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВІЙНИ

В умовах повномасштабного вторгнення росії та стратегічного курсу України на членство в Європейському Союзі питання євроінтеграції набуває особливої фінансової ваги. Для українського бізнесу це водночас і серйозне випробування, і історичний шанс. Завданням даної роботи є аналіз економічних викликів та перспектив, які євроінтеграційний процес створює для підприємств України в умовах воєнного стану.

Відносини України з ЄС у торговельно-економічній сфері розвиваються з 2014 року, коли було підписано Угоду про асоціацію, невід'ємною частиною якої стала Поглиблена та всеохоплююча зона вільної торгівлі (ПВЗВТ/DCFTA). Її повне запровадження забезпечило поступове скасування мита на більшість українських товарів при експорті до країн ЄС [1, 3].

Переломним моментом став 2022 рік: після початку повномасштабної війни Євросоюз в односторонньому порядку скасував усі імпорتنі мита та квоти на українські товари – спершу на один рік, а згодом цей режим було продовжено. У червні 2022 року Україна офіційно отримала статус кандидата на членство в ЄС, що відкрило новий етап глибшої економічної інтеграції та доступу до засобів підтримки [5].

Попри очевидні переваги євроінтеграції, українські підприємства стикаються з низкою серйозних перешкод. Першою і найбільш вагомою є невідповідність стандартам ЄС. Європейський ринок висуває суворі вимоги до якості продукції,

екологічності виробництва, санітарних та фітосанітарних норм. Переважна частина українських підприємств, особливо малого та середнього бізнесу, потребує суттєвих вкладень для приведення виробництва у відповідність до цих вимог. Витрати на сертифікацію, модернізацію обладнання та перекваліфікацію персоналу лягають важким тягарем на бізнес, який і так працює в умовах війни [7].

Другою перешкодою є посилення змагальності. Відкриття ринку діє в обидва боки: якщо українські товари отримують доступ до ЄС, то й європейські товари вільніше входять в Україну. Для низки галузей – зокрема харчової промисловості, легкої промисловості та машинобудування – це означає наростання конкурентного тиску на внутрішньому ринку [10].

Третьою перешкодою залишається воєнна невизначеність. Руйнування інфраструктури, втрата виробничих потужностей, нестача кваліфікованої робочої сили через мобілізацію та міграцію – все це значно обмежує спроможність підприємств скористатися перевагами євроінтеграції. За даними Світового банку, прямі збитки економіки України від війни станом на кінець 2023 року сягнули понад 150 млрд доларів США [4].

Незважаючи на виклики, євроінтеграційний процес відкриває для українського бізнесу значні економічні переваги, котрі за умов правильного використання можуть лягти в основу повоєнної відбудови.

Перша і найпріоритетніша перевага – доступ до ринку ЄС. Європейський союз є найбільшим торговельним об'єднанням у світі з чисельністю споживачів понад 440 млн. Скасування мит надає українським експортерам конкурентні цінові умови, яких раніше не було. Найбільше зиску від цього матимуть агропромисловий комплекс, металургія та ІТ-послуги [3].

Друга перевага – залучення закордонних інвестицій. Статус кандидата в ЄС відчутно збільшує інвестиційну спроможність України. Європейські фірми бачать у Україні можливий виробничий осередок – із порівняно доступною

кваліфікованою робочою силою, географічною близькістю до ЄС та вигідним митним режимом. Це формує підстави для надходження прямих іноземних капіталовкладень у виробничу сферу [7].

Третя перевага – доступ до фінансових інструментів ЄС. Україна вже отримує макрофінансову допомогу від Європейського Союзу, а в перспективі – доступ до структурних фондів та програм підтримки малого й середнього бізнесу. Програма Ukraine Facility на 50 млрд євро на період 2024 – 2027 рр. є виразним прикладом такої підтримки [5].

Четверта перевага – модернізація та зростання конкурентоспроможності. Адаптація до стандартів ЄС, попри свою складність, у довготривалій перспективі змушує підприємства ставати пліднішими, впроваджувати новітні технології та покращувати якість продукції. Це робить їх конкурентоспроможними не лише на європейському, а й на світовому ринку [8].

Статистичні дані вагомо підтверджують зростаючу роль ЄС як головного торговельного партнера України. Ще до повномасштабного вторгнення, у 2021 році, частка ЄС в українському експорті складала близько 38 %. Вже у 2023 році цей показник зріс до понад 60 %, що зумовлене одночасно двома чинниками: розширенням торговельних преференцій з боку ЄС та переорієнтацією українського бізнесу з усталених ринків росії та Білорусі [2] (рис. 1).

Водночас імпорт з ЄС до України також збільшується – насамперед завдяки гуманітарній допомозі, військовому спорядженню, енергетичному обладнанню та промисловим товарам для відбудови інфраструктури.

Важливо підкреслити, що попри воєнні умови загальний обсяг торгівлі між Україною та ЄС у 2023 році перевищив 60 млрд євро, що демонструє стійкість торговельних зв'язків навіть в екстремальних обставинах [6].

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

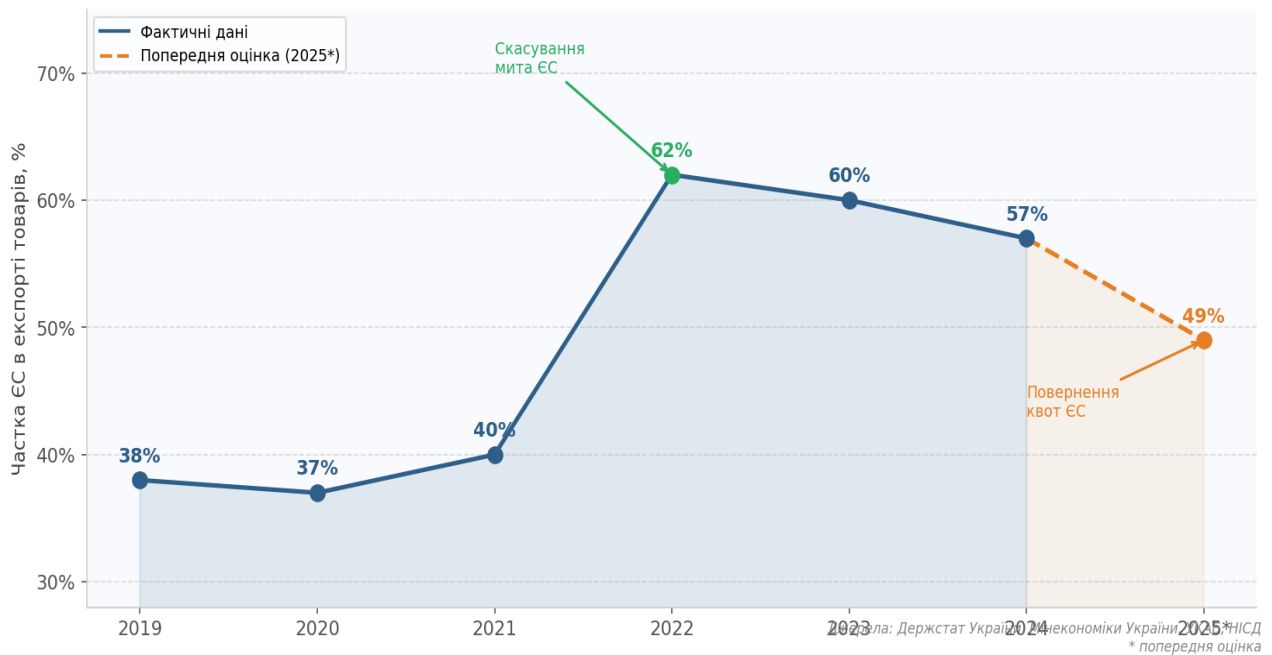

Рис 1. Динаміка частки ЄС в експорті товарів України, 2019 – 2025 рр.

Джерело: складено автором на основі [2, 3]

Таблиця 1

Структура експорту товарів України до ЄС (2023 р.)

Товарна група	Частка в експорті до ЄС	Обсяг (млрд дол.)
Зернові та олійні культури (агропродукція)	~57%	12,6
Металопродукція та залізна руда	~18%	2,5
Деревина та продукти з неї	~8%	0,9
Електричні машини та обладнання	~6%	1,2
Інші товари	~11%	6,0

Джерело: складено автором на основі [2]

Отже, євроінтеграція України є не лише політичним, а й глибоко економічним процесом, який суттєво змінює умови ведення бізнесу в країні. Проведений аналіз дозволяє зробити такі висновки.

По-перше, євроінтеграційний шлях України створює для бізнесу справжні економічні перспективи – доступ до найбільшого у світі споживчого ринку,

залучення інвестицій та фінансова підтримка з боку ЄС. По-друге, реалізація цих перспектив вимагає подолання серйозних викликів – адаптації до стандартів ЄС, підвищення конкурентоспроможності та відновлення виробничих потужностей, знищених війною. По-третє, незважаючи на воєнний стан, торговельна переорієнтація України на ринок ЄС вже відбулася – частка ЄС в українському експорті перевищила 60%, що є історичним максимумом.

Таким чином, євроінтеграція в умовах війни виступає одночасно викликом і стратегічним засобом економічного відновлення України. Успіх цього процесу залежатиме від здатності держави та бізнесу спільно адаптуватися до нових умов і максимально використати відкриті можливості.

Список використаних джерел:

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Міжнародна угода від 27.06.2014. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011 (дата звернення: 20.04.2025).
2. Зовнішня торгівля товарами та послугами України у 2023 році : стат. зб. / Державна служба статистики України. Київ, 2024. URL: <https://www.stat.gov.ua> (дата звернення: 20.04.2025).
3. Звіт про виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС за 2023 рік / Міністерство економіки України. Київ, 2024. URL: <https://www.me.gov.ua> (дата звернення: 20.04.2025).
4. Ukraine Recovery and Reconstruction Needs Assessment / World Bank. Washington, DC : World Bank Group, 2023. URL: <https://www.worldbank.org/en/country/ukraine> (дата звернення: 20.04.2025).
5. Ukraine Facility : Regulation (EU) 2024/792 / European Commission. Brussels, 2024. URL: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/stronger-europe-world/eu-solidarity-ukraine_en (дата звернення: 20.04.2025).
6. Інфляційний звіт. Квітень 2024 / Національний банк України. Київ : НБУ, 2024. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/inflyatsiyniy-zvit> (дата звернення: 20.04.2025).
7. Вплив Угоди про асоціацію / ПВЗВТ на торгівлю та іноземні інвестиції в Україні : аналіт. звіт / Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. Київ : ІЕД, 2023. URL: <https://www.ier.com.ua> (дата звернення: 20.04.2025).

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

8. Про затвердження плану заходів з виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : постанова Кабінету Міністрів України від 25.10.2017 № 1106. URL: <https://www.kmu.gov.ua> (дата звернення: 20.04.2025).

9. Огляд зовнішньоекономічної діяльності українського бізнесу в умовах воєнного стану / Торгово-промислова палата України. Київ : ТПП України, 2023. URL: <https://uccr.org.ua> (дата звернення: 20.04.2025).

10. Євроінтеграція та конкурентоспроможність українських підприємств : дослідження / Центр економічної стратегії. Київ : ЦЕС, 2023. URL: <https://ces.org.ua> (дата звернення: 20.04.2025).

Шевченко Алла Олександрівна
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, група ММБ-25-1,
ННІ економічної безпеки та митної справи,
Науковий керівник: **Держак Наталія Олександрівна**,
к.е.н., доцент, доцент кафедри митної справи та товарознавства
Державний податковий університет

ОРГАНІЗАЦІЯ ЯК КІБЕРНЕТИЧНА СИСТЕМА

У сучасній теорії організації її часто розглядають як систему, яка постійно взаємодіє з навколишнім середовищем. Така організація не є статичною, вона постійно змінюється і підлаштовується під нові умови. У кібернетичному підході головна увага приділяється тому, як у системі циркулює інформація і як на її основі приймаються управлінські рішення [2].

Організація працює за принципом постійного обміну даними: інформація надходить, обробляється і перетворюється на управлінські дії. Після цього перевіряється результат, і за потреби система знову коригує свої кроки. Такий цикл дозволяє організації не «застигати», а постійно адаптуватися до змін [1].

Важливим елементом є зворотний зв'язок. Саме він показує, чи правильно працює система і чи досягаються поставлені цілі. Якщо є відхилення, управлінська частина організації змінює рішення або способи їх виконання. Таким чином, організація фактично сама себе регулює через інформацію, яку отримує [1].

З точки зору системного підходу, організація складається з кількох взаємопов'язаних частин: керівництва, виконавців, каналів передачі інформації та механізмів контролю. Усі ці елементи працюють разом і не можуть існувати окремо. Якщо порушується обмін інформацією, система починає працювати менш ефективно [3].

Сучасні цифрові технології додатково посилюють ці процеси. Завдяки автоматизації обмін інформацією відбувається значно швидше, що дозволяє

оперативніше приймати управлінські рішення. У результаті організації стають більш гнучкими та краще пристосовуються до змін у зовнішньому середовищі.

У дослідженнях Л. Федулової значна увага приділяється розвитку цифрової економіки, у межах якої організації розглядаються як елементи спільного інформаційного середовища. Авторка підкреслює, що в умовах цифровізації зростає значення даних і технологій в управлінні, а самі організації поступово набувають ознак відкритих систем, які постійно оновлюються та взаємодіють із зовнішнім середовищем [4].

У працях О. Кузьміна підкреслюється, що ефективність організаційного розвитку залежить від здатності системи до адаптації та самоорганізації. Організація розглядається як динамічна структура, де управління ґрунтується на інформаційних зв'язках, координації дій та постійному вдосконаленні внутрішніх процесів [5].

Отже, організація як кібернетична система – це структура, яка постійно «навчається» на основі інформації. Вона не просто виконує команди, а аналізує результати своєї діяльності та коригує поведінку. Це дозволяє їй ефективно функціонувати в умовах змінного та нестабільного середовища [2].

Список використаних джерел:

1. Robbins S. P., Coulter M. Management. 15th ed. New York : Pearson, 2022. 800 p.
2. Daft R. L. Organization Theory and Design. 14th ed. Boston : Cengage Learning, 2021. 688 p.
3. Jackson M. C. Systems Thinking: Creative Holism for Managers. 2nd ed. Hoboken : Wiley, 2019. 384 p.
4. Федулова Л. І. Економіка та організація інноваційної діяльності : підручник. Київ : КНТЕУ, 2022. 450 с.
5. Кузьмін О. Є. Менеджмент : підручник / О. Є. Кузьмін, О. Г. Мельник. Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2023. 520 с.

Шевченко Микола Григорович,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, група ПТБз-23-1,
факультет податкової справи, обліку та аудиту
Науковий керівник: **Чорна Тетяна Миколаївна**,
к.т.н., доцент, доцент кафедри митної справи та товарознавства
Державний податковий університет

ВПЛИВ ЛОГІСТИЧНИХ ЧИННИКІВ НА ЗБЕРЕЖЕННЯ ЯКОСТІ ПРОДОВОЛЬЧИХ ТОВАРІВ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ОПЕРАЦІЙ

У сучасній архітектурі світового господарства процеси економічної та торгівельної глобалізації виступають фундаментальним рушієм структурних трансформацій в агропромисловому комплексі. Інтеграція національних економік у глобальні ланцюги створення доданої вартості формує безпрецедентні можливості для розширення експортного потенціалу, залучення іноземного капіталу та імплементації інноваційних агротехнологій [3].

Водночас поглиблення глобалізації генерує симетричні ризики, ключовим з яких є тотальна залежність внутрішньої макроекономічної стабільності від безперебійного функціонування міжнародних транспортних коридорів. Будь-які деструктивні втручання в логістичну інфраструктуру, спричинені геополітичними конфліктами чи інституційними кризами, здатні миттєво паралізувати експортні потоки, провокуючи каскадний ефект як для національної продовольчої безпеки, так і для стабільності світових ринків [4].

Воєнні дії суттєво трансформували експортно-логістичні маршрути України: блокування ключових морських портів змусило експортерів екстрено переорієнтувати вантажі на західні сухопутні напрямки. Це призвело до перевантаження транспортної інфраструктури та затримок на кордоні [2].

У ширшому контексті системні логістичні збої та руйнування аграрного потенціалу України зумовили значний макроекономічний ефект і погіршення

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

позицій у міжнародних рейтингах: у 2022 році за Global Food Security Index Україна посіла 71-ше місце серед 113 країн. Детальний аналіз індикаторів, що зазнали найбільшого негативного впливу через військово-логістичну кризу, наведено у табл. 1.

Таблиця 1

**Показники Глобального індексу продовольчої безпеки
для України в умовах військово-логістичної кризи**

Індикатор Глобального індексу продовольчої безпеки (GFSI)	Оцінка (бали зі 100)	Рейтингове місце у світі (зі 113 країн)	Основні фактори негативного впливу
Харчове забезпечення	66,6	65	Зростання цін, інфляція, зменшення державного фінансування програм безпеки
Якість та безпека харчових продуктів	71,3	52	Логістичні затримки, зниження ефективності держконтролю, застарілі лабораторії
Економічна та фізична доступність	48,0	93	Руйнування ланцюгів постачання, блокування портів, втрата купівельної спроможності
Стабільність та витривалість природних ресурсів	43,5	94	Виснаження ґрунтів, проблеми з водними ресурсами, недоліки управління ризиками

Джерело: складено автором на основі [4]

Наслідки логістичних збоїв мають багаторівневий характер: вони впливають не лише на експортну діяльність підприємств, а й на внутрішній ринок продовольства, спричиняючи дисбаланс у структурі споживання та зниження рівня забезпечення населення окремими видами продуктів харчування.

Логістична криза в Україні вплинула як на виробників, так і на споживачів: попри аграрний потенціал, фіксується споживання основних продуктів нижче норми (м'ясо – на 66,3 %, молочні продукти – 53 %, плоди й ягоди – 65,6 %), що свідчить про дисбаланс між експортом і внутрішньою купівельною спроможністю та проблеми логістики [4].

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

У глобальному контексті порушення українських експортних ланцюгів призвело до зростання світових цін на продовольство та посилення продовольчої нестабільності в країнах, що розвиваються. Це підтверджує, що логістична система України є важливим елементом світової продовольчої безпеки.

З погляду товарознавства, продовольча сировина є надзвичайно чутливою біологічною системою, яка гостро реагує на зміни параметрів навколишнього середовища. Підтримання належного рівня якості та безпечності на всіх стадіях виробничо-збутового ланцюга є критично важливим фактором для збереження здоров'я населення та утримання позицій на висококонкурентних європейських ринках.

Вплив логістичних умов є визначальним для збереження якості продовольчих товарів під час зовнішньоекономічних операцій. Порушення безперервності постачання зумовлене військовими діями та блокуванням основних експортних маршрутів, призвело до суттєвого погіршення умов транспортування та зберігання аграрної продукції [1].

Логістичні затримки на кордонах стали безпосередньою причиною втрати первинної якості експортної продукції: тривале зберігання зернових у вагонах спричиняє конденсацію вологи та розвиток токсичних пліснявих грибів, а в олійних культурах під впливом температур відбувається інтенсивне окислення ліпідів, що знижує якість сировини до непридатного рівня [1].

У таких умовах функціонування економіки, особливо в період воєнних викликів, система державного регулювання якості продукції зазнає суттєвих змін і ускладнень. Повномасштабна війна спричинила низку факторів, які негативно впливають на ефективність контролю якості, стабільність виробничих процесів і безпеку продукції. У табл. 2 узагальнено основні проблеми, що виникають у цій сфері, а також їх вплив на якість продукції [3].

Таблиця 2

Основні проблеми державного контролю якості продукції в умовах війни

Категорія проблеми	Суть проблеми	Наслідки для якості продукції
Інфраструктурні витрати	Руйнування виробничих об'єктів, лабораторії і логістичних центрів	Зниження контролю якості та перебої у перевірках
Логістичні ускладнення	Порушення постачання сировини та комплектуючих	Нестабільність виробництва, ризик зниження якості
Кадрові проблеми	Втрата або переміщення працівників	Дефіцит кваліфікованих спеціалістів з контролю
Зміна державних пріоритетів	Перерозподіл ресурсів на оборону та гуманітарні потреби	Менша увага до системи контролю якості

Джерело: складено автором на основі [3]

Отже, підвищення ефективності логістичної інфраструктури, диверсифікація експортних маршрутів та вдосконалення систем зберігання продукції є критично необхідними умовами для забезпечення якості продовольчих товарів та зміцнення конкурентоспроможності України на міжнародних ринках.

Список використаних джерел:

1. Васирина О., Попадинець Н., Яхно Т., Садура О., Кравчик Ю. Розвиток аграрної сфери: трансформація логістичних зв'язків та економічна ефективність підприємств зернової продукції. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2024. №2. С.477–482. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-328-71>
2. Волохова І. В., Волохов В. А., Лук'янова О. М. Фактори впливу на логістичне забезпечення України в умовах війни. *Вісник економіки транспорту і промисловості. Економіка та управління національним господарством*. 2022. №80. С.106–111. DOI: <https://doi.org/10.18664/btie.80.286822>.
3. Лапичак Н. І. Якість продукції та її вплив на безпеку харчових продуктів в системі державного регулювання. *Наукові перспективи*. №3(45) 2024. С.260-267. DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-3\(45\)-260-267](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-3(45)-260-267)
4. Лояніч В. О. Вплив глобалізаційних процесів на формування продовольчої безпеки в Україні. *Економіка та суспільство*. № 67. 2024. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-40>

Матеріали студентського науково-практичного круглого столу
«Реальний сектор економіки та митниця: взаємодія в умовах невизначеності»
в рамках роботи студентських наукових гуртків «Innovation», «Митник»

Наукове електронне мережеве видання

РЕАЛЬНИЙ СЕКТОР ЕКОНОМІКИ ТА МИТНИЦЯ: ВЗАЄМОДІЯ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

**Збірник матеріалів
студентського науково-практичного круглого столу
в рамках роботи студентських наукових гуртків
«Innovation», «Митник»**

13 травня 2026 року

Укладач

І. С. Сагайдак

Відповідальний за випуск

І. С. Сагайдак

Ум. друк. арк. 7,5

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців,
виготовників і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК № 7669 від 20.09.2022*